

Tā âti-âti Tândí Yésū rí tāsī Yōwánī drí îgílí rí

Yōwánī

Tā 'ě'á zīlā nīlī sīsī rí

Búkū nô, lājó'ba Yōwánī îgī nī, gólâ ĩ'dí íyī zī 'bá lājó'ba gólâ Yésū drí lélé rôô rí. Gólâ ĩ'dí gólâ tā Yésū drí 'lélé rí ndrē 'bá cú íyī ĩfī sī rí. Gólâ îgī búkū Tā Â'dâ kâ kpá nī, gō'dá kpá Tā Îgī-îgī Yōwánī kâ nâ rí 'bá yī bē. Gólâ îgī búkū nô tálâ ôjílâ ôlê ró bē kī, Yésū Ôvâri rí mvá 'í. Gō'dá tā lélé gólíyikâ 'dí tāsī rí, gólíyī â'dô â'dó'á lédrē-lédrē âdúkū ákó rí bē.

Yōwánī â'dâ tā 'dí â'dólé tā pātī ró, tā lârákô âzâ 'bá yī nī-drī-lâ-rī Yésū drí 'lélé rí â'dâ-â'dâ lâ yī sī, gō'dá kpá tā Yésū drí rí'á âtalá íyī tāsī rí 'bá yī tāsī. Tā îgī Yōwánī kâ nô 'á rí, úzī Yésū nótī:

Ôvâri rí â'dá 'bá, Kâbīlīkī drī tī 'bá Ôvâri kâ, Ôvâri rí mvá, 'Díyī pā 'bá tā lâ 'bálé trá âkú ró, Ngá ĩ'í 'bá, Lédrē-lédrē âdúkū ákó fē 'bá, Gólâ lâtī mbī nīzô Ôvâri ngálâ rí â'dá 'bá, Gólâ â'dó 'bá ró ângó drí ndrī, Lókí 'bá tândí rí 'bá kâbīlīkī íyikâ vó lâ ndrēlé dódó, Gólâ ôjílâ íngá 'bá ôdrâ 'ásī, gō'dá Gólâ â'dó 'bá fē âmbândī ró.

Tā gólâkâ lâvū 'bá kôro rí kī nótī, Yésū â'dô lédrē-lédrē âdúkū ákó rí fē'á âmâ drí ngá fēfē drī-báláyī ró, ôzô mǎ ôlê tā gólâkâ trá rí.

Tā Yésū Ôvâri rí â'dá 'bá ró rí tāsī

1 ¹ Drē âkpākâ'dâ sīsī ó'báâ ângó nô drē kô rí, “Ôvâri rí â'dá 'bá”¹ bē rí'á Ôvâri bē. Gólâ Ôvâri 'í. ² Îtô vó 'ásī, Ôvâri ôtírī ângó 'bââ rí, gólâ bē rí'á Ôvâri bē. ³ Ôzô Ôvâri ôlê trá ngá lô'bálé rí, Ôvâri âta tā lâ gólâ drí, drílâ 'ézó lâ, nyé ôzô Ôvâri drí lélé rí kâtī. Ngá âzâ yú'dáwá 'bálé cú ĩtī gólâ ákó. ⁴⁻⁵ Gólâ ĩ'dí Ôvâri drí âjólé lédrē-lédrē âdúkū ákó rí fēlé ôjílâ drí rí. Gólâ kpá ĩ'dí Ôvâri drí âjólé ngá ĩ'í íyikâ bē ânīlī ĩnīrīkúwá tā ônjí kâ drólé volé ôjílâ pīpīšīlī 'ásī rí. Gbô lé ôjílâ lēé íyī kô ĩnīrīkúwá íyikâ ĩ'í rí, ícá kô lôsī gólâkâ ĩnīrīkúwá ĩ'í kâ 'dí pēlé.

⁶⁻⁷ Âgô âzâ bē rú lâ Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rí. Ôvâri nī gólâ trá jólé nī'á tā Ngá ĩ'í 'bá kâ pēlé ôjílâ drí, gólíyī êêdê íyī njāâ ngá ĩ'í 'bá 'ě 'bá âcálé 'dí tēlé tā lēlé sī tā âti-âti 'dí 'á. ⁸ Yōwánī rí gógó â'dó kô Ngá ĩ'í 'bá 'dí ĩ'dí. Gō'dá lôsī Yōwánī kâ rí íyikâ cé Ngá ĩ'í 'bá rí gógó 'dí tā lâ pēlé ôjílâ drí. ⁹ Gólâ Ngá ĩ'í 'bá ró Ôvâri rí â'dá 'bá âmâ drí rí ĩ'dí tībē Ôvâri drí âjólé úrú lésī ôjílâ mvá ró âmâ lâfálé ângó 'á nōngá, tā mbī Ôvâri kâ â'dalé âmâ ôjílâ drí rí ĩ'dí.

¹⁰ Gbô lé ó'bâ bē ôjílâ ângó nô 'á ndrī gólâ sī rí, gō'dá kpálé gólâ â'dô bē kpá ĩ'dí Ôvâri rí â'dá 'bá ró ôjílâ drí ângó nô 'á rí, ôjílâ dūú gâ íyī volé dó gólâ rí nīlī 'díyī pā 'bá ró. ¹¹ Gbô lé úfī bē gólâ ôjílâ Yúdâ yí kâ ró rí, Yúdâ yí gâ íyī gólâ dó. ¹² Gō'dá ūrūkâ 'bá yī lâfálé sī gólíyī tībē tā lē 'bá trá gólâ 'á rí, gólâ 'bâ gólíyī trá â'dólé Ôvâri rí mvá yí ró pīpīšīlī tândí íyikâ rí sī. ¹³ Gólíyī âcâ trá â'dólé Ôvâri rí mvá yí ró, tálâ gólíyī lē tā trá gólâ tībē Ôvâri rí â'dá 'bá rí 'á rí drí sī. Gólíyī âcâ â'dólé Ôvâri rí mvá ró 'dí â'dó ôzô âmâ ôjílâ mvá ândrē drí fīlī nī átá bē rí tí kô, Ôvâri já â'dô-â'dô gólíyikâ rí ĩ'dí gólíyī 'bálé â'dólé íyī mvá yí ró.

¹⁴⁻¹⁵ Gō'dá gólâ tībē “Ôvâri rí â'dá 'bá” rí úfī trá ôjílâ mvá ró ânīlī rīlī âmâ lâfálé 'á ângó nô 'á. Âmâ lājó'ba gólâkâ rí, mǎ nī gólâ Ôvâri rí mvá âlôwá ró, tálâ mbārākâ átá lâ Ôvâri kâ fēlé gólâ drí rí tāsī. Gólâ ĩ'dí tībē Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rí drí tā lâ âtalé kī'á nī rí, gólâ â'dô âcá'á rí. Yōwánī âta kī, “Nôô âgô tībē má drí rí'á tā lâ âtalé ânī drí kīzô nī rí, ââ'dô âcá'á má vósī rí ĩ'dí. Gō'dá âmbâ gólâkâ rí lâvū gārâ âmâkâ rí drī sī. Má nī trá, 'dī tā pātī 'í, tálâ gólâ bē rí'á drē âkpākâ'dâ útī mǎ kô.” Gólâ Ôvâri rí â'dá 'bá ró 'dí ââ'dô pīpīšīlī pātī mbī bē 'á â'dí bē ôjílâ tāsī. ¹⁶ Â 'â'dí âmbâ gólâkâ ôjílâ tāsī 'dí sī, gólâ fē ôrē trá âmâ drí lâvūlī gārâ zââ bādī. ¹⁷ Nī ndrē drē, Ôvâri fē tā 'bâ'bâ íyikâ âmâ drí Músâ sī, gō'dá gólâ rí 'á â'dí trá âmâ tāsī Yésū Krístô sī. Gō'dá mǎ nī pīpīšīlī pātī mbī gólâkâ Yésū sī. ¹⁸ Ôjílâ âzākâ yú'dáwá Ôvâri rí ndrē 'bá trá íyī ĩfī sī rí. Gō'dá Yésū Ôvâri rí mvá ró ĩ'dí Ôvâri rí cócóló 'í. Gólâ â'dâ â'dô-â'dô tândí Ôvâri kâ ôjílâ tāsī rí trá dódó ôjílâ drí ângó nô 'á tā 'ě'ě íyikâ rí sī.

Tā drī-'bá ângī Yúdâ yí kâ rí 'bá yí drí ôjílâ józó nī'á Yōwánī bābātízī 'ě 'bá ró rí îjílí rí

(Mátáyô 3.1-12; Márākô 1.1-8; Lúkâ 3.1-18)

¹⁹ Drī-'bá ângī Yúdâ yí kâ rí 'bá yí ârī íyī tā bē kī'á nī rí, Yōwánī rí'á tā pē'á kpá bābātízī 'ě'á ôjílâ drí rí, gólíyī pīpīšīlī drí lóngázó tā rí 'dí tāsī. Gō'dá drílíyī drī-'bá âzâ 'bá yí gólíyī lâfálé 'ásī gō'dá kpá ūgúlī âfī 'bá gólíyikâ âzâ 'bá yí bē józó Yērôsálémâ 'ásī nīlī Yōwánī rí îjílí ngátá gólâ â'dí ĩ'dí yā rí, ngátá gólâ 'díyī pā 'bá Ôvâri drí tā lâ âtalé kīzô nī, yí â'dô âjól'á lâ ângó 'á ôjílâ pālê rí ĩ'dí yā rí. ²⁰ Gō'dá ôjílâ jólé 'dí 'bá yí câ bē Yōwánī ngálâ tā 'dí îjílí rí, Yōwánī drí ngázó tā lôgólé gólíyī drí trâ kī, yí â'dó kô 'díyī pā 'bá tā lâ âtalé rí ĩ'dí.

²¹ Gō'dá âgô 'dí 'bá yí drí tā îjízó kpá ó'dí Yōwánī tī kī, “Háyī, ngá gō'dá nī â'dí ĩ'dí yā? Nī tā ângū 'bá Êlīyâ gólâ 'ě 'bá âgólé kpá ó'dí rí ĩ'dí yā?” Yōwánī kī gólíyī drí rí, “Má â'dó Êlīyâ ĩ'dí kô.” Gō'dá gólíyī drí Yōwánī rí îjízó kpá ó'dí kī, “Mǎ kī, gō'dá nī ânīkâ kó â'dí ĩ'dí yā, nī tā ângū 'bá Músâ drí tā lâ îgílí búkū² Ôvâri kâ 'á kī'á nī rí, ââ'dô âcá'á rí ĩ'dí?” Gō'dá Yōwánī drí tā-drī jázó kpá ó'dí kī, “Kó kô, má â'dó kpá kô tā ângū 'bá ânī drí tā lâ âtalé 'dí ĩ'dí.”

¹1.1 Ôvâri rí â'dá 'bá Yōwánī zī gólâ “‘Úlī’”.

²1.21 Nī zī tā Músâ drí îgílí tā ângū 'bá 'dí tāsī rí Tā 'Bâ'bâ Ândâ 18.15-19 'á.

²² Gō'dá gólíyī drí gólá rī ijízó kpá ó'dí kī, “Ní átá drē tā mbī amá drí, mā gō ró bē n'á átálá òjílá àmbà-àmbà amá ajó 'bá rī yī drí. Gō'dá ní aníká kó á'dí i'dí yā?” ²³ Gō'dá Yōwānī drí tā-drī lógōzó gólíyī drí úlī gólíyī tā àngū 'bá Ísáyā drí àngūlī íyī tāsī kī,

“Má á'dò áca'á tā íyálé òmā 'álá òjílá drí kī,

‘Kúmú amáká bí aní'á, ní èdè lāfī njāa gólá drí anízó 'á lá sī.’ ”

Ísáyā 40.3

²⁴ Gō'dá òjílá drī-'bá àngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí ajólé 'dī 'bá yí, Pārúsī yí kpá bē gólíyī lāfálé. Drílyī Yōwānī rī ijízó kī, ²⁵ “Òzō ní á'dò 'díyī pā 'bá amá Yúdā yí drí rí'á tēlá rī i'dí kò, ní á'dò gō'dá kpá Ēlīyā i'dí kò, gō'dá kpá tā àngū 'bá Músā drí tā lá átálé rī i'dí kò rī, gō'dá ní rī òjílá íbábátízalé á'dò tāsī yā?” ²⁶⁻²⁷ Gō'dá Yōwānī drí tā-drī jázó gólíyī drí kī ní rī, “Má rī rí'á òjílá íbábátízalé līmuvū sī, tálá má rī gólíyī èdélé á'dólé njāa 'díyī pā 'bá rī lāgúlī. Má átá anī drí, 'díyī pā 'bá rī gógó 'dī bē rí'á ngbāangbānō àngó amáká nō 'á nōngá. Gō'dá gólá i'dí tībē tā lá drí 'é'á lázélé kòrò 'é 'bá á'dólé àmbá ró rī. Gólá á'dò bē gbò lé nōngá rī, ní nījī gólá kò. Má rī gógó Yōwānī nō á'dò kò tándí ró ícalé á'dólé rú ñ'bū 'bá góláká ró ká'bóká góláká ànglī.”

²⁸ Tā 'dī 'é rú trá ítí áyágá àmbá zīlī Jōrōdénī gólá Yōwānī drí rízó bābātízī 'élé 'á lá rī, 'á'á lé drī òjī lésī rī 'álá.³

Tā Yōwānī drí Yésū rī á'dázó Kābīlīkī drī tī 'bá Ôvārī ká ró rī

²⁹ Kāyī àzā rī sī, Yōwānī bābātízī 'bá ró rī drí Yésū rī ndrēzó anīrī 'á yí ngálá. Kòrò Yōwānī drí ngázó tā átálé òjílá gólíyī rī 'bá gólá bē 'dī 'bá yí drí kī, “Ní ndrē drē àgò nā. 'Dī àgò Ôvārī drí ajólé drī tī 'bá ró rī i'dí. Gólá i'dí “‘Kābīlīkī drī tī 'bá Ôvārī ká’” anī lá drí 'é'á tā ònjī òjílá ká jīlī ndrī rī. ³⁰ Gólá i'dí má drí tā lá átálé anī drí kī, gólá àá'dò íyī á'dá'á ngbāangbānō rī. Gō'dá gólá kpá i'dí má drí kī'á ní rī, àmbá góláká rī rí'á gārā má drī sī rī, tálá drē àkpā útí má kò rī, gólá bē rí'á. ³¹ Sīsī rī, má nījī gólá kò 'díyī pā 'bá ró. Gō'dá ngbāangbānō rī, má nījī gólá trá. Má rī bābātízī 'élé anī drí līmuvū sī, 'dī rī á'dò ró bē gólá rī á'dázó anī Ísīrā'élé yí drí, tálá á'dò ró bē kpá òjílá 'balé á'dólé njāa gólá rī lāgúlī kāyī gólá drí ácazó rī tū.”

³²⁻³³ Gō'dá Yōwānī drí lāfī yí drí tā nízó kī, Yésū i'dí rí'á 'díyī pā 'bá 'í rī á'dázó òjílá drí kī, “Kāyī Yésū drí anízó má drí gólá rī íbábátízázó rī, má nījī gólá trá 'díyī pā 'bá ró. Mī ndrē drē, Ôvārī kī, má àá'dò íyī mvá 'dī nī'á, òzò má òtírī Línrí Tándí íyíká ndrēé á'déré 'á rīlī gólá drī òzò àtú'bú kátí rī. Ôvārī kī, òzò má òndrē tā 'dī trá rú 'é'á rī, má á'dò nī'á lá kī, òjílá tā rī 'dī drí rú 'ézó drílá 'dī rī, trá rí'á 'díyī pā 'bá 'í, gō'dá kpá gólá tībē rī 'bá Línrí Tándí Ôvārī ká áfélé òjílá drí rī i'dí. ³⁴ Má rī gógó Yōwānī, má ndrē Línrí Tándí Ôvārī ká 'dī trá amá līfī sī á'dè trá rīlī gá Yésū rī gógó drī. Má átá anī drí pātī-pātī ró, gólá rí'á 'díyī pā 'bá 'í, gō'dá gólá kpá rí'á Ôvārī rī mvá 'í.”

Tā Yésū drí itōzó lājó'bá drī-káká íyíká zīlī rī

³⁵ Idrú rī tī rī, Yōwānī bābātízī 'é 'bá ró rī rí'á íyī ádré'á lājó'bá íyíká rī rī 'bá yí bē. ³⁶ Gō'dá Yōwānī ndrē Yésū bē aní'á rī, gólá drí tā átázó lājó'bá íyíká rī 'dī 'bá yí drí kī, “Ní ndrē drē àgò rī 'bá anílī nā! 'Dī rí'á 'díyī pā 'bá gólá Ôvārī drí ajólé aní'á drálé òzò kābīlīkī drī tītī ká ró rī kátí.”

³⁷ Gō'dá nīngá sī, lājó'bá Yōwānī ká rī 'dī 'bá yí anī íyī bē úlī Yōwānī drí átálé 'dī rī, kòrò drílyī ngázó 'délé Yésū vósī. ³⁸ Nīngá sī, Yésū òtírī vò ndrēé volé rī, lājó'bá Yōwānī ká rī 'dī 'bá yí rí'á íyī aní'á gólá vósī. Ítí rī, Yésū drí ádrézó gólíyī tēlé, gō'dá áca íyī bē rī, Yésū drí gólíyī ijízó kī, “Ngá anī drí lélé rī á'dò 'í yā?”

Gō'dá lājó'bá Yōwānī ká 'dī 'bá yí drí tā-drī lógōzó Yésū drí kī, “Līfī ímbá 'bá, mā lē vò ní drí rízó rīlī rī ndrélé.”

³⁹ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí kpá tā-drī lógōzó gólíyī drí kī, “Òzò ní òlè trá vò má drí rízó rī ndrélé rī, 'dòvò ní á'dè má vósī, ní anī ró bē ndrélá.” Ítí rī, drílyī 'dézó Yésū vósī, gólá rī àjílī búúú calé vò gólá drí rízó rīlī rī 'álá. Gólíyī drí cázó Yésū yí bē vò Yésū drí rízó rīlī rī 'álá lānjátúlī sī ítú-pá sù 'á. Gō'dá drílyī rízó Yésū yí bē tólá kāyī rī 'dī sī.

⁴⁰ Lājó'bá Yōwānī ká àlò gólá 'dè 'bá Yésū vósī kāyī rī 'dī 'á rī, rú lá Àndíríyā. ⁴¹ Gō'dá idrú rī tī rī, kòrò Àndíríyā drí ngázó nílī íyī àdrúpī rú bē Símónā rī ngálá. Gō'dá Àndíríyā drí tā átázó àdrúpī lá Símónā drí kī, “Má úsú 'díyī pā 'bá trá!”

⁴² Gō'dá drílá íyī àdrúpī Símónā rī àdrízó àjílī Yésū ngálá. Gō'dá Yésū ndrélé bē Símónā rī, kòrò gólá drí nízó lá tó kī, Símónā lē trá 'délé yí vósī á'dólé lājó'bá íyíká ró. Gō'dá gólá drí tā átázó Símónā drí kī, “Símónā, Yónā rī mvá, má á'dò anī rú zī'á gō'dá Pétērò.” (Rú Pétērò 'dī Íbūrū fī sī rí'á Kéfā, tā ífī lá kī, kúní.)

⁴³ Gō'dá ítú àzā rī sī, Yésū ísú tā trá nízó gólé 'bādrī zīlī Gālíláyā rī 'álá lājó'bá yí drí úsúlī 'dī 'bá yí bē. Gō'dá gólíyī cá bē Gālíláyā 'álá rī, Yésū drí àgò àzā úsúzó tólá rú lá Fílípò, gō'dá Yésū drí tā átázó gólá drí kī, “Ní á'dè má vósī.”

⁴⁴ Fílípò rī gógó 'dī anī jārībā zīlī Bētásédā rī lésī, Bētásédā 'dī kpá jārībā Àndíríyā yí drí anízó 'álá sī Pétērò bē rī i'dí.

⁴⁵ Gō'dá nīngá sī, Fílípò drí nízó nī'á Nātánélé rī úsúlī, drílá tā átázó Nātánélé drí kī, “Ní ísú drē tā gólá Ôvārī drí átálé àkú ró Músā yí tī sī tā àngū 'bá yí bē kízó ní, yí á'dò 'díyī pā 'bá ajó'á amá drí rí! 'Díyī pā 'bá rī gógó 'dī bē rí'á amá lāfálé ngbāangbānō! Má úsú gólá trá! Rú lá Yésú gólá Yòsépā rī mvá 'í jārībā zīlī Nāzàrétā rī lésī.”

⁴⁶ Gō'dá Nātánélé drí tā átázó Fílípò drí kī, “Tā tándí íca fī trá áfólé Nāzàrétā lésī yā?” Fílípò drí tā-drī lógōzó Nātánélé drí kī, “Ní òkí tā kò, nòò tā pātī 'í! Ní anī, mā ní ró bē ndrélá.” Gō'dá ítí rī, drílyī ngázó nílī Yésū rī ndrélé.

⁴⁷ Gō'dá Yésū ndrē bē Nātánélé anīrī 'á yí ngálá rī, Yésū drí tā átázó kī, “Ní ndrē drē àgò rī 'bá anílī nā! Gólá rí'á òjílá tándí amáká Ísīrā'élé yí ká tībē ònjò ádó 'bá kò rī i'dí.”

³1.28 Vò 'dī úzī rú lá Bétání. 'Dī ngī Bétání gólá ànyí Yēròsàlémā rú rī rú sī.

⁴⁸ Nīngá sī, Nātānēlē drí tā átázó Yésū drí kī, “Tí ní nī mâ ángô tí ró yā?” Gō'dá Yésū drí tā-drī jázó Nātānēlē tī kī, “Má ndrē ní trá vō tībē ní drí rízó lóvólé 'á lâ, kánágōwá líndrí nā 'á, drē ákpākā'dā Fílípō nī âmā tā átálé ní drí kō.”

⁴⁹ Gō'dá Nātānēlē drí tā átázó Yésū drí kī, “Līfī ímbá 'bá, má lē tā trá kī, ní Ôvārí rī mvá 'í, gō'dá kpá Kúmú âmā òjílā Īsrā'élē ká ká.”

⁵⁰ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí kpá tā-drī lôgōzó Nātānēlē drí kī, “Ní lē tā kízó nī, má ā'dô Ôvārí rī mvá 'í'dí rī, tálā má drí tā átázó ní drí kī, má ndrē ní ákpākā'dā, ní drí rízó lóvólé kánágōwá líndrí nā 'á rī drí sī yā? Má átā ní drí pāfī-pāfī ró, ní ā'dô tā lārākô gólá ání tī drí ã'dízó rī ndrē'á ízátú gārā gólá nō drī sī.” ⁵¹ Gō'dá Yésū drí kpá tā átázó ó'dí kī, “Ní árí tā nō, ání ndrī! Ízátú 'būū ā'dô rú nī'á ání drí mālāyikā Ôvārí ká rī 'bá yī ndrēzó ánrī 'á má ngálā, Ôvārí ā'dô ā'dá'á lá kī, pāfī, má rī'á gólá tībē yí drí ájólé trá úrú lésí rī 'í'dí.”

Tā lārākô drī-káká Yésū drí 'èlē lāgī Kánā 'álá rī 'á rī

2 ¹ Kāyī rī vósī, òjílā āzā 'bá yī rī'á kārāmā lāgī ká 'è'á jārībā mvá zīlī Kánā rī 'á, 'bādrī Gālílāyā ká rī 'álá. Mārīyā Yésū rī ándrē kpá rī'á lāgī 'dí vō lâ 'á. ² Gō'dá lāgī līpī yī drí kpá Yésū rī ázízó ánrī kārāmā lāgī 'dí ká 'dí 'á lājó'bá íyíkā rī 'bá yī bē. Ítí rī, Yésū yī drí ngázó nīlī. ³ Gō'dá òtírī cāā kārāmā lāgī ká 'dí ító 'á lâ 'á rī, òdrá kārāmā ká 'dí drí rú ndrēzó. Gō'dá òdrá kārāmā rī 'dí ká ndrē rú bē rī, Mārīyā drí ánrízó Yésū ngálā tā átálé gólá drí kī nī rī, “Ámā mvá, òdrá kārāmā nō ká nō ndrē rú trá!”

⁴ Gō'dá nīngá sī rī, Yésū drí tā-drī lôgōzó ándrē lâ drí kī, “Ní átā tā lâ má drí ā'dô tāsī yā? 'Dī ā'dó tā ámākā 'í'dí kō. Kāyī má drí mbārākā ámākā ā'dázó òjílā drí rī ácá drē kō.”

⁵ Gō'dá nīngá sī, ándrē lâ drí līfī jázó rú 'bū 'bá lāgī līpī ká rī 'bá yī ngálā tā átálé gólīyī drí kī nī rī, “Ní 'è ngá gólá drí ā'dálé áni drí 'èlē rī 'í'dí.”

⁶ Bā kārāmā 'ézó 'á lâ 'dí, cú rī'á límvo ángī ángī bē nī-kázíyá rízó līmuvū lódalé 'á lâ sī.⁴

⁷ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tā átázó rú 'bū 'bá 'dí 'bá yī drí kī nī rī, “Ní nī līmuvū ábélé óró lésí lódalé límvo 'dí 'bá yī 'ásí.” Ítí rī, rú 'bū 'bá 'dí 'bá yī drí nízó līmuvū ábélé lódalé límvo 'dí 'bá yī 'ásí dūūdū. ⁸ Gō'dá nīngá sī, límvo ángī ángī 'dí 'bá yī ícā bē dūūdū rī, Yésū drí kpá tā átázó rú 'bū 'bá 'dí 'bá yī drí kī, “Ní bē līmuvū 'dí ájílí kārāmā vó ndrē 'bá drí.” Drīlīyī 'ézó lâ té òzō Yésū drí átálé rī kátí.

⁹ Nīngá sī, kārāmā vó ndrē 'bá 'dí drí līmuvū rú 'bū 'bá 'dí 'bá yī drí ájílí yī drí 'dí trózó ámbélé rī, gō'dá līmuvū rī 'dí já rú trá òdrá ró, gō'dá áso-áso ró gārā sīsī gólīyī drí rī'á mvūlā rī drī sī. Kārāmā vó ndrē 'bá 'dí nī kō ngatā òdrá 'dí úsú rú ā'dó 'ásí yā rī, gō'dá rú 'bū 'bá 'dí 'bá yī nī vō òdrá 'dí úsúzó rī trá, gólīyī ā'dá lâ kō kārāmā vó ndrē 'bá 'dí drí. Gō'dá kārāmā vó ndrē 'bá 'dí drí òdrógó òkó lâ rī ájílí 'dí ázízó tā átázó drílā kī nī rī, ¹⁰ “Òjílā rī òdrá íyíkā áso 'bá áso rī lánjílí 'í'dí sīsī kārāmā vó 'ásí, gōzó gólá áso 'bá kō rī fēlé ádukū lâ ró, òzō òjílā ázílí rī 'bá yī ā'dô trá 'dó òdrá ró rī. Gō'dá ánikā rī ā'dó íyíkā ítí kō. Ní áyē ánikā òdrá áso 'bá dódó kòrō rī trá fēlé òjílā drí ádukū lâ ró.”

¹¹ 'Dī tā lārākô drī-káká Yésū ká 'èlē rī 'í'dí. Tā lārākô 'dí rī ā'dálá kī, Yésū Ôvārí rī mvá 'í. Gō'dá lājó'bá gólākā ndrē íyī bē tā lārākô gólá drí 'èlē 'dí rī, gólīyī drí tā-drī lēzó pāfī-pāfī ró kī, Yésū Ôvārí rī mvá 'í.

¹² Kārāmā lāgī ká 'dí vósī rī, Yésū yī drí ngázó nīlī Kāpērānómā 'álá, ándrē lâ yī bē, gō'dá ádrúpī lâ yī bē gō'dá kpá lājó'bá íyíkā rī 'bá yī bē 'èlā kāyī fīnyáwá.

Tā Yésū drí ngá lāzī 'bá lādrózó ã'dī-drī jó ángī Ôvārí ká

rī ká 'ásí rī

(Mátáyō 21.12-13; Mārākō 11.15-17; Lúkā 19.45-46)

¹³ Gō'dá kāyī kārāmā lāvū-lāvū kòrō ká rī trá ányī. Tā 'dí tāsī rī, Yésū yī drí nízó Yērōsālémā 'álá lājó'bá íyíkā 'dí 'bá yī bē. ¹⁴ Tólā drīlīyī fízó ã'dī-drī jó ángī Ôvārí ká rī ká 'á, drīlīyī ngá lāzī 'bá úsúzó dūū, ázā 'bá yī rī'á ítí lāzī'á, ázā 'bá yī rī'á kábīlīkī lāzī'á, ázā 'bá yī ámámō lāzī'á, ā'dô ró bē fēlé ngá fēfē ró Ôvārí drí, gō'dá ázā 'bá yī íyíkā kpá áđī òrī íkúrā'á áđī òrī ngīngī òjílā ázā 'bá yī ká sī. ¹⁵ Gō'dá Yésū ndrē tā 'dí bē rī, tā rī 'dí sú gólá līfī kō, tálā òjílā 'dí 'bá yī rī ngá 'dí 'bá yī lāzīlī lāgī ònjí sī jó Ôvārí ká rī 'á. Ítí rī, Yésū drí ngázó bāgō pīpī átrólé gōzó 'á lâ átlí ándalé, ā'dô ró bē ònjóró'bí ró, òjílā rī 'bá kòrōnyā lāzīlī 'dí 'bá yī lādrózó ndrī vólé kòrōnyā íyíkā 'dí 'bá yī bē 'í'dí sī lâ, gō'dá gólá drí kpá tārābízā áđī íkúrā 'bá yī ká 'dí lōzézó ndrī vūdrī áđī gólīyíkā 'dí 'bá yī drí rú lāpēzó ndíyángá vūdrī sī. ¹⁶ Gō'dá Yésū drí tā átázó òjílā gólīyī rī 'bá ámámō lāzīlī 'dí 'bá yī drí kī nī rī, “Ní árí drē tā ámākā nō! Ní rī ngá lāzīlī ã'dī-drī jó ángī Ôvārí ká rī ká 'á ā'dô tāsī yā? Nōō vō ámā átā ká 'í'dí. Rī'á ònjí ró áni drí 'bázó lâ ā'dólé vō ngá lāzī ká ró! Ní 'dūū ngá ánikā 'dí 'bá yī trólé, nízó 'í'dí bē lâ vólé nōngá sī.”

¹⁷ Gō'dá nīngá sī, lājó'bá Yésū ká árí íyī tā Yésū drí átálé 'dí bē rī, gólīyī drí nízó lâ kī, Yésū rī'á vō Ôvārí rī íratā ká lóvó lâ bē yī 'á dūū. Gólá rī vó lâ ndrēlé nyé òzō kúmú Dāwúđī kátí, tībē tā átā 'bá kī'á nī rī, “Ôvārí, tā lóvó bē rī'á má 'á dūū rízó jó ánikā vó lâ ndrēlé.”⁵

¹⁸ Gō'dá nīngá sī, drī-'bá ángī Yúdā yī ká rī 'bá yī trá áwā ró tā Yésū drí ngá lāzī 'bá lādrózó ã'dī-drī jó ángī Ôvārí ká rī ká 'ásí rī tāsī, gólīyī drí ánrízó Yésū ngálā tī ányalé gólá bē tā 'dí tāsī kī, “Tálā ā'dô 'í ní drí áni 'bázó ā'dólé gārā ázī-ázi drī sī yā? Á'dô ítí rī, ní 'è drē tā lārākô tībē á'dá 'bá lâ kī'á nī rī, 'dī drī-ácē Ôvārí ká rī 'í'dí rī, má nī ró bē kī'á

⁴2.6 Límvo 'Dī álo-álo ódā līmuvū sáfīyā nī 'ásí 'á lâ. Òjílā rī íyī nyáányā jílí līmuvū rī 'dí sī, tálā yī ā'dô ró bē ngbángbá ā'dô lā'bí Yúdā yī ká vó ró.

⁵2.17 Lóngó 69.9

nī rī, ní àní Ôvâri ngá lésī.”¹⁹ Yésū drí tã-drī lôgōzò gólīyī drí kī, “Àní, òzò kpálé nī ùfũ jó Ôvâri kã nò rī, mà rī gógó, mà à'dò bè'á là kpá ó'dí cé kâyī nã sī.”

²⁰ Gõ'dá drī-'bá ángí Yúdã yí kã 'dī 'bá yí drí tã-drī jãzò Yésū drí kī, “Wúúwú, ní àvī tráá! Ní nīj kò kī'á nī rī, òjílã 'dī jó ángí Ôvâri kã 'dī ndélé ndrò nyà'dí-rī-drī-lã-ngã-njī-kázíyá sī yã? Ní ìsū àníkã bè-rí kī, ní à'dò ícá'á jó ángí 'dī 'dīlī ndélé cé kâyī nã sī yã?”

²¹ Úlī Yésū drí átálé jó ángí Ôvâri kã ùfũ kã 'dī, tákò, rī'á úlī mánīgò 'í, íyí rúbá ñnyákú tãsí, drī-'bá ángí Yúdã yí kã à'dò íyí fũ'á, gõ'dá kâyī nã sī, yí à'dò lídrí'á kpá ó'dí òdrã 'ásí. ²² Gõ'dá kâyī gólã lãjò'bá Yésū kã 'dī 'bá yí drí Yésū rī ndrèzò lídrí trá òdrã 'ásí rī, úlī tìbè Yésū drí átálé gólīyī drí kī'á nī rī, áà'dò íyí fũ'á, gõ'dá kâyī nã sī, yí à'dò lídrí'á kpá ó'dí òdrã 'ásí rī drí ágázò gólīyī drījī. Gõ'dá lãjò'bá gólãkã 'dī 'bá yí drí tã lèzò úlī tìbè Ôvâri drí átálé búkú 'á kī'á nī rī, yí à'dò 'díyī pã 'bá rī lídrí'á kpá ó'dí òdrã 'ásí rī trá, tákò, rī'á tã mbī 'í. Gólīyī lè tã 'dī, tãlã gólīyī ndrè trá úlī Yésū drí átálé rī, tã là 'è rú trá pãtījī.

²³ Kâyī kãrãmã lãvũ-lãvũ kòrò kã 'dī 'bá yí sī, Yésū drí tã lãrãkò òjílã pã kã 'èzò dũu mbãrãkã Ôvâri kã sī. Gõ'dá òjílã ndrè ìyī tã lãrãkò gólãkã 'èlè 'dī 'bá yí bè rī, òjílã dũu drí ngãzò 'dó tã lèlè gólã 'á. Gõ'dá tã ìsū gólīyíkã Yésū rī tãsí kī'á nī rī, Yésū à'dò ìyī pã'á òjílã Rómã kã drīgã sī 'dī rī'á ànyã ró. ²⁴ Gõ'dá Yésū lèé kò tã ìsū gólīyíkã 'dī 'èlè 'dī, tãlã gólã nī tã ìsū gólīyíkã trá ndrī tãndí ró. ²⁵ Gólã lèé kò òjílã àzã drí tã átálé yí drí òjílã mvã tãsí, tãlã gólã nī tã ìsū ànyã gólīyī pīpīšīlī 'á rī kpá trá ndrī.

Tã Nìkòdímã drí nìzò tã ìjílī Yésū tī rī

3¹ Āgò àzã bè rú là Nìkòdímã, gólã sīšī-lésī tã Yúdã yí kã kī 'bá 'í, gõ'dá kpá drī-'bá Pãrúsī yí kã 'dī. ² Ngácī àlò sī, gólã drí ngãzò nīlī Yésū ngálã. Gõ'dá gólã cã bè Yésū ngálã rī, drílã tã átázò Yésū drí kī, “Tã ìmbá 'bá, mà nī trá kī, Ôvâri àjò nī nī àní'á tã íyíkã ìmbálé àmã drí, tãlã òjílã àzã yù'dãwã ángò nò 'á tã lãrãkò ní drí rī'á 'èlã 'dī 'èlè, òzò mbãrãkã Ôvâri kã à'dò yù'dãwã gólã bè rī.”

³ Gõ'dá Yésū drí tã-drī jãzò Nìkòdímã drí kī, “Má àtã ní drí nò tã pãtī-pãtī ró rī 'dī, òzò òjílã òlè tã trá à'dózò Ôvâri rī mvã ró rī, áà'dò gólã rī tī'á zãlò ó'dí.”

⁴ Gõ'dá Nìkòdímã nīj úlī Yésū kã átálé 'dī ífí là kò, gólã rī tī à'dī gõ'dá trá à'dī tã Yésū drí átálé 'dī tãsí. Gõ'dá gólã drí tã-drī jãzò Yésū drí kī, “À'dò à'dó'á tī 'dī íyíkã kó ángò tī ró kízò nī rī, òjílã à'dò 'bá trá ángí rī áà'dò tī'á là kpá ó'dí 'dī yã? Òjílã mbã 'bá trá ángí rī à'dò gò'á kpá ó'dí àndrè là 'á gòzò tīlã àndálé trá ó'dí yã?”

⁵ Gõ'dá Yésū drí kpá tã-drī lôgōzò Nìkòdímã drí kī, “Má àtã ní drí nò tã pãtījī 'í, òzò úúfī òjílã kò ó'dí ró rī, gólã ícã kò à'dólé òjílã Ôvâri kã ró. Áà'dò òjílã ndrī tī'á zãlò Líndrī Tãndí Ôvâri kã rī sī, gõ'dá kpá tã ònjí gólīyíkã jízò zãlò Ìmvũ Ôvâri kã rī sī, tī rī, gólīyī 'dè gbò à'dólé òjílã Ôvâri kã ró. ⁶ Mí ndrè drè, òjílã mvã tī íyíkã kpá té íyí nyãnyã 'dī, gõ'dá Líndrī Tãndí Ôvâri kã tī íyíkã fí té íyí nyãnyã 'dī, à'dò-à'dò bè òjílã Ôvâri kã ró. ⁷ Nìkòdímã! Ání drī òlījã tã má drí átálé ní drí nò sī kò! Rī'á tã pãtījī ró àní ndrī tīzò ó'dí, ní 'dè gbò à'dólé òjílã Ôvâri kã ró. ⁸ Ní ìsū drè gbò tã ìlī kã. Ìlī vī íyíkã vò 'ásí ndrī. Gõ'dá mà ndrè vò ìlī kã rízò rī kò. Ìlī òtúrī rī vīlī rī, mà nīj kò, gólã rī nīlī ángò lè, gõ'dá mà ndrè ìlī rī 'dī rúbã là kpá kò. Gõ'dá òjílã gólã tīlī trá Líndrī Tãndí Ôvâri kã sī rī, à'dò 'bã'á kpá tī. Ítí rī, mà nīj tã tã là sī rī kpá kò.”

⁹ Gõ'dá Nìkòdímã drí kpá tã-drī lôgōzò Yésū drí kī, “'É'è, tã àníkã 'dī fí drè zãã má drījī kò.”

¹⁰ Nīngã sī, Yésū drí kpá tã átázò Nìkòdímã drí ó'dí kī, “Nìkòdímã, nī tã ìmbá 'bá ángí òjílã ndrī àmãkã Ìsírã'èlè kã drí rī'á ñnjílã rī 'dī. Tãlã à'dò 'í úlī má drí átálé nò drí zãã fízò ní drījī kò rī? ¹¹ Ní àrī drè tã má drí átálé ní drí nò tãndí ró, tãlã 'dī rī'á ngá gólã àmã drí ndrèlè trá àmã Ìfī sī rī 'dī. Gõ'dá tãlã à'dò 'í ní drí tã lèzò kò ngá àmã drí ndrèlè trá pãtījī ró nò 'á yã? ¹² Ní àrī drè, mà à'dã tã ùrú 'álã nã à'dò là àní drí ngá gólīyī ángò nò 'á nò 'bá yí sī, gõ'dá tã là fí drè zãã àní drījī kò. Òzò gõ'dá má àátã ngá gólīyī ùrú 'álã rī tã là 'dī pãtījī rī, ní à'dò tã-drī là lè'á fí trá yã? ¹³ Má àtã ní drí, òjílã àzã yù'dãwã cã 'bá trá ùrú 'álã, cé mà gólã àjólé trá ùrú lésí nò 'dī àní 'bá tã ùrú 'álã kã nã 'bá yí átálé ní drí rī.

¹⁴⁻¹⁵ “Má àtã ní drí, rī'á ícã-ícã ró ódrí mà àjólé trá ùrú lésí rī ìngálé ùrú fè drījī, tãlã gólīyī tìbè tã lè 'bá trá má 'á rī ùúsú ró ìyí lèdrè-lèdrè àdúkú àkò rī bè, nyé òzò Músã⁶ drí 'èrè là àkú ró àmã à'bíyã yí drí òmã 'á kâyī ñnī drí rízò gólīyī òcílí rī tó rī kátí. Gólã èdè ñnī líndrī trá ípálé fè sīlī ìngálé ùrú, tãlã òjílã gólīyī ñnī drí òcílí rī ñngã ìyí Ìfī trá ùrú ñnī líndrī 'dī ndrèlè rī, Ôvâri à'dò gólīyī pã'á òdrã ñnī drí gólīyī cízò 'dī 'ásí. ¹⁶ Ôvâri lè òjílã trá ndrī ròò, tãlã gólã àjò mvã íyíkã kó àlò nò trá àní'á drálé tã ònjí gólīyíkã tãsí, tãlã òjílã tìbè tã lè 'bá trá mvã gólãkã nò 'á rī drãã kò gõ'dá à'dò rī'á lèdrè-lèdrè ró zãã, òzò rúbã ñnyákú là òdrã kpá lè rī.”

¹⁷ Pãtī-pãtī ró, Ôvâri àjò ìyí mvã ángò nò 'á nò, à'dò kò lãñò fèlè òjílã drí tã ònjí gólīyíkã tãsí. Bè-rí Ôvâri àjò ìyí mvã ángò nò 'á nò òjílã pãlè tã ònjí gólīyíkã rī 'ásí. ¹⁸ Òjílã gólīyī ndrī lè 'bá trá Ôvâri rī mvã 'á rī áà'dò ìyí ngá pã'á lãñò 'è'á fèlã gólīyī drí tã ònjí gólīyíkã tãsí rī 'ásí. Gõ'dá gólīyī lè 'bá Ôvâri rī mvã 'á kò rī, áà'dò ìyíkã lãñò tã ònjí ìyíkã rī kã ñã'á ìyí drījī. ¹⁹ Rī'á tã mbī ró, lãñò tã ònjí òjílã gólīyī tã lè 'bá Ôvâri rī mvã 'á kò rī kã fèzò gólīyī drí. Ní ndrè drè, Ôvâri àjò ìyí mvã ángò nò 'á nò, à'dò ró ngá 'fí tã mbī kã à'dálé òjílã drí. Gõ'dá òjílã lèé kò rílí ngá 'fí 'dī 'á. Gólīyī lè tákányī rílí zãã ñnīrìkúwã Sātãnã kã rī 'á, tãlã tã 'è'è gólīyíkã ndrī rī'á ònjí ró. ²⁰ Òjílã gólīyī tã ònjí 'è 'bá rī yí gã ìyí ngá 'fí trá dó, tãlã óózò tã ònjí ìyíkã ndrè kò. ²¹ Òjílã gólīyī rī 'bá tã pãtījī Ôvâri kã lèlè pīpīšīlī àlò sī rī, gólīyī 'dī tìbè ngá 'fí Ôvâri kã 'dī lãgú 'bá rī. Gõ'dá ngá 'fí 'dī à'dò tã à'dã'á òjílã àzã 'bá yí drí kī, gólã rī 'dī tã Ôvâri drí lèlè gólã drí 'èlè rī 'èlè 'dī.

Tā Yōwání bābātízī 'ē 'bá ró rí drí átálé 'díyí pā 'bá tāsī rí

²² Gō'dá nīngá sī rí, Yēsū yī drí ngāzó Yērōsālēmā 'ásī nīlī lājó'ba íyíkā yí bē 'bādrī mvá āzā 'bá yī Yūdáyā ká 'álā rīlī ōjílā 'bādrī mvá 'dī 'bá yí ká līfī lá yī ímbálé tā Ôvārī ká sī. Gō'dá gólīyī drí rīzó ōjílā gólīyī tā ímbā Yēsū ká tāsī rí lē 'bá trá rí 'bá yī íbábátízálé. ²³ Dī Yōwání íyíkā kpá rī'á ōjílā íbábátízálé'á vō zīlī Āyēnōnā rí 'á ānyī jārībā āzā zīlī Sālīmā rí lāgátī, tálā līmvū tándī bē tólā dūū bābātízī 'ēzō 'á lá. Gō'dá ōjílā dūū tā lē 'bá trá tā Ôvārī ká 'á rí, rí íyī trá ānīlī Yōwání rí íjílā íyī íbábátízálé. ²⁴ Tā 'dī 'bá yī á'dò trá drē ākpākā'dā Ērōdē Ānītípā rú drē Yōwání 'bálé gānīmā 'á kō.

²⁵ Kāyī āzā sī, lājó'ba Yōwání ká rī'á íyī fī ānyá'á āgō āzā 'bāsúru Yúdā yí ká 'ásī rí bē, tā lā'bí ngīngī gólā á'dózo ngbāngbā Ôvārī rí līfī drī 'á rí tāsī. ²⁶ Gō'dá gólīyī árílī bē tā tībē āgō 'dī átálé rí, lājó'ba Yōwání ká 'dī 'bá yī drí tā átázó Yōwání drí kī nī rí, "Līfī ímbā 'bá, āgō gólā ní drí úsúlī 'á'á lésī ní drí zīlī 'díyí pā 'bá ró rí kpá rī'á ōjílā íbábátízálé'á gō'dá ānī-ānī ōjílā ká āmā ngāá nōlē rí vō lá 'á rí, ōjílā íyīngá 'dó rī'á nī'á gólā ngálā bābātízī tāsī."

²⁷ Gō'dá nīngá sī, Yōwání drí tā-drī lōgōzó lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī drí kī, "Nī ĩsū tā kō, tálā āgō rú bē Yēsū 'dī rí, Ôvārī fē mbārākā nī gólā drí rīzó ōjílā íbábátízálé 'dī. Gólā 'ē 'dī á'dò kō mbārākā íyíkā sī. ²⁸ Ānī ndrī, nī nī trá tándī ró, má rí trá átálā ōjílā drí ndrī kī, 'Má á'dò kō 'díyí pā 'bá 'í. Ôvārī ájō má trá sīsī íyíkā cé ōjílā édélé njāā ānī-ānī gólākā rí tēlé." ²⁹ Má rī'á āyīkō ró, tálā ōjílā dūū rī'á nī'á Yēsū ngálā. 'Dī má á'dò 'bá'á nyé ōzō āgō ānjī āzā rú-lē-āzī lá bē rí kátí, gō'dá ōzō āgō ānjī rí 'dī ōgī ōkó trá ó'dí rí, ōjílā ndrī drí á'dózo āyīkō ró, tálā gólīyī ndrē āyīkō āgō ānjī 'dī ká rī'á ōkó lá ó'dí 'dī bē. Kpálé rí, gólīyī ícá kō ōkó 'dī trólé nī. ³⁰ Rī'á tándī ró Yēsū drí ácázó ōjílā āmbā tā lá drí lāzélé rōō rí ró. Ōzō āmā tā ōlāzē kō rí, tā lá 'é ngá āzā kō.

³¹ "Tā pātī ró, ōjílā gólā ānī 'bá Ôvārī ngá lésī rí ímbā íyíkā kpá té tā gólīyī Ôvārī ngá lésī rí yī rī'dī. Gō'dá má ōjílā āngó nō ká ró rí, rí tā Ôvārī ká ímbálé tā nīnī āngó nō ká rí vó ró. Ítí rí, Yēsū rī'á gārā má drī sī, tálā gólā ānī trá Ôvārī ngá lésī. ³² Yēsū rí íyíkā nō tā yí drí ndrélé trá kpá yí drí árílī trá rí ímbálé rī'dī. Gō'dá cé ōjílā fīnyáwá lē íyī tā nī tā ímbā gólākā 'dī 'á. ³³ Ōjílā gólīyī tā lē 'bá trá tā ímbā Yēsū ká 'á rí, 'dī gólīyī á'dā tā trá kī, tā Ôvārī ká tā pātī ró.

³⁴ Tálā Ôvārī ájō Yēsū nī ānīlī tā áti-áti íyíkā ímbálé āmā drí. Ôvārī rī'á Yēsū bē ngá ālō ró, gō'dá gólā drí Líndrī Tándī íyíkā ájōzó mbārākā bē ānīlī rīlī Yēsū bē, Yēsū ō'ē ró ngá ndrī mbārākā lá sī. ³⁵ Nī ndrē drē, Ôvārī lē íyī mvá Yēsū trá rōō. Gō'dá gólā drí drī-ácē fēzō Yēsū drí á'dózo mbārākā bē ngá ndrī drīlī. ³⁶ Ōjílā ndrī tībē tā lē 'bá trá Ôvārī rí mvá 'á rí, gólīyī trá ōjílā Ôvārī ká rī'dī gō'dá Ôvārī á'dò lédrē-lédrē ādūkū ākó rí fē'á gólīyī drí. Gō'dá ōzō ōjílā ōlē tā Ôvārī rí mvá 'á kō rí, rī'á ōnjī ró! Ôvārī fēé lédrē-lédrē ādūkū ākó rí gólīyī drí kō. Ôvārī á'dò rī'á zāā lāñō fē'á rī'dī gólīyī drí tā ōnjī gólīyíkā 'dī tāsī, tálā Ôvārī rī'á āwā ró gólīyī bē."

Tā Yēsū drí átálé ōkó Sāmārīyā lē 'bá ró rí drí rí

4¹⁻³ Kāyī nā 'bá yī 'á rí, ōjílā dūū rí trá nīlī Yēsū ngálā bābātízī 'élé. Ōjílā rī 'bá 'délé Yēsū vósī gō'dá Yēsū yī drí kpá rīzó bābātízī 'élé drīlīyī rí, trá gārā gólīyī rí 'bá nīlī Yōwání ngálā rí 'bá yī drī sī. Gbō lē ōjílā 'dī 'bá yī rí íyī bē nīlī Yēsū ngálā rí, Yēsū rí gógó nyānyā lá 'é bābātízī cú nī ōjílā rí 'dī 'bá yī drí kō. Lājó'ba gólākā rí 'bá yī rí íyī nī bābātízī 'élé ōjílā 'dī 'bá yī drí. Gō'dá Pārúsī yī árī íyī bē tā 'dī rí, tā 'dī sú gō'dá gólīyī rú kō. Gō'dá Yēsū nī tā 'dī bē kī, tā 'dī sú Pārúsī yī rú gō'dá kō rí, gólīyī drí ngāzó nīlī lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī bē 'bādrī Yūdáyā ká 'dī áyéle gōzó volé Gālílāyā 'álā.

⁴ Gō'dá gōgō Gālílāyā 'álā rí sī rí, Yēsū yī nī kōrō lāfī gólā nī 'bá kpūru 'bādrī zīlī Sāmārīyā rí 'ásī rí 'ásī. ⁵⁻⁶ Gō'dá gólīyī drí nīzó cālē ānyī jārībā mvá āzā Sāmārīyā ká zīlī Sīkārā rí lāgátī. Óró bē rī'á tólā tībē Yākóbā⁷ drí 'dīlī trá ākū ró gō'dá drīlā fēlé ĩnyákū lá bē íyī mvá Yōsépā drí rí. Yēsū yī gō cá bē óró 'dī tī rí, lāñō ācī ká fī trá gólā rú rōō. 'Dī rī'á ĩtú-pá mūdri-drī-lā-gā-rī sī, ĩtú āmē gō'dá trá rōō. Ítí rí, gólā drí rīzó vūdrī lōvólé óró 'dī tī. ⁷⁻⁸ Gō'dá lājó'ba gólākā 'dī 'bá yī drí íyī ngāzó nīlī jārībā mvá nā 'álā nī'á ngá nyānyā gīlī, gólā rí áyéle ākpā óró 'dī tī nīngá élé.

Nīngá sī, ōkó āzā 'bāsúru Sāmārīyā ká 'ásī, rí rīlī jārībā mvá 'dī 'á nīngá drí ānīzó līmvū 'ūlī óró 'dī 'ásī. Gō'dá ōkó Sāmārīyā lē 'bá ró 'dī ácā bē rí, Yēsū drí tā átázó ōkó 'dī drí kī, "Ámā ízó, ní á'dò ícá'á fī trá līmvū áfēlé má tī yā?"

⁹ Gō'dá ōkó 'dī drí tā-drī lōgōzó Yēsū drí kī, "Nī zī līmvū má tī 'dī ángó tī ró? Má Sāmārīyā lē 'bá 'í. Ākū lá sī, ānī ōjílā Yúdā yí ká mvū íyī ĩgā tī bē ōjílā Sāmārīyā ká bē yā?" Ōkó 'dī áta ūlī 'dī ĩtú 'dī, tálā ōjílā Yúdā yí ká kī, ngá Sāmārīyā lē 'bá ká á'dò íyī ízā'á Ôvārī rí līfī drī 'á.

¹⁰ Gō'dá Yēsū drí tā-drī lōgōzó ōkó 'dī drí kī, "Tí ní ōró ngá fēfē tándī Ôvārī drí rī'á fēlá ōjílā drí ngbāangbānō rí nī bē, gō'dá ní ōró tī kpá má rí gógó līmvū zī 'bá ní tī sī nō nī bē, gō'dá ní drí līmvū zīzó má tī sī rí, tī má á'dò līmvū gólā ānī 'bā 'bá rīlī zāā lédrē-lédrē ró rí fē'á ní drí."

¹¹ Gō'dá ōkó 'dī drí tā-drī lōgōzó Yēsū drí kī, "Ámbā, óró nō fīfī, nī kpá ngá līmvū áse ká ākó rí, ní á'dò ánikā līmvū rí 'dī áse'á á'dò sī yā? Gō'dá ní á'dò ánikā līmvū ámā 'bā 'bá rīlī zāā lédrē-lédrē ró rí úsúlā á'dò 'ásī āngó nō 'á rí yā?"

¹² Úlī ánikā átálé 'dī 'á rí, ní ĩsū ánikā bē rí, nī gārā āmā á'bíyā Yākóbā tībē óró nō 'dī 'bá nī, yī rí gógó drí mvūlī kōrōnyā íyíkā yí bē ndrī, gō'dá íyī mvá yí drí mvūzó lá kpá rī'dī rīrī gólīyíkā sī gō'dá ácálé búūū āmā rú rí drī sī yā?"

¹³ Gō'dá Yēsū drí tā-drī jázó ōkó 'dī drí kī, "Ōjílā tībē līmvū mvū 'bá óró Yākóbā ká 'dī 'ásī rí, līmvū lōvó á'dò gólā rí 'é'á kpá ó'dí. ¹⁴ Gō'dá ōjílā tībē līmvū má drí 'é'á fēlá ní drí rí mvū 'bá rí, līmvū lōvó 'é gólā gō'dá kō, tálā līmvū má drí 'é'á fēlá gólā drí 'dī rí, á'dò rī'á gólā rí pīpīslī 'á ōzō óró kátí, līmvū lá 'dī á'dò rī'á áfīlī gólā rí pālē zāā gbádú ādūkū ākó."

¹⁵ Gō'dá ōkó 'dī drí tā lōgōzó kpá Yēsū drí kī, "Ámbā, ní áfē līmvū rí lārākō bē ĩtú 'dī má drí kē, tálā līmvū lōvó ōzó kō ámā 'ēē kpá ó'dí, gō'dá má ōzó kō kpá ānī līmvū á'ūlī ó'dí óró nō 'ásī."

^{74.5-6} Yākóbā 'Dī rī'dī Ābārāyāmā rí ózōwá 'í.

¹⁶ Yēsū drí gōzó tā átálé òkó 'dī drí kī, “Tāndí ró, 'dōvó ní nī àní ágò rí àzīlī, nī àní ró gólá bè má ngáá nōlé.”

¹⁷⁻¹⁸ Gō'dá òkó 'dī drí tā-drī jázó Yēsū drí kī, “Mā àmàngá ágò àkó.”

Gō'dá Yēsū drí tā átázó gólá drí kī, “Pātīī, úlī àníkà 'dī rī'á mbī! Nī àní ákó, tálá ní tró ágò trá àyéélé àyéélé àndálá nī, gō'dá àgò gólá àní drí 'bázó gólá bè ngbāangbānō rī, à'dó kò àní ágò 'í.”

¹⁹ Gō'dá òkó 'dī drí tā-drī lōgōzó Yēsū drí kī, “Àmbá, à'dò ití rī, pātīī nī rī'á tā àngū 'bá 'í! ²⁰ Ití rī 'dōvó, má ijī drē tā ní tī. Vò gólá tándí mbī òjílá drí Ôvārí rī ìnjīzò 'á lá rī íyíkà àngò rī 'dī yā? Tálá àmà à'biyá yí ìmbá íyíkà àmà là'bí àmákà 'á Ôvārí rī ìnjīlī únī àmbá àzà drīī nōngá. Gō'dá àní òjílá Yúdā yí kà rī, rī átálá kī, vò tándí mbī Ôvārí rī ìnjī kà à'dò cé Yērōsālémā 'álá. Ngbāangbānō vò rī 'dī 'ásí rī, gō'dá àngò rī íyíkà 'dī tándí ró Ôvārí rī ìnjīzò yā?”

²¹ Gō'dá Yēsū drí tā-drī jázó gólá drí kī, “Ní àrī drē úlī má drí 'e'á átálá ní drí nō. Kàyī là trá ngbā ànyī òjílá drí Ôvārí rī ìnjīzò vò 'ásí ndrī pīpīsīlī àlò sī, gō'dá Ôvārí drí rātāá gólīyíkà 'dī àrízó. À'dó kò cé únī drīī nōngá, ngātá cé Yērōsālémā 'álá. ²² Àní Sámáryā lé 'bá, nī rī Ôvārí gólá àní drí nīlī kò rī ìnjīlī 'dī. Gō'dá àmà Yúdā yí, mā rī Ôvārí àmà drí nīlī trá dódó rī ìnjīlī 'dī, tálá 'díyī pā 'bá gólá Ôvārí drí àjólé rī rī'á òjílá Yúdā kà 'í. ²³ Gō'dá kàyī àcà trá Ôvārí drí lātī ó'dí à'dázó òjílá drí. Ôvārí lē òjílá drí íyī ìnjīlī vò 'ásí ndrī tā mbī sī. Gō'dá tā làvū 'bá gārā rī, gólá lē òjílá drí íyī ìnjīlī pīpīsīlī àlò tándí rī sī. ²⁴ Ní àrī drē! Ôvārí rī'á líndrī ró. Gólá rī kò cé vò àlò 'á. Gólá rī kárá tā 'lélé pīpīsīlī tándí àlò rī sī. Òjílá ìnjī gólá pīpīsīlī tándí pātīī mbī gō'dá kpá àlò rī sī. 'Dīī rī sū nī Ôvārí drí rōd.”

²⁵ Gō'dá òkó 'dī drí tā-drī lōgōzó kī, “Úlī tándí ní drí átálé 'dī 'bá má trá 'díyī pā 'bá tībē 'ē 'bá àcálé rī tā là 'sūlī, gólá à'dò àcálá nī tā pātīī Ôvārí ngá lésī rī à'dálé ndrī àmà drí.” ²⁶ Yēsū drí tā-drī lōgōzó òkó 'dī drí kī, “Mā rī 'bá tā nō átálé ní drí nō rī'á 'díyī pā 'bá rī gógó 'dī.”

²⁷ Gō'dá Yēsū drē zāa rī'á úlī átálá òkó 'dī bè rī, làjóbá gólákà rī 'bá yí drí àgōzó jārībā lésī gólīyī úsúlī úlī átārē 'á. Gō'dá làjóbá Yēsū kà 'dī 'bá yí úsū íyī gólīyī bè úlī átārē 'á rī, drīlīyī à'dózó làrō-lārō ró, tálá là'bí Yúdā yí kà 'á rī, rī'á ònjī ró àgò drí rīzò tā ngīlī òkó lídí bè. Gbò lé làjóbá 'dī 'bá yí à'dò bè làrō-lārō ró gō'dá kpá tā 'sū ró rī, òjílá àlò gólīyī làfálé sī òkó 'dī ijī 'bá kī'á nī rī, ní lē à'dò yā, ngātá Yēsū rī ijī 'bá kī'á nī rī, gólá rī úlī átálé òkó Sámáryā lé 'bá ró 'dī bè à'dò tāsī yā rī yū.

²⁸ Gō'dá òkó 'dī drí ìmvú límvó íyíkà àyézó àkpā nīngá, gólá drí ngāzó nīlī 'wāa'wā gólé volé jārībā 'álá. Gō'dá gólá cà bè tólá rī, gólá drí òjílá àzízó tā átázó gólīyī drí kī, ²⁹ “Nī àní drē 'wāa'wā tā nō àrīlī! Má úsū àgò àzà trá óró tī tólá, gō'dá àgò rī 'dī à'dà tā gólīyī má drí 'lélé trá àkú ró rī yí trá ndrī má drí! Gólá àcà fī trá à'dólé 'díyī pā 'bá àmà drí rī'á tēlá rī 'dī yā? Nī àní, mā nī ró ndrēlá.” ³⁰ Gō'dá òjílá 'dī 'bá yí àrīlī bè úlī òkó 'dī kà átálé 'dī rī, gólīyī drí ngāzó ndrī nīlī Yēsū rī ndrēlé óró tī 'á tólá.

³¹ Gō'dá òkó 'dī òtírī kpá làvūū rī, kòrò làjóbá Yēsū kà 'dī 'bá yí drí ngá nyānyā àtrōzó fēlé Yēsū drí. Gólīyī drí tā átázó kī, “Tā ìmbá 'bá, mā gī ngá nyānyā trá, rī'á nō, ní nyā.” ³² Gō'dá Yēsū drí tā átázó làjóbá íyíkà 'dī 'bá yí drí kī, “Mā cú ngá nyānyā àmákà bè, tībē àní ndrī drí tā là nīlī kò rī.” ³³ Gō'dá làjóbá 'dī 'bá yí, drī là íyī trá lījā-lījā ró. Gō'dá drīlīyī rīzò tā átálé íyī làfálé 'ásí kī, “Òjílá àzà àjī ngá nyānyā trá gólá drí àmà volé sī nō yā?”

³⁴ Nīngá sī, Yēsū drí gōzó úlī mánīgò íyíkà ngá nyānyā kà 'dī itò là à'dálé gólīyī drí kī, “Nī ndrē drē, má rī nō lōsī gólá Ôvārí drí àmà àjózó 'lélá rī 'e'á. Òzò má òtírī rīī lōsī gólá drí lēlé má drí 'lélé rī 'lélé rī, 'dīī fē fāfā má drí òzò ngá nyānyā drí fāfā fērē òjílá drí rī kátī. Má lē àmákà zāa 'tū vósī cé lōsī rī 'dī 'lélé ndélé volé. ³⁵ Òjílá rī trá tā átálé kī, òzò àààfū àdrúgú trá rī, àdrúgú rī 'lélá pará dūū àmvú 'á gōzó òlò! Nī ndrē drē, àndrō nō rī, à'dò gō'dá ití kò. Nī ndrē drē vò lātī 'álá! Àdrúgú ìnjī trá njāa òlò! Nī àní, mā ò ró è'bélé vò àlò 'á 'bālè éró Ôvārí kà 'á. ³⁶ Ôvārí àjò má ànīlī úlī íyíkà 'dīlī òjílá 'ásí. Nī àní àmà pālè òjílá 'dī 'bá yí è'bélé tū vò àlò 'á, tálá òrī ró íyī bè lédrē-lédrē ró zāa gbádú àdúkú àkó. Mā 'dī 'dī 'bá là 'í, má à'dò làñò lōsī kà àní drí àmà pázó 'dī drī-'á là fē'á àní drí, mā à'dò ró bè àyīkò ró kpākà àlò àní bè òjílá gólīyī àmà drí ìmbálé 'dī 'bá yí tāsī. ³⁷ Rī'á tā pātīī ró òjílá drí rīzò tā átálé kī, “Àzà 'bá yí 'dī íyíkà 'dī-'dī 'dī là, gō'dá àzà 'bá yí ò íyíkà òjō òlò 'lélé éró 'á.” ³⁸ Gō'dá ngbāangbānō rī, mā rī'á àní jō'á ngá gólīyī má drí 'dīlī rī 'bá yí è'bélé. Gbò lé òjílá àzà 'bá yí ò'è íyī lōsī òjílá 'dī 'bá yí èdè-èdè là kà nī àní drí rī, gō'dá nī à'dò àndrā-tándí là úsú'á.”

³⁹ Gō'dá Sámáryā lé 'bá 'dī 'bá yí àrī íyī bè úlī òkó 'dī kà átálé kī'á nī rī, Yēsū òlòfò tā yí drí 'lélé trá àkú ró rī yí trá ndrī 'dó yí drí rī, òjílá dūū gólīyī làfálé 'ásí drí tā lēzó pātīī kī, Yēsū àa'dò 'díyī pā 'bá 'í. ⁴⁰ Gō'dá Sámáryā lé 'bá 'dī 'bá yí cà íyī bè Yēsū ngálá óró tī 'á tólá rī, gólīyī lē drē zāa tā ìmbá Yēsū kà àrīlī, gō'dá drīlīyī rú'á ló'bázó Yēsū rú, gólá òrī ró drē dā íyī bè jārībā íyíkà 'dī 'á nīngá. Yēsū drí tā-drī gólīyíkà 'dī lēzó, gō'dá gólá drí rīzò gólīyī bè nīngá kàyī rī sī. ⁴¹ Gō'dá Yēsū ìmbá gólīyī bè kàyī rī 'dī 'á rī, òjílá dūū drí ngāzó tā lēlé Yēsū 'á 'díyī pā 'bá ró pīpīsīlī àlò sī.

⁴² Òjílá gólīyī tā lē 'bá trá Yēsū 'á 'dī 'bá yí, drīlīyī ngāzó úlī átálé òkó gólá gólīyī àzī 'bá ànīlī Yēsū rī ndrēlé 'dī drí kī, “Àmà ízó, mā nī trá ngbāangbānō kī, pātīī Yēsū 'dī gólá àní 'bá òjílá ndrī pālè tā ònjī gólīyíkà 'ásí rī. Sīsī rī, mā lē tá cé úlī ní drí átálé àmà drí nā tāsī. Gō'dá mā lē tá pīpīsīlī àlò sī ngbāangbānō rī, tálá mā àrī úlī rī 'bá àfólé gólá sīlī sī rī trá cú àmà bī sī. Ngbāangbānō, mā 'dē trá gólá vósī.”

Tā Yēsū drí àgò àmbá àzà mvá là ìngázó ngá làzé 'ásí

cú ití ndrē àkó là rī

⁴³ Kàyī rī 'dī vósī, Yēsū yí drí ngāzó làvūlī Gālīlāyā 'álá. ⁴⁴ Gō'dá 'dī gólá àtā úlī mánīgò trá kī, “Òjílá gólá tā àngū 'bá Ôvārí kà ró rī, òjílá gólákà rī 'bá yí ró gólá kò.” Gólá àtā úlī 'dī trá ití, tálá gólá nī trá kī, òjílá Yúdā yí kà rī 'bá yí ìnjīlī íyī yí kò. ⁴⁵ Gō'dá gólīyī cà bè Gālīlāyā 'álá rī, òjílá ndrī drí ngāzó Yēsū rī làgúlī àyīkò sī, gólīyī 'sū íyíkà bè rī kī, Yēsū à'dò kpá tā làrākò gólá drí 'lélé Yērōsālémā 'álá rī 'e'á 'bādrī íyíkà 'á nīngá, tálá òjílá gólīyī ùrúkà 'bá yí nī 'bá Yērōsālémā 'álá kārāmā làvū-lávū kòrò kà 'lélé nā 'bá yí ngí íyī tā làrākò Yēsū drí 'lélé tólá nā tā là trá gólīyī drí.

⁴⁶ Kâyi āzā sī, Yēsū drí nīzō kpá ó'dí Kánā túbē gólá drí ìmvù jázó òdrá ró 'á lá rí 'álá. Gō'dá āgò āmbá āzā kúmū Ērōdē ká zélé bē jārībā āzā zīlī Kāpērānōmā nā 'á. Mvā āgò āmbá 'dī ká trá ngá lāzé ró ānyī 'ē'á dralé.

⁴⁷ Gō'dá āgò āmbá 'dī árílí bē tā kī'á nī rí, Yēsū āacā trá Yūdáyā lésí Gālíláyā 'á, gō'dá gólá āā'dò bē Kánā 'álá rí, āgò āmbá 'dī drí ngāzō 'wāā nílí Yēsū ngálá. Gō'dá āgò 'dī cā bē Yēsū rí úsúlí rí, gólá drí rúbá lō'bázó Yēsū rú kī, “Óó, kúmú, mvā ágó amákā ngá lāzé ró āmbúkū lá cé pīpīšīlī 'á, ní ā'dò ānī'á fī trá pālā má drí òdrā 'ásí yā?”

⁴⁸ Gō'dá Yēsū drí tā-drī jázó āgò 'dī drí trā kī, “Ānī òjílā Gālíláyā ká nō 'bá yī, òzō nī òndrē tā lārākò má drí rī'á 'ēlá rí kò rí, nī gā dó tā lēlé kī, pāfī Ōvārī ājò mā nī.”

⁴⁹ Gō'dá āgò āmbá 'dī drí tā lōgōzō Yēsū drí kī, “Āmbá, ní ānī, mā nī ró bē 'wāā'wā amā mvā ágó nō trá 'ē'á lōvó-lōvó āyéle!”

⁵⁰ Gō'dá nīngá sī, Yēsū drí tā átázó āgò 'dī drí kī, “Tāndí ró, ānī mvā ágó 'dī drāá kò, ā'dò ngá pālā. Ní nī gólé ní drí 'bā 'álá.” Āgò āmbá 'dī drí tā lēzò úlī Yēsū ká 'dī 'á, gō'dá gólá drí ngāzō nī'á gólé yí drí 'bā 'álá.

⁵¹ Gō'dá āgò āmbá 'dī ngá bē nī'á gólé yí drí 'bā 'álá rí, gólá òtírí cāā ānyī yí drí 'bā bē rí, gólá drí rú úsúzó rú 'bū 'bá íyíkā yí bē lāfī 'á. Gō'dá kòrò rú 'bū 'bá gólákā 'dī 'bá yí drí ngāzō tā átálé gólá drí kī, “Ānī mvā ágó ngá trá ngá lāzé 'ásí! Gólá rí rúbá ācā trá tāndí ró!”

⁵² Gō'dá āgò 'dī drí tā íjízó rú 'bū 'bá íyíkā 'dī 'bá yí tī kī, “'Dī tā pāfī 'ī yā? Gólá rí rúbá ācā tāndí ró 'dī āngó tú yā?” Gō'dá gólíyí drí tā-drī jázó kī, “Āgí 'tú drí drī dīrī 'á kòrò gólá rí rúbá āmbá amé 'bá 'dī drí ā'dīzò, gō'dá mbārākā lá drí āgōzò rúbá lá 'á.” ⁵³ Gō'dá kòrò āgò 'dī drí nīzò lá kī, ngá lāzé fō trá íyí mvā rú sī té 'tú-pá gólá Yēsū drí úlī átázó yí drí kī'á nī rí, yí ònī 'bā 'álá, íyí mvā ágó āā'dò ngá'á ngá lāzé 'ásí 'dī 'á. Gō'dá āgò āmbá 'dī drí tā lēzò pāfī-pāfī ró pīpīšīlī ālò sī Yēsū 'á, gō'dá òjílā gólákā 'bā ká ndrī drí tā lēzò kpá pīpīšīlī ālò sī òzò gólá kátí. ⁵⁴ 'Dī tā lārākò rī lá Yēsū drí 'ēlé Gālíláyā 'álá āgò-āgò gólákā Yūdáyā lésí rí vósí rí 'dī.

Tā Yēsū drí ngá lāzé 'bá āzā ēdézó kâyi lōvò ká sī rí

5 ¹ Tā Yēsū drí 'ēlé Gālíláyā 'álá 'dī 'bá yí vósí rí, gólá drí ngāzò kpá ó'dí Gālíláyā 'ásí nílí Yērōsālēmā 'álá kārámā Yúdā yí ká 'ēlé. ² Gō'dá Yērōsālēmā 'á tólá rí, āpārī āzā bē rú lá Bētēzādā fī Yúdā yí ká sī, ānyī āfī jārībā ká zīlī Āfī Kābīlīkī ká rí lāgátí. Gō'dá āpārī 'dī tī rí, ú'dī pātrā trá tólá nī. ³⁻⁴ Ōjílā gólíyí ngá lāzé 'bá ró rí rí íyī trá pātrā 'dī 'bá yí 'ásí, gólíyí līfī ākò rí 'bá yí, līsí ró rí 'bá yí bē gō'dá rí 'bá òṅò ró rí 'bá yí bē. (Tālā mālāyíkā Ōvārī ká rí ānīlī ìmvù āpārī 'dī ká íyalé kāgbā-kāgbā. Ōzò òjílā āzā ngá lāzé bē rí ò'dé trá sīsī ìmvù āpārī 'dī ká rí 'bá rú íyalé 'dī 'á rí, kòrò ngá lāzé gólákā 'dī drí rú ndézó.)⁸ 'Dī ngá lāzé 'bá 'dī 'bá yí rí ìmvù 'dī rú íyā-íyā lá tēlé. ⁵⁻⁶ Gō'dá Yēsū yí cā bē āpārī 'dī tī 'álá rí, gólíyí drí āgò āzā úsúzó tólá, āyí'á gbūrūkū drī ngá lāzé bē, āgò rí 'dī 'ē trá ndrò nyā'dí-trá-drī-lā-ngá-mùdrī-drī-lā-ngá-nī-drī-lā-nā ngá lāzé íyíkā 'dī bē. Gō'dá Yēsū ndrélé bē āgò ngá lāzé bē 'dī āyīrī 'á vūdrī rí, drílá nīzò lá kī, āgò 'dī 'ē trá ndrò āmbá lāṅò ngá lāzé íyíkā 'dī ká bē. Gō'dá Yēsū drí āgò rí 'dī íjízó kī, “Āmā ādrúpī, ní lē ngalé ngá lāzé áníkā 'dī 'ásí yā?”

⁷ Gō'dá āgò ngá lāzé bē 'dī drí tā lōgōzò Yēsū drí kī, “Óó āmbá, mā òjílā ākò amā zélé 'wāā ìmvù 'dī 'á tólá, òzò ìmvù 'dī òtírí rú íyā kāgbā-kāgbā rí. Tālā má òtírí amákā drē rī amā sélé mānīsí rí, ākú ró òjílā gólíyí mbārākā bē rí 'bá yí 'dē íyīngá trá sīsī má drí ìmvù 'á tólá.”

⁸ Gō'dá Yēsū drí tā átázó gólá drí kī, “Ní ngá ūrū! Ní pā gbūrūkū áníkā, ní ngá nī'á lāmú bē!” ⁹ Ítí rí, kòrò āgò 'dī pá lá drí āmbázó ó'dí, té òzò ākú rí tī. Gō'dá drílá ngāzò ūrū gbūrūkū íyíkā pālé nīzò lāmú bē.

'Dī Yēsū íngá āgò 'dī ngá lāzé 'ásí, té kâyi Yúdā yí ká lōvò ká 'á. ¹⁰ Tā 'dī tāsí rí, drī-'bá āngí Yúdā yí ká āzā 'bá yí ndrē bē āgò Yēsū drí íngalé ngá lāzé 'ásí 'dī nī'á lāmú bē lāfī 'ásí gbūrūkū íyíkā bē yí drī kâyi íyíkā lōvò ká sī rí, gólíyí drí 'bázó āwā ró āgò 'dī bē. Gō'dá gólíyí drí tā íjízó āgò 'dī tī kī, “Ní, tálā ā'dò 'ī ní drí rīzò ngá nīlī kâyi amákā kâyi lōvò ká sī yā? Ní nīlī kī'á nī rí, āndrò nō rí kâyi amákā rātāā 'ē ká 'ī rí kò yā? 'Dī rī'á tā ònjí 'ī.”

¹¹ Gō'dá āgò 'dī drí tā-drī lōgōzò gólíyí drí kī, “Tā amákā bē yā? Mā amāngá kó āyí'á ngá lāzé amákā bē gō'dá āgò āzā drí ānīzò amā íngalé ngá lāzé amákā 'dī 'ásí, gō'dá drílá tā átázó má drí kī, má òngá má òtrò gbūrūkū amákā, má ònī lāmú bē. 'Dī má drí rīzò nílí nō.”

¹² Gō'dá drílíyí tā átázó āgò 'dī drí kī, “Ōjílā ònjí rí gógó gólá tā átá 'bá ní drí kī'á nī rí, ní òtrò gbūrūkū áníkā nīzò 'dī bē lá kâyi amákā rātāā 'ē ká nō 'á nō íyíkā ā'dí 'dī yā?”

¹³ Gō'dá āgò 'dī ícá kò tā íjī gólíyíkā 'dī tā-drī lá lōgólé, tálá gólá nīlī òjílā íyí íngá 'bá ngá lāzé 'ásí 'dī rú lá kò. Tālā Yēsū íngá gólá bē ngá lāzé 'ásí rí, Yēsū drí íyīngá kòrò fīzò 'wāā òjílā ò'bí āpārī tī 'dī 'bá yí lāfálé.

¹⁴ Tā ndrī 'dī vósí rí, āgò íngalé ngá lāzé 'ásí 'dī drí ngāzò kpá nílí jó āngí Ōvārī ká rí 'álá. Gō'dá Yēsū drí gólá rí úsúzó kpá ó'dí jó Ōvārī ká nā 'álá. Gō'dá Yēsū drí tā átázó gólá drí kī, “Āmā ādrúpī, ópā nī trá! Ngbāāngbānō rí, ní āyē tā ònjí 'ē'ē. Ōzò ní āāyē tā ònjí 'ē'ē kò rí, ngá āzā ònjí tētē lá ā'dò ā'dó'á ní bē gārā sīsī 'dī drī sī.” ¹⁵ Gō'dá āgò 'dī drí ngāzò nílí 'wāā'wā drī-'bá āngí Yúdā yí ká túbē gólá rí íjī 'bá sīsī rí yí ngálá. Gō'dá drílá tā átázó gólíyí drí kī, “Āgò túbē amā íngá 'bá ngá lāzé 'ásí ānī drí rī'á tā lá íjílí má tī rí, gólá 'dī āgò gólá rī'á zīlā Yēsū rí.”

¹⁶ Gō'dá drī-'bá āngí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí árī íyí bē tā 'dī ítí rí, gólíyí 'bāā Yēsū rí lōvò gō'dá kò, tálá tā Yēsū drí 'ēlé kâyi gólíyíkā rātāā ká 'dī 'á 'dī tāsí. Gō'dá gólíyí drí rīzò zāā Yēsū rí íkpókópólólé úlī sī. ¹⁷ Gō'dá Yēsū drí tā átázó gólíyí drí gólíyí līfī drī 'á kī, “Tālā ā'dò 'ī ní lēé tā gólá má drí rī'á 'ēlá nō kò yā? Ní nīlī kò kī'á nī rí, amā átá Ōvārī rí lósí 'ēlé kâyi vósí cé yā? Gólá rí zāā ānī vó ndrélé kâyi rātāā ká 'á. Tālā 'dī 'dī má drí rīzò kpá lósí 'ēlé kâyi rātāā ká sī 'dī, òzò amā átá kátí.” ¹⁸ Úlī Yēsū ká 'dī drí drī-'bá āngí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí 'bázó ā'dólé āwā ró rōò. Yēsū rí lōvò drí

⁸5.3-4 Sīsī rí, úlī nō 'bá yí vérēsí nō 'á, ígí kò búkú Yōwání ká nō 'á.

fōzó gólíyí 'ásí zāā gbádú. Gō'dá drílíyí rízó láfí lōndálé, à'dò ró bē Yésù rí fūzó vólé. Tā ífí gólíyí drí 'bāzó āwā ró Yésù bē rí, tálá Yésù ró lā'bí gólíyíkā kī'á nī rí, kàyì rātáā ká 'dī àà'dò kàyì lōvò ká 'ì òjílá ò'è lōsì 'á lá kò rí kò. Gō'dá ngíngí lá, tā pātī gólá Yésù drí Ôvâri rí zízó íyí átá ró 'dī 'bā gólíyí trá à'dólé āwā ró rōò, tálá tā ìsù gólíyíká 'á rí, úlí Yésù ká 'dī rí à'dálá kī, Yésù àāmā yí trá à'dólé Ôvâri ró.

Drī-àcê Ôvâri drí fēlé Yésù drí rí

¹⁹ Gō'dá drī-'bā àngí 'dī 'bā yí rí íyí bē Yésù rí fí ànyálé rí, Yésù drí gōzó tā àtálé gólíyí drí kī, “Má àtā ànī drí tā pātī-pātī ró, má ícá kò tā 'èlé cú ítí àmā átá àkò. Má rí cé tā Ôvâri drí rí'á 'èlá rí 'bā yí 'èlé í'dí. Má lē cé ngá gólá drí lēlé má drí 'èlé rí 'èlé í'dí. ²⁰ Tálá àmā átá lē má íyí mvá trá rōò, í'dí 'dī gólá drí ngá yí drí lēlé 'èlé rí à'dázó ndrī má drí. Má àtā ànī drí, àmā átá à'dò àmā 'bā'á tā tándí àzā 'bā yí 'èlé gārā tā gólá ànī drí ndrēlé nō drī sī. Nī òtírí àmā ndrēé 'èrē lá 'á rí, gō'dá ànī fí à'dò à'dí'á à'dí. ²¹ Àmā átá rí òjílá līdrílí òdrā 'ásí gólíyí 'bālé à'dólé lédrē-lédrē ró, òzò drílá lēlé rí tí. Má rí gógó gólá rí mvá ró nō à'dò kpá òjílá līdrí'á òdrā 'ásí gólíyí 'bālé à'dólé lédrē-lédrē ró, òzò má drí lēlé rí tí, nyé òzò àmā átá kátí. ²² Gō'dá àmā átá fē drī-àcê trá ndrī má drīgá, má drí tā-vó òjílá ndrī ká kízó. ²³ Gólá 'è tā 'dī ítí 'dī rí, tálá òjílá ndrī ìnjī ró má bē íyí mvá ró, òzò gólíyí à'dò fí gólá rí ìnjī 'bā 'í rí. Òzò òjílá àzā ìnjī má Ôvâri rí mvá ró nō kò rí, òjílá rí gógó 'dī ìnjī àmā átá gólá tībē àmā àjò 'bā nō kpá kò.

²⁴ “Má àtā ànī drí tā pātī-pātī ró, òzò òjílá àzā ààrī úlí má drí rí'á àtálá rí 'bā yí trá, gō'dá òjílá rí 'dī drí tā lēzó kī, Ôvâri àjò má nī rí, òjílá rí gógó 'dī à'dò lédrē-lédrē àdūkū àkò rí úsú'á. Òjílá rí 'dī rúbá ìnyákú lá òdrā lé rí, lōvó-lōvó lá à'dò rí'á zāā gbádú àdūkū àkò òdrā gólákā vósí, tálá lāṅò má drí 'é'á fēlá gólá drí tā ònjí gólákā tāsí rí, má fēé gō'dá kò. Gólá lāvù trá òdrā 'ásí filí lédrē-lédrē àdūkū àkò rí 'á. ²⁵ Má àtā tā pātī ró, kàyì àcā trá tā 'ódí drí rú 'èzó ngbāāngbānò! Gō'dá má rí gógó Ôvâri rí mvá ró nō à'dò tā àtá'á òjílá gólíyí òdrā 'bā rí yí drí, gólíyí drí àmā gbórókò àrízó, gō'dá drílíyí ngázó àfòlé òdrā 'ásí rílí lédrē-lédrē ró zāā gbádú àdūkū àkò. ²⁶ Tálá àmā átá fē mbârākā trá má drí òjílá ìngázó òdrā 'ásí 'ódí rílí lédrē-lédrē ró zāā gbádú àdūkū àkò, nyé òzò gólá drí ngá ndrī lò'bārē tí, gōzó ngá ndrī 'dī 'bā yí vó lá ndrēlé à'dólé lédrē-lédrē ró cé íyí úlí sī. ²⁷ Gō'dá láfí àlò-àlò 'dī 'ásí, àmā átá Ôvâri àfē drī-àcê kpá trá má drí tā-vó òjílá ndrī ká kízó, tálá má gólá rí mvá 'í, gō'dá í'dí gólá drí àmā àjózó úrú lésí.

²⁸ “Ànī fí rí à'dí'í úlí má drí rí'á àtálá nō 'á tálá à'dò 'í yā? Nī lē tā úlí má drí àtálé nō 'á. Kàyì àbí àcá'á, má drí òjílá gólíyí ndrī òdrā 'bā trá rí yí zízó, drílíyí lāzì àmákā àrízó, gō'dá drílíyí ngázó àfòlé òdrā 'ásí. ²⁹ Gō'dá òjílá gólíyí tā tándí 'è 'bā kàyì drílíyí 'bāzó lédrē-lédrē ró rí sī rí, à'dò ngā'á òdrā 'ásí rílí lédrē-lédrē ró zāā gbádú àdūkū àkò. Gō'dá òjílá gólíyí tā ònjí 'è 'bā kàyì drílíyí 'bāzó drē lédrē-lédrē ró ìnyákú drī nōngá nō 'á rí, à'dò íyí lāṅò zāā gbádú àdūkū àkò rí úsú'á. ³⁰ Tā ndrī má drí rí'á 'èlá rí, à'dò kò tā àmā nyāányā ká í'dí. Má rí kò tā àmā nyāányā drí lēlé rí 'èlé í'dí. Má à'dò tā-vó òjílá ká kī'á, nyé òzò àmā átá drí à'dálé trá má drí rí kátí. Òzò 'dī rí kátí rí, má rí tā-vó òjílá ká kílí láfí mbí 'ásí, tálá má rí té tā gólíyí àmā átá àmā àjò 'bā rí drí lēlé rí 'èlé í'dí.”

Tā tā à'dá 'bā kī, Ôvâri àjò Yésù nī rí

³¹ “Má àtā ànī drí, nī ìsù ànīkā bē rí, má lōngò 'dī àmā tā 'í yā? À'dò ítí kò. Òzò má òró nō rī àmā nyāányā tā lōngolé í'dí rí, tí tā ndrī má drí rí'á àtálá nō 'bā yí à'dò 'bā'á ndrī tā tākò ró. ³² Pātī-pātī ró, àmā átá Ôvâri à'dá tā pātī àmákā rí nī ànī drí. Gō'dá má nī trá kī, tā drílá à'dálé àmā tāsí rí rí'á tā pātī 'í. ³³ Nī jò òjílá trá Yōwání ngálá, gólíyí à'dò ró tā gólákā àrílí. Gō'dá Yōwání drí tā pātī àtázó gólíyí drí àmā tāsí. ³⁴ Tā bē à'dò 'bā tándí ró lāvùlì gārā úlí òjílá mvá òzò Yōwání kátí rí ká drī sī. Gō'dá má rí tā nō àtálé úlí Yōwání ká tāsí, tálá úlí gólákā 'dī àāgà ró bē ànī drī, gō'dá nī àdī ró drī bē tā ònjí ànīkā rí 'ásí ànīlí má ngálá, má pà ró ànī bē. ³⁵ Yōwání rí'á òzò ngá í'í gólá tībē rí 'bā láfí í'í ànī drí rí kátí. Gō'dá nī à'dò trá àyíkò ró tā lēlé úlí gólákā 'á kàyì dā sī. ³⁶ Tā tībē à'dò 'bā 'bālé tándí ró lāvùlì gārā úlí Yōwání ká drī sī rí'á tā gólíyí má drí rí'á 'èlá nō rí, gólíyí rí tā à'dálé kī, Ôvâri àjò má nī. Má rí nō té tā àmā átá drí àtálé má drí 'èlé rí 'èlé í'dí ndélé.

³⁷⁻³⁸ “Òzò pātī nī ùnì úlí Ôvâri ká fí trá dódó rí, nī à'dò nī'á lá kī, pātī Ôvâri àjò má nī, tálá bükū gólákā 'á rí, gólá àtā tā àmā àcā-àcā ká trá ànī drí. Gō'dá nī gā trá dó tā lēlé úlí gólákā 'dī 'á, nī àrī gólá rí úlí kò ànī bī sī, gō'dá nī ndrē gólá kpá kò ànī līfí sī. ³⁹ Nī rí zāā kára bükū Ôvâri ká rí zìlì mánísí, tálá ànī drí tā mbí úsúzó lédrē-lédrē àdūkū àkò rí tāsí, gō'dá tálá à'dò 'í ànī drí tā lēzó kò kī, bükū Ôvâri ká 'dī rí àmā tā àtálé í'dí ànī drí yā? ⁴⁰ Gō'dá nī rí àmā gálé dó à'dò tāsí yā? Má í'dí òjílá lédrē-lédrē àdūkū àkò rí fē 'bā 'í.

⁴¹⁻⁴³ “Má nī trá, ànī ndrī, nī lēé Ôvâri kò àlòlá, tálá nī lēé kò tā lēlé tā àtí-àtí má drí ànīzó í'dí bē lá nō 'á. Àmā átá Ôvâri àjò má nī ànīlí ànī ìmbálé. Gō'dá má ndrē bē rí, nī 'è ànīkā tā lēlé cé òjílá gólá ànī 'bā íyí tā lōngò-lōngò bē kī, yí àà'dò íyíkā í'dí gārā rí 'á! Má rí gógó nyāányā lá nō, tā ìsù àmákā rí à'dò kò cé ànī òjílá drí àmā lùyìlì í'dí. Má lē àmákā cé ànī drí tā lēlé tā àtí-àtí àmákā nō 'á í'dí. ⁴⁴ Tí nī à'dò tā lē'á má 'á àngò tí, òzò nī ò'bā līfí nō gbò zāā ngá gólíyí àngò nō ká rí 'bā yí vó, tálá ànī àzì-àzì yí ùlùyì ró ànī rú bē kī, ànī à'dò òjílá tándí 'í rí yā? 'Dī gō'dá nī lēé kò tā gólíyí sù 'bā Ôvâri rú rí 'bā yí 'èlé.

⁴⁵ “Ànī, nī gā úlí ànī à'bíyá Músā ká kpá trá dó, tībē ànī drí kī'á nī, àà'dò tā ànī drí līfí 'bāzó vó lá rí àtá'á nī ànī tāsí Ôvâri àgálé rí. Gō'dá nī gā bē úlí gólákā àmā tāsí rí kpá trá dó 'dī rí, Músā rí gógó à'dò àdré'á gō'dá kpá nī Ôvâri àgálé ànī àlì àṅòlé. À'dò kò má rí gógó nō í'dí. ⁴⁶ Nī ndrē trá, tí nī òró úlí Músā ká àtálé rí lēé rí, tí nī lē tá kpá trá úlí àmákā 'á, tálá Músā rí tā àtálé àcā-àcā àmákā rí tāsí. ⁴⁷ Gō'dá nī lēé bē tā tā Músā drí ìgílí trá rí 'á kò rí, ítí rí, tí nī à'dò tā lē'á úlí má drí àtálé rí 'á àngò tí yā?” 'Dī úlí Yésù drí àtálé drī-'bā àngí Yúdā yí ká drí Yēròsàlémá 'á lá rí í'dí.

Tā Yésū drí ngá nyānyā fězō ō'bí drí rí

(Mátáyō 14.13-21; Márākō 6.30-44; Lúkã 9.10-17)

6¹ Gō'dá 'dīn vósí rí, Yésū yí drí āgōzō Yērōsālēmā lésí gólé Gālíláyā 'álá lājó'ba íyíkã rí 'bá yí bē. Kāyī āzã sī, gólíyī drí ngāzō filí kōlóngbō 'á mbālē līmuvū āndrē Gālíláyā⁹ kã rí 'á'á lé drí lã lésí. ²⁻⁴ 'Dīn rí'á kãyī kãrãmã Yúdã yí kã zīlī kãrãmã lãvū-lãvū kōrō kã rí trá ānyī. Gō'dá ōjílã ndrē bē tã lãrãkō Yésū drí rí'á 'elã rīzō ōjílã íngálé ngá lãzē 'ásí 'dī rí, gólíyī drí ngāzō 'dó 'délé gólã vósí. Níngã sī, Yésū yí drí nīzō mbālélé lútú drī 'álá, gō'dá gólíyī drí rīzō vūdrī lājó'ba íyíkã rí 'bá yí bē dīrī yí lãgãtī sī. ⁵ Gō'dá Yésū ōtírī rī lājó'ba íyíkã 'dī 'bá yí līfī lã yí ícílí rí, 'dīn ōjílã āzã 'bá yí kpá bē dūu rí'á iyī ānī'á gólã ngálã. Gō'dá Yésū jã līfī bē gólíyī ndrélé dīrī rí, drílã ngāzō tã ñjílí Fílípō tī kī, “Fílípō, mã â'dô ngá nyānyā úsú'á â'dô 'ásí gílí fēlé ōjílã ō'bí nō 'bá yí drí nyálé yã?” ⁶ Yésū ñjī tã 'dī Fílípō tī 'dī, â'dô ró tã ñsū Fílípō kã ùjūzō, ngãtã Fílípō lē tã trá kī, yí Yésū cú rí'á mbãrãkã bē ngá nyānyā úsúzó fēlé ōjílã dūu rí 'bá ānīlī 'dī 'bá yí drí yã. Tãkō gólã ñjī íyíngã tã yí drí 'elã 'elã rí trá.

⁷ Gō'dá níngã sī, Fílípō drí tã 'dī drí lã jãzō Yésū drí kī, “Mã â'dô ngá nyānyā rí 'dī úsú'á ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí tī 'dī â'dô 'ásí yã? Ōzō kpálé ōdtrō ãdī kãyī kãmã-rī kã āmbãtã gīzō rí, ícã ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí nyálé cé tīfī kō.”

⁸ Gō'dá níngã sī, lājó'ba Yésū kã Símónã Pétērō rí ãdrúpī ró rú bē Āndírīyã rí drí tã átãzō Yésū drí kī, ⁹ “Ágãmãvã āzã bē rí'á nō, gólã cú āmbãtã dãdãwã bē ñjī, gólã kpá cú ñ'bí fīnyã-fīnyãwã bē rī. Gō'dá ōzō kpálé mã ōfē āmbãtã ñjī 'dī gō'dã ñ'bí rí 'dī 'bá yí bē ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí nyálé rí, ícã gólíyī drí kō.”

¹⁰ Gō'dã tī rí, Yésū drí tã átãzō lājó'ba íyíkã rí 'bá yí drí, gólíyī ātãtã ró tã ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí, tãlã ōrī ró iyī bē vūdrī ngá nyálé. Gō'dã ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí rīzō vūdrī ōmã ãrú drī ngá nyānyā tēlé. Ōjílã rí 'bá 'dī 'bá yí rí'á kútū-ñjī. 'Dīn ólã cé āgō ñ'dī, gō'dã ólãã ōkō 'dīyímãvã bē kō. ¹¹ Gō'dã níngã sī, Yésū drí āmbãtã ñjī 'dī trōzō, gō'dã drílã rãtãã 'ēzō Ôvãrī drí, gō'dã drílã fēzō lã lājó'ba íyíkã 'dī 'bá yí drí, gólíyī ōlãñjī ró ōjílã ō'bí gólíyī rí 'bá vūdrī 'dī 'bá yí drí. Gō'dã gólã drí ñ'bí rí 'dī 'bá yí 'ēzō kpá tī. Mbãrãkã Ôvãrī kã sī, āmbãtã ñjī 'dī 'bá yí gō'dã kpá ñ'bí rí 'dī 'bá yí bē drí ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí ícãzō ndrī.

¹² Gō'dã ō'bí 'dī 'bá yí nyã iyī ngá nyānyā bē ícálé dūu rí, Yésū drí tã átãzō lājó'ba íyíkã 'dī 'bá yí drí, gólíyī ūu'dū ngá nyānyā āmbúkū ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí drí nyálé áyélé 'dī 'bálé dódó, ōzō kō rú ízãã. ¹³ Gō'dã tī rí, lājó'ba Yésū kã 'dī 'bá yí drí āmbãtã āmbúkū ñ'bí bē lãkí 'bá 'dī ū'dúzó ívō 'ásí dūudū. 'Dīn cé āmbãtã dãdãwã ñjī gō'dã ñ'bí fīnyã-fīnyãwã bē rí Yésū drí rãtãã 'ēzō drí lã rí drí ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí ícãzō, gō'dã āmbúkū lã drí kpá lãkízō ívō 'ásí mùdrī-drī-lã-ngã-rī.

¹⁴ Gō'dã níngã sī, ōjílã ō'bí 'dī 'bá yí ndrē iyī bē tã lãrãkō Yésū drí 'elã mbãrãkã Ôvãrī kã sī ngá nyānyā 'dī 'ēzō ácálé dūu rí, tī lã iyī drí ã'dízō. Gō'dã drílíyī tã ñsúzó kī, “Ā'dô tī rí, 'dīn trá pãtī 'dīyī pã 'bá gólã Ôvãrī drí tã lã 'bálé trá búkū íyíkã 'á 'elã ájólã ãmã pãlé rí ñ'dí, ñ'dí gólã ácã trá.” ¹⁵ Gólíyī lē trá Yésū rí 'bálé â'dólé kúmú gólíyíkã ró mbãrãkã sī, tãlã gólã ōdrō ró bē ãjú-'bã-ãzī gólíyíkã vólé. Tãkō, Yésū ñjī tã ñsú gólíyíkã 'dī trá ãkú, gō'dã tã ñsú gólíyíkã 'dī sú gólã rú kō, gō'dã gólã drí íyíngã 'bēzō kírí élēwãlã ró nílí iyī lãpīlī ùñjī lãfãlé.

Tā Yésū drí ãcī tōzō līmuvū drī sī rí

(Mátáyō 14.22-33; Márākō 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Gō'dã ngá drí ãñjī 'á, Yésū drē zãã ùñjī lãfã 'álã. Lājó'ba gólãkã 'dī 'bá yí drí ngāzō nílí gólé līmuvū āndrē tī 'álã, â'dô ró nílã kōlóngbō mbālélé nīzō gólé Kãpērãnómã 'álã ró. Gō'dã Yésū rí gógó āgō drē kō gólíyī ngálã. Gō'dã ngá ãñjī bē gólíyī úsú'á drē ãkpã līmuvū ító 'á 'á rí, 'dīn Yésū ácã drē zãã gólíyī ngálã kō. ¹⁸ Gō'dã gólíyī cã bē kōlóngbō bē līmuvū āndrē 'dī kã 'dī ító 'á lã 'á rí, kãgũmãã āndrē drí ítōzō rí'á ãñjī mbãrãkã sī. Gō'dã līmuvū drí drí rīzō rú íyálé mbãrãkã sī kãgbã-kãgbã. ¹⁹ Gō'dã 'dīn gólíyī nī trá ōzō kílómítírī ñjī kátí līmuvū āndrē 'dī tī sī, drílíyī ngá ndrēzō vólé rí, drílíyī ōjílã āzã ndrēzō ãñjī gólíyī ngálã līmuvū drī sī, kōrō ūrī drí gãzō gólíyī rú. ²⁰ Gō'dã Yésū ácã bē ānyī rí, gólã drí tã átãzō gólíyī drí kī, “Nī 'è ūrī kō! Nī ñjī kō kī, nōô mã ñ'dí yã?” ²¹ Gō'dã lājó'ba 'dī 'bá yí drí 'bãzō ndrī ãyíkō ró, drílíyī Yésū rí ãzízō mbālélé kōlóngbō 'á iyī ngálã. Gō'dã 'wãã ró, kōlóngbō 'dī drí cãzō tãndí ró līmuvū tī 'álã.

Tā ōjílã ō'bí drí Yésū rí lōndãzō rí

²² Gō'dã cīñjī ãzã lã sī rí, ō'bí gólíyī Yésū drí ngá nyānyā fēzō drílíyī rí drí ngāzō rí'á Yésū rí lōndãlé vō ngá nyānyā fēzō drílíyī 'dī 'á níngã, tãlã gólíyī ñjī trá kī, ãgī rí, kōlóngbō kó cé ãlō lājó'ba Yésū kã drí mbãzō 'á lã nílí Kãpērãnómã 'álã rí ñ'dí, gō'dã gólíyī ñjī kpá trá kī, Yésū mbãã kō kōlóngbō 'dī 'á nílí lājó'ba íyíkã yí bē. ²³ Gō'dã kōlóngbō ãzã 'bá yí drí kpá ácãzō jãrībã Tībérīyã kã rí lésí ádrélé ānyī vō Yésū drí ngá nyānyā fēzō ō'bí 'dī 'bá yí drí 'dī lãgãtī níngã. ²⁴ Gō'dã ō'bí 'dī 'bá yí lōndã iyī bē Yésū trá kpī, gō'dã lājó'ba gólãkã â'dô bē kpá tólã yú'dãwã rí, gólíyī drí mbãzō kōlóngbō ácã 'bá Tībérīyã lésí 'dī 'bá yí 'á, â'dô ró nílí Kãpērãnómã 'álã Yésū rí lōndãlé tólã.

Tā Yésū drí ãmbálé ō'bí drí iyī nyānyā tãsī kī, yí â'dô āmbãtã

úrú lésí rí ñ'dí rí

²⁵ Gō'dã Kãpērãnómã 'á tólã rí, ōjílã 'dī 'bá yí drí Yésū rí úsúzó jó tã Ôvãrī kã ãrī kã 'á ōjílã bē dūu. Gō'dã drílíyī Yésū rí ñjízō kī, “Līfī ãmbã 'bã, ní ácã nōngã ángó tī yã?” ²⁶ Níngã sī, Yésū drí tã átãzō gólíyī drí kī, “Nī rí ãmã lōndãlé tãlã â'dô 'í yã? Nī rí ãmã ndãlé nō cé ngá nyānyā mã drí fēlé ãñjī drí ãgī rí tãsī, â'dó kō tã lãrãkō mã drí 'elã trá rí tãsī.

⁹6.1 Līmuvū āndrē Gālíláyã kã 'Dīn rú lã āzã kpã līmuvū āndrē Tībérīyã kã.

²⁷ Pātī-pāfī ró, má âta ânî drî, nî âyê nyásá tîbê 'ê 'bá lâvâlê ânî 'ásî 'wââ rî ndândâ lâ. Nî ndâ nyásá gólâ tîbê 'ê 'bá ânî pâlê gbádú rî 'îdî, tâlá lédrê-lédrê âdükû âkó rî fêlê ânî drî. 'Dîî ngá nyányâ tîbê mâ rî gógó ânî 'bá úrú lésî nō drî 'ê'á fêlâ ânî drî rî 'îdî. Âmâ átá Ôvâri âjô mâ nî ngá nyányâ fêlê ânî drî, gō'dá tâ âmákâ sù trá gólâ rú rōô.”

²⁸ Gō'dá Yésù âta bê úlî 'dî 'îti rî, ôjílâ 'dî 'bá yî drî tâ 'îjízó gólâ tî kî, “Ôzô â'dô 'îti rî, mâ â'dô â'dô 'ê'á 'îdî sùlî Ôvâri 'îfî yâ?” ²⁹ Yésù drî gōzô kpá tâ-drî lôgôlê gólîyî drî kî, “Tâ Ôvâri drî lêlê ânî drî 'êlê rî cé 'îdî nō, ânî drî tâ lêlê mâ rî gógó gólâ Ôvâri drî âjólê nō 'á.”

³⁰ Gō'dá ôjílâ 'dî 'bá yî drî kpá Yésù rî 'îjízó kî, “Â'dô 'îti rî, 'dôvó ní 'ê tâ lâràkô âzâ, â'dô ró bê mbârâkâ ânîkâ â'dalê âmâ drî. Gō'dá mâ 'dê gbô nîlâ kî, pātī Ôvâri âjô nî nî, gō'dá âmâ drî gōzô tâ lêlê bê ní 'á. ³¹ Mî ndrê drê, âmâ â'bîyâ yî òtîrî lâmú ômâ 'âlâ rî, Músâ fê ngá nyányâ trá gólîyî drî. Ígî trá búkû Ôvâri kâ 'á kî, ‘Gólâ âfê ngá nyányâ trá úrú lésî gólîyî drî nyâlê.’¹⁰ Gólîyî rî trá ngá nyányâ 'dî nyâlê 'îtú vósî cé ndrô drîlîyî rîzô lâmúlî ômâ 'âlâ rî 'bá yî sî.”

³² Gō'dá nîngá sî, Yésù drî gōzô kpá tâ-drî lôgôlê gólîyî drî kî, “Mâ âta tâ pātī ânî drî, ngá nyányâ gólâ ódrî fêlê ânî â'bîyâ yî drî nâ rî, âmâ átá âfê nî, â'dô kô Músâ 'îdî. Ngá nyányâ rî 'dî trá ngá nyányâ rú'bâ 'înyákú kâ 'î. Gō'dá ngá nyányâ pātī-pāfī tîbê úrú lésî rî, âmâ átá lê trá fêlâ ânî drî ândrô nō. ³³ Ôjílâ gólâ Ôvâri drî âjólê trá úrú lésî rî, gólâ 'îdî rî 'bá ngá nyányâ gólâ rî 'bá lédrê-lédrê âdükû âkó rî fêlê ôjílâ drî rî fêlê rî.” ³⁴ Gō'dá ôjílâ 'dî 'bá yî drî tâ-drî lôgôzô Yésù drî kî, “Tândî ró kúmú, â'dô 'îti rî, ní âfê ngá nyányâ rî gógó 'dî âmâ drî kâ'yî vósî cé!”

³⁵ Gō'dá Yésù drî gōzô tâ âtalê gólîyî drî kî, “Nî ârî drê, âmâ nyáányâ 'îdî ngá nyányâ lédrê-lédrê âdükû âkó rî fê 'bá 'î. Ôjílâ gólâ tîbê tâ lê 'bá má 'á pîpîsîlî âlô sî, gō'dá kpá íyî nyáányâ fê 'bá ndrî má drî pātī-pāfī rî, má â'dô gólâ rî 'bâ'á lôfô drî ícázó gō'dá gólâ rî 'êlê kô, gō'dá 'îmvú lôvó fú gólâ kpá kô. Drîlâ rîzô lédrê-lédrê ró zââ gbádú âdükû âkó.

³⁶ Gō'dá nî ndrê mbârâkâ âmákâ bê kpálê trá rî, nî lêlê tâ drê zââ kô kî, Ôvâri âjô mâ nî. ³⁷ Ôjílâ ndrî gólîyî âmâ átá drî âfêlê má drî rî â'dô tâ lê'á má 'á. Gō'dá má â'dô gólîyî ndrî lâgú'á âyîkô âmbâ sî â'dólê ôjílâ âmákâ ró. ³⁸ Ôvâri âjô mâ trá úrú lésî ângó nō 'á tâ gólâkâ 'êlê. Má ânî kô tâ âmâ nyáányâ kâ 'êlê 'îdî. ³⁹⁻⁴⁰ Tâ âmâ átá Ôvâri drî lêlê má drî 'êlê rî 'îdî nō. Ôjílâ gólîyî gólâ drî âfêlê má drî rî, gō'dá tâ lê 'bá mâ Ôvâri rî mvá ró rî 'á rî, gólâ lê má drî vó lâ 'îyî ndrêlê dódó, ôjílâ âzâ gólîyî lâfâlê 'ásî âvî kô. Ôvâri lê kpá má drî lédrê-lédrê âdükû âkó rî fêlê gólîyî drî. Gō'dá kâ'yî âdükû 'á rî, má â'dô gólîyî 'îdrî'á ôdrâ 'ásî.”

⁴¹ Gō'dá ôjílâ ô'bî 'dî 'bá yî ârî 'îyî bê úlî Yésù kâ âtalê kî'á nî rî, yî ââ'dô 'îdî ngá nyányâ gólâ úrú lésî rî 'îdî rî, gólîyî drî ngázó rî'á lôzólê 'îyî vó 'ásî Yésù rú. ⁴² Gō'dá drîlîyî tâ âtalê kî, “Âgô 'dî rî tâ âtalê 'îti tâlá â'dô 'î yâ? Gólâ â'dô kô cé Yésù Yôsépâ rî mvá ró nō 'îdî, tîbê âmâ drî átá lâ rî nîlî trá ândrê lâ bê nō yâ? Gólâ kî, yî ânî úrú lésî rî ângó tí ró yâ?”

⁴³ Gō'dá 'îti rî, Yésù drî ngázó tâ âtalê gólîyî drî kî, “Nî âyê drê lôzô-lôzô ânîkâ má rú ânî lâfâlê 'ásî 'dî. Nî ârî drê úlî âmákâ nō. ⁴⁴ Tâ pātī ró, má âta ânî drî, ôjílâ âzâ ícá kô tâ lêlê má 'á cú 'îti âmâ átá Ôvâri gólâ âmâ âjô 'bá rî drî gólâ rî âzî âkó. Gō'dá má â'dô ôjílâ rî 'dî 'îdrî'á ôdrâ 'ásî kâ'yî âdükû 'á. ⁴⁵ Tâ ângû 'bá yî 'îgî trá búkû Ôvâri kâ 'á kî, ‘Ôvâri â'dô ôjílâ 'îmbâ'á nî'. Pātī má âta ânî drî, ôjílâ gólîyî tâ 'îmbâ-îmbâ Ôvâri kâ ârî 'bá dódó rî, gólîyî â'dô 'îyî tâ lê'á má 'á. ⁴⁶ Gō'dá ôjílâ âzâ âlô ânî lâfâlê sî âmâ átá rî ndrê 'bá rî yû. Mâ rî gógó nō ndrê Ôvâri cé nî, tâlá má ânî Ôvâri ngá lésî.

⁴⁷ “Mâ âta ânî drî tâ pātī-pāfī ró, ôjílâ tîbê tâ lê 'bá má 'á pîpîsîlî âlô sî rî úsú lédrê-lédrê âdükû âkó rî trá. ⁴⁸ Mî ndrê drê, mâ ngá nyányâ gólâ ôjílâ 'bâ 'bá rîlî zââ gbádú âdükû âkó rî 'îdî! ⁴⁹ 'Dôvó ní 'îsû tâ ânî â'bîyâ yî tâsî. Gólîyî ndrî nyâ 'îyî bê ngá nyányâ Músâ drî fêlê gólîyî drî rî bê rî, gólîyî zââ bê rî'á lédrê-lédrê ró yâ? Â'dô 'îti kô, gólîyî ôdrâ trá ndrî! ⁵⁰ Gō'dá mâ ngá nyányâ ânî 'bá úrú lésî rî 'îdî. Ôjílâ gólâ ngá nyányâ 'dî nyâ 'bá rî drâá kô. ⁵¹ Má âta ânî drî kpá ó'dî, ngá nyányâ lédrê-lédrê âdükû âkó fê 'bá 'dî rî'á âmâ rú'bâ 'î. Má ânî trá úrú lésî, gō'dá má rî'á njââ âmâ rú'bâ fêlê drâlê ânî ôjílâ ângó nō kâ pâlê tâ ônjî ânîkâ 'ásî. Ôzô nî ônyâ âmâ rú'bâ trá rî,¹¹ ânî drî rîzô lédrê-lédrê ró zââ gbádú âdükû âkó.”

⁵² Gō'dá ôjílâ ô'bî 'dî 'bá yî ârî 'îyî bê úlî Yésù kâ kî'á nî 'îyî rú'bâ â'dô 'îdî ngá nyányâ ânî 'bá úrú lésî rî 'îdî rî, gólîyî drî ngázó âwâ ró, gō'dá rî'á 'îyî úlî âtalê 'îyî lâfâlê 'ásî kî, “Âgô nō â'dô 'îyî rú'bâ âfê'á âmâ drî nyâlê 'dî 'îyîkâ ângó tí ró yâ?”

⁵³ Gō'dá Yésù drî kpá tâ-drî jâzô gólîyî drî kî, “Pātī-pāfī ró, má âta ânî drî, mâ gólâ Ôvâri drî âjólê trá úrú lésî rî, ôjílâ gólâ âmâ rú'bâ nyâ 'bá kô gō'dá âmâ ârî mvú 'bá kpá kô rî, úsú lédrê-lédrê âdükû âkó rî kô! ⁵⁴ Pātī-pāfī má âta ânî drî, ôjílâ gólâ âmâ rú'bâ nyâ 'bá gō'dá kpá âmâ ârî mvú 'bá rî, â'dô rî'á lédrê-lédrê ró zââ gbádú âdükû âkó. Má â'dô gólâ rî 'îdrî'á ôdrâ 'ásî, kâ'yî âdükû 'á. ⁵⁵ Mî ndrê drê, âmâ rú'bâ gō'dá âmâ ârî bê rî 'îdî cé ngá nyányâ gólâ 'ê 'bá ôjílâ 'bâlê rîlî lédrê-lédrê ró zââ gbádú âdükû âkó rî. ⁵⁶ Ôjílâ gólâ tîbê âmâ rú'bâ nyâ 'bá gō'dá kpá âmâ ârî mvú 'bá rî, gólâ â'dô rî'á má bê ngá âlô ró, gō'dá má â'dô kpá rî'á gólâ bê. ⁵⁷ Nî ârî drê, âmâ átá 'îdî rî 'bá lédrê-lédrê âfêlê rî. Gō'dá gólâ 'bâ mâ kpá nî rîlî lédrê-lédrê ró. Íti rî, ôjílâ gólâ âmâ rú'bâ nyâ 'bá rî â'dô rî'á kpá lédrê-lédrê ró mbârâkâ âmákâ sî zââ gbádú âdükû âkó. ⁵⁸ Kpá 'îdî ôzô má drî âtalê trá ânî drî rî kâtî, mâ rî'á ngá nyányâ úrú lésî rî 'îdî. 'Dîî â'dô kô ôzô ngá nyányâ gólâ ânî â'bîyâ yî drî nyâlê trá rî kâtî, gō'dá 'dîî vósî rî, gólîyî drâ trá ndrî. Gō'dá gólîyî tîbê âmâ rú'bâ nyâ 'bá rî â'dô 'îyîkâ rî'á lédrê-lédrê ró zââ gbádú âdükû âkó.”

⁵⁹ Úlî 'dî 'bá yî Yésù âta trá ôjílâ 'dî 'bá yî drî, drîlâ rîrî tâ 'îmbâlê Kâpêrânómâ 'âlâ jó tâ Ôvâri kâ ârî kâ rî 'á.

Tâ tâ ârî 'bá Yésù kâ rî 'bá yî drî lâfâlê cázó úlî Yésù kâ 'dî 'bá yî tâsî rî

⁶⁰ Gō'dá tâ ârî 'bá Yésù kâ úrûkâ 'bá yî ârî 'îyî bê úlî Yésù kâ 'dî 'bá yî ndrî rî, 'î lâ yî drî â'dîzô, gō'dá drîlîyî úlî Yésù kâ 'dî gázó dó. Gō'dá drîlîyî ngázó rî'á úlî âtalê 'îyî lâfâlê 'ásî kî, “Áá, úlî 'dî âmbâ trá rōô ôjílâ drî tâ lêzô 'á lâ!”

¹⁰6.31 Âfô-âfô 16.4 gō'dá kpá Lôngó 78.24

¹¹6.51 Yésù rî rú'bâ nyányâ 'dî, tâ ífî lâ kî, tâ lêlê Yésù 'á pîpîsîlî âlô sî.

⁶¹ Gō'dá Yēsū nī trá cú ítí kī, tā árí 'bá iyíká 'dī 'bá yī lāfálé sī, āzā 'bá yī lēé úlī yī drí átálé 'dī 'bá yī kō. Gólá drí gōzō tā ijílí gólíyī tī kī, “Úlī má drí átálé 'dī sú ānī rú kō, 'dī ānī drí 'ézó amā áyéle gōzō volé yā? ⁶² Ōzō nī ōndrē má gōrē 'á volé úrú 'álá, vō amā ájózó rī 'álá sī rī 'álá rī, tā 'šsū ānikā tā 'dī tāsī rī 'ádō 'bā'á ángō tī yā? ⁶³ Má átā ānī drí, nī 'šsū úlī má drí átálé ānī drí amā rú'bā nyā ká 'dī ífī lá dódó. Mbārākā ōjílā mvá ká ícá lédrē-lédrē ādūkū ākó rī fēlé ānī drí kō. Tā 'dī tāsī rī, úlī amākā 'dī 'bá yī 'ádō kō rú'bā 'inyákú nō tāsī. Úlī 'dī 'bá yī rī'á Líndrī Tāndí Ōvārī ká tāsī, gólá 'ē 'bá ānī 'bālē rīlí lédrē-lédrē ró zāā gbádú ādūkū ākó tā lēlé ānikā má 'á rī sī rī. ⁶⁴ Gō'dá ngbāāngbānō rī, má rī'á tā 'šsū ró, tálā ānī ūrūkā 'bá yī lēé drē zāā tā kō má 'á.” Yēsū átā tā 'dī ítí 'dī rī, tálā gólá nī tā 'šsū tā árí 'bá iyíká 'dī 'bá yī ká trá ndrī ākpākā'dā káyī gólíyī drí 'dēzō yī vósī rī 'á. Gólá nī gólíyī tā iyíká lē 'bá kō rī yī trá ndrī. Gō'dá gólá nī lājó'bá gólá ángō rī 'dī tībē 'ē 'bá iyī drī-bā fēlé fūlī rī kpá trá. ⁶⁵ Tálā gólá átā trá sīšī lājó'bá iyíká rī yī drí kī, ōjílā āzākā ícá kō ānīlí yī ngálá cú ítí tā 'šsū góláká sī. Ōvārī 'ádō gólá rī pīpīšīlī ájā'á nī 'dī 'dē gbō tā lēlé yī 'á.

⁶⁶ Gō'dá úlī Yēsū ká 'dī 'bá yī vósī rī, tā árí 'bá gólákā āzā 'bá yī dūū drí ngāzō iyī gólá rī áyéle, nīzō gólé iyī drí 'bā 'ásī. Gólíyī drí tā ímbā-ímbā Yēsū ká áyézo.

⁶⁷ Gō'dá Yēsū drí lífī jázō lājó'bá iyíká mūdri-drī-lā-gā-rī tībē gólá drí épélē nī sīšī rī yī ngálá, gō'dá drílā tā íjízó gólíyī tī kī, “Ānī, nī lē kpá trá amā áyéle nīzō, ōzō gólíyī nī 'bá 'dī 'bá yī kátí yā?” ^{68–69} Gō'dá Símónā Pétērō drí tā-drī jázō Yēsū drí kī, “Kúmú, má 'ádō amākā nī'á nō 'bō ángō lé ró yā? Má nī trá, má lē tā kpá trá kī, nī rī'á ōjílā ndrīndī 'ī pātīī Ōvārī ká rī 'dī, úlī ānikā átálé rī 'ádō amā 'bā'á nī rīlí zāā gbádú ādūkū ākó, ōjílā āzākā yū'dawá amā drí 'dēzō vó lá 'ásī ōzō ání kátí.”

⁷⁰ Gō'dá Yēsū drí tā átázó lājó'bá iyíká 'dī 'bá yī drí kī, “Má zī ānī nī mūdri-drī-lā-gā-rī lājó'bá amākā ró, gō'dá kpálé rī, ānī lāfálé sī rī, amā ājū-'bā-āzī bē ālō tībē 'ē 'bá amā drī-bā fēlé fūlī rī.”

⁷¹ Yēsū átā tā 'dī ítí 'dī rī Yúdā Símónā Ísīkārīyótā rī mvá rī tāsī. Gō'dá kpálé Yúdā rī'á lājó'bá ālō lājó'bá Yēsū ká mūdri-drī-lā-gā-rī rī lāfálé sī rī, Yēsū nī trá kī, ātī 'á tólá gólá ā'ádō iyī drī-bā fē'á nī fūlī.

Tā Yēsū rī ādrúpī yī drí Yēsū rī ícízó mbārākā iyíká 'ádálé ō'bī 'á rī

7 ¹ Gō'dá Yēsū drē rī'á Gālíláyā 'álá rī, drílā nīzō lāmú bē ōjílā lífī ímbā bē jārībā Gālíláyā ká 'ásī. Gólá lēé kō cālē Yūdāyā 'álá ōjílā lífī ímbálé, tálā drī-'bá ángī Yúdā yī ká Yērōsālémā 'álá rī lē trá gólá rī fūlī. ² Gō'dá káyī gólíyī kārāmā Yúdā yī ká zīlī kārāmā gūgū ká rī ká trá anyī. ¹² ³ Gō'dá káyī gólíyī kārāmā 'dī ká cá bē rī, Yēsū rī ādrúpī yī drí ngāzō Yēsū rī ícílí tā lārākō gólá drí rī'á 'ēlá rī 'bá yī tāsī, gō'dá drílíyī tā átázó drílā kī, “Hé, tī gō'dá ní nī Yērōsālémā 'álá ōjílā lífī ímbálé káyī gólíyī ámbā kārāmā nō ká 'á mbārākā ānikā 'ádálé tólá ō'bī 'á, tálā ōjílā dūū ō'dē ró bē ní vósī rī kō yā? ⁴ Nī lē ānikā tā lārākō 'ēlé nō cé nōngá kírí ūgū ró 'ádō tāsī yā? Ōzō ní ōlē ōjílā dūū drí 'délé ní vósī rī, ní nī tā lārākō 'ēlé ō'bī 'á Yērōsālémā 'á tólá, ō'bī nā 'bá yī ōndrē ró mbārākā ānikā bē.” ⁵ Gō'dá 'dī zāā Yēsū rī ādrúpī yī lēé iyī drē tā kō Yēsū 'á.

⁶ Gō'dá Yēsū drí tā lógōzō iyī ādrúpī yī drí kī, “Ítú amākā nīzō Yērōsālémā 'álá rī cá drē kō. Ānī drí rī, káyī iyíká ndrī rī'á tándí ró ānī drí nīzō Yērōsālémā 'álá. ⁷ Ānikā rī, ōjílā ángō nō ká 'bā iyíkā ānī lóvō 'bā'bā, gō'dá gólíyī 'bāā iyíkā amā lóvó kō, tálā má rī bē kárá tā ōnjī gólíyīkā rī'á 'ēlá rī tā lā 'ádálé gólíyī drí rī sī. ⁸ Ānī rī gógó, nī lāvū sīšī kārāmā 'á tólá. Má ícá nīlí tólá ngbāāngbānō kō, tálā 'ítú amākā nī ká cá drē kō.” ⁹ Ítí rī, úlī Yēsū ká 'dī vósī rī, ādrúpī lā yī drí ngāzō nīlí Yērōsālémā 'álá. Gō'dá Yēsū drí rīzō Gālíláyā 'á nīngá.

¹⁰ Gō'dá Yēsū rī ādrúpī yī lāvū bē Yērōsālémā 'álá rī, káyī āzā sī, Yēsū drí ngāzō kpá nīlí Yērōsālémā 'á tólá kírí ūgū ró.

¹¹ Gō'dá káyī kārāmā gūgū ká 'dī ká rī 'bá yī sī rī, Yērōsālémā 'á tólá rī, drī-'bá ángī Yúdā yī ká rī 'bá yī drí rīzō Yēsū rī lōndálé ō'bī lāfálé 'ásī. Drílíyī nīzō tā íjī bē ōjílā tī sī kī, “Āgō rú bē Yēsū rī, rī rīlí ángō lé ró yā? Nī ndrē gólá kō yā?”

¹² Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī drí rīzō tā átálé iyī lāfálé 'ásī āyāyā sī. Āzā 'bá yī kī, “Āgō rú bē Yēsū 'dī ágō tándí 'ī.” Gō'dá āzā 'bá yī kī iyíkā, “'É'ē, ágō 'dī rī ōjílā ádólé ōnjō sī.” ¹³ Gō'dá ōjílā āzākā yū'dawá úlī átálé Yēsū rī tāsī drī-báláyī ró ngbálá-ngbálá, tálā ōjílā ndrī 'dó ūrī ró, drī-'bá ángī Yúdā yī ká ōzō ngāā kō āwā ró iyī bē.

Tā Yēsū drí ímbálé jó ángī Ōvārī ká 'álá rī

¹⁴ Gō'dá ōjílā 'ē iyī kārāmā 'dī bē cālē káyī nā sī rī, Yēsū drí nīzō fílí jó ángī Ōvārī ká rī 'álá, drílā ítōzō rī'á ō'bī rī 'bá tólá nā 'bá yī ímbálé. ¹⁵ Gō'dá drī-'bá ángī Yúdā yī ká árí iyī bē tā ímbā Yēsū ká 'dī rī, tī lā yī drí 'dīzō. Drílíyī ngāzō tā átálé gólá rī tāsī kī, “Gólá úsū iyíkā tā nīnī tā ímbā ká nō 'ádō 'ásī yā? Gólá rī'á cú ítí tā ímbā 'bá ákó.”

¹⁶ Gō'dá Yēsū árí tā gólíyīkā rī'á átálá 'dī bē rī, gólá drí tā-drī lógōzō gólíyī drí kī, “Tā gólá má drí rī'á ímbálá nō 'ádō tā ímbā-ímbā amā nyāányā ká 'dī kō, má rī tā ímbā Ōvārī gólá amā ájō 'bá rī ká ímbálé 'dī. ¹⁷ Ōjílā gólíyī tā Ōvārī ká 'ē 'bá rī 'bá yī 'ádō iyī nī'á lā pātīī kī, ngātā tā má drí rī'á ímbálá nō amā nyāányā ká ngā tā ímbā Ōvārī ká 'dī yā rī. ¹⁸ Ōzō má ōrī nō tā amā nyāányā ká ímbálé 'dī rī, nī 'ádō nī'á lā kī, má lē cé ōjílā drí lānjī 'bālē má rú 'dī. Gō'dá 'ádō kō ítí. Má ānī tā Ōvārī gólá amā ájō 'bá rī ká ímbálé 'dī, tálā ō'bā ró bē lānjī gólá rú. Tā ímbā amākā 'dī 'ádō kō ōnjō 'ī, rī'á tā pātīī 'ī. ¹⁹ Gō'dá ānī, nī rī amā lōndálé fūlī tákó 'ádō tāsī yā? Nī rī tā 'bālē kī, yī árí tā 'bā'bā Ōvārī ká Músā drí 'ádálé ānī drí rī trá. Tákō, ānī rī'á njāā amā fūlī. Nī árí tā 'bā'bā Músā ká 'dī kō kō.”

¹²7.2 Kārāmā gūgū ká Kārāmā rī 'dī 'á rī, Yúdā yī rī ndrō iyī 'á'biyá yī drí rīzō 'ádú kō bē gūgū 'ásī gólíyī drí áfōrē Māsīrī lésī rī tā lā 'šsūlī. Gō'dá káyī rī 'dī ōcā trá rī, ōjílā Yúdā yī ká ndrī drí nīzō iyī Yērōsālémā 'álá, nī'á kārāmā rī 'dī 'ēlé.

²⁰ Gō'dá òjílá àmbá gólíyí lāfálé 'ásí rí yí drí tã-drī lógòzó Yésù drí kī, “'Á'dí 'è tí àní fūlì nī yā? Ní lífō-lífō! Òjílá àzà yù'dáwá 'è 'bá àní fūlì!”

²¹ Gō'dá Yésù drí ngāzó tã àtálé gólíyí drí kī, “Má ìngá òjílá ngá làzè 'ásí àndálá àlò káyì àmáká rãtãá 'è ká sī, gō'dá nī kī, má ò'è 'dī tã ònjí 'í tã là drí làzézó àní rú 'í'dí àní drí ngāzó má bē àwà ró tã làrākò má drí 'èlè 'dī 'á yā? ²² Gō'dá tã 'dè'dè ká bāsā 'á rí, nī rí 'èlā káyì lówò-lówò ká sī. Músā 'bā tã Yúdā yí drí mvá là yí 'bèlè bāsā 'á. 'Dè'dè bāsā 'á rí à'dó kò cé tã Músā drí 'bálè 'dī 'í'dí. 'Dè'dè bāsā 'á rí itò trá àmā à'biyá Àbārāyāmā drī sī. ²³ Òzò káyì 'dīyímvá ká 'dè ká bāsā 'á rí ò'dè trá káyì lówò-lówò ká 'á rí,¹³ nī 'bāa 'dīyímvá 'dèlè bāsā 'á kò yā? Nī rí 'èlā! Gō'dá má ìngá bē òjílá ngá làzè 'ásí káyì lówò-lówò ká 'á rí, tã là sú àní drí kò tálá à'dò 'í yā? Nī 'ìsù àniká bē rí, tã 'dè'dè ká bāsā 'á Músā drí 'bálè rí tã là làvù gārā tã 'bā'bā káyì lówò-lówò ká ká drī sī. ²⁴ Nī àyè tã gólá àní drí rízó là'bí àniká tã là trólè 'í'dí 'bálè gārā 'dī. Nī 'è tã 'è'è gólá tãndí ró mōimbi rí 'í'dí.”

Tã òjílá drí 'ìsùlì Yésù rí tãsí rí

²⁵ Gō'dá nīngá sī, Yésù àtá bē ulì 'dī 'bá yí ití rí, òjílá àzà 'bá yí rí 'bá rílì 'iyí jārībā Yērōsālēmā ká 'á rí drí ngāzó 'iyí tã àtálé 'iyí vò 'ásí kī, “'Dī 'à'dó kò àgò gólá drī-'bá àmáká rí yí drí 'è'á fūlā rí 'í'dí yā?” ²⁶ Gō'dá òjílá àzà 'bá yí àkpá gólíyí lāfálé 'ásí drí tã-drī lógòzó kī, “'Drī-'bá àmáká 'dī 'bá yí àyè 'iyí gólá rí'á tã ìmbálé òjílá drí drī-báláyì ró tálá à'dò 'í yā? 'Drī-'bá àmáká 'dī 'bá yí èdrèè 'iyí gólá tã ìmbá 'dī 'ásí kò, tálá gólíyí 'ìsù tã bē rí kī, àgò 'dī àà'dò 'dīyí pā 'bá 'í yā?” ²⁷ Gō'dá òjílá àzà 'bá yí drí kpá tã-drī lógòzó kī, “Àgò nò 'à'dò 'bā'á 'dīyí pā 'bá ró 'dī àngò tí yā? Mā nī jārībā gólá drí rízó 'á là rí trá! Gólá Nāzārétā lé 'bá 'í! Gō'dá òjílá 'ìcá kò vò 'dīyí pā 'bá drí 'èzó ànìlì àfólè 'álá sī rí nìlì.”

²⁸ Gō'dá Yésù bē drè zāa tã ìmbá'á jó àngì Òvārì ká rí 'álá rí gō'dá àrì ulì òjílá 'dī 'bá yí ká àtálé 'dī bē rí, drílá tã àtázó drílíyí ngbálá-ngbálá kī, “Nī 'ìsù àniká bē rí, nī ùnī mā trá. Nī ùnī jārībā má drí ànìzó 'álá 'ásí rí trá. Gō'dá nī nīlì kò kī, 'à'dí àjò mā nī àngò nò 'á yā rí. Àmā átá Òvārì àjò mā nī. Má ànìlì kò drī-àcè àmáká sī. Má ànì trá drī-àcè àmā átá gólá àmā àjò 'bá rí ká sī. Gólá Òvārì pātī-pātī rí 'í'dí. Gō'dá nī nīlì gólá kò. ²⁹ Gō'dá má nī gólá trá, tálá má àní gólá ngá lésì, gólá àjò mā nī.”

³⁰ Gō'dá drī-'bá àngì Yúdā yí ká 'dī 'bá yí àrì 'iyí bē ulì Yésù ká àtálé 'dī rí, drílíyí ngāzó 'è'á gólá rí rùlì rí, gō'dá gólíyí 'ìcá kò gólá rí rùlì, tálá káyì Òvārì drí 'bálè gólá rí rúzó 'á là rí 'àcá drè kò. ³¹ Gō'dá òjílá dūu ò'bí 'dī 'bá yí lāfálé sī lè 'iyí tã trá Yésù 'á, drílíyí ngāzó gō'dá tã àtálé kī, “Àgò gólá Yésù nò 'dīyí pā 'bá 'í pātī. 'Ìcá kò òjílá àzà drí 'à'dólé 'dīyí pā 'bá ró tã làrākò 'èlè làvùlì gārā tã làrākò Yésù drí 'èlè 'dī 'bá yí drī sī.” 'Dī 'à'dá trá kī, Yésù 'í'dí 'dīyí pā 'bá 'í.

³² Gō'dá Pārúsì yí àrì 'iyí bē tã òjílá dūu 'dī 'bá yí drí rí'á àtálá tã làrākò àmbá Yésù ká 'èlè rí tãsí rí, gólíyí drí 'bázó àwà ró. Drílíyí ngāzó nìlì drī-'bá àngì Yúdā yí ká rí 'bá yí ngálá tã 'ì'bìlì Yésù rú. Gō'dá drílíyí àjù 'bū 'bá 'iyíká jòzó nìlì Yésù rí àrùlì.

³³ Gō'dá àjù 'bū 'bá 'dī 'bá yí nī 'iyí bē cālè Yésù ngálá rí, Yésù drí rízó zāa tã ìmbálé kī, “Má 'à'dò 'bā'á drè zāa bē àní bē nōngá káyì fīnyáwá sī. 'Dī vósì rí, má 'à'dò gō'á àmā átá gólá àmā àjò 'bá rí ngálá. ³⁴ Òzò nī òrì àmā lōndalè sīsì 'álá rí, nī 'ìcá kò àmā ùsúlì, tálá vò gólá má drí 'èzó nìlì 'álá rí, nī 'ìcá kò nìlì cālè tólá.” ³⁵ Gō'dá òjílá Yúdā yí ká ùrúkà 'bá yí àrì 'iyí bē ulì Yésù ká àtálé 'dī rí, drílíyí ngāzó rí'á 'iyí ulì àtálé 'iyí lāfálé 'ásí kī, “Àgò nò rí 'iyíká kó ulì àtálé nōtí nò àngò tí yā? Gólá 'è 'iyíká nìlì nōngá sī nò 'bò àngò lé yā àmā drí 'èzó gólá rí lōndalè kpī, gō'dá gólá rí ùsúzó kò rí? Gólá 'è nìlì 'bādrī Gīrīkī ká 'álá vò gólá òjílá àmáká drí rízó rí 'álá, òjílá Gīrīkī ká ìmbálé tólá yā? ³⁶ Ulì Yésù ká àtálé kī'á nī rí, òzò mā òrì 'iyí lōndalè rí, mā 'ìcá kò 'iyí ùsúlì, tálá vò yí drí 'èzó nìlì 'álá rí, mā 'ìcá kpá kò cālè 'á là 'dī tã 'í'í là 'à'dò 'í yā?”

Tã Yésù drí 'è'á 'èlè òjílá gólíyí tã lè 'bá gólá 'á rí 'bá yí drí rí

³⁷ Gō'dá káyì àdūkù kārāmā gūgū ká 'dī ká sī rí,¹⁴ Yésù drí àfòzó àdrélè kpá ó'dí jó àngì Òvārì ká 'á. Drílá ngāzó rí'á ò'bí 'dī 'bá yí 'lìfì là yí ìmbálé rē-rē ùrú kī, “Nī àrì drè tã nò, àní ndrì, òzò òjílá àzà 'à'dò 'lìmvú lówò bē rí, òjílá rí 'dī àànì má ngálá rí, má 'à'dò 'lìmvú lánjā fè'á òjílá rí 'dī drí. ³⁸ Òjílá gólíyí tã lè 'bá trá má 'á pīpīšìlì àlò sī rí, òzò gólíyí ùmvú 'lìmvú má drí fèlè gólíyí drí rí trá rí, 'lìmvú 'dī 'à'dò rí'á àdìlì gólíyí pīpīšìlì 'ásí òzò óró kátì. 'Lìmvú rí 'dī 'à'dò lédre-lédre àdūkù àkò rí fè'á gólíyí drí, òzò Òvārì drí àtálé trá rí kátì.” ³⁹ Ulì gólá Yésù drí àtálé 'lìmvú ká 'dī, gólá rí 'dī Líndrì Tãndì Òvārì ká rí tã là àtálé 'í'dí. Òjílá gólíyí tìbè tã lè 'bá trá yí 'á rí, yí 'à'dò Líndrì Tãndì Òvārì ká àjò'á gólíyí drí. Yésù òtírì rī ulì 'dī 'bá yí àtálé rí, gólá dráa drè kò àfólè ó'dí òdrā 'ásí gólè ùrú 'álá Líndrì Tãndì rí 'dī àjólè.

Tã 'ìsù òjílá ká ulì Yésù ká àtálé 'dī 'bá yí tãsí rí

⁴⁰ Gō'dá ò'bí 'dī 'bá yí àrì ulì Yésù drí àtálé 'dī bē trá rí, ùrúkà 'bá yí drí ngāzó 'iyí rí'á tã àtálé kī, “'À'dò ití rí, àgò nò pātī tã àngū 'bá Òvārì drí kī'á nī rí, yí 'à'dò àjò'á là àmā drí rí 'í'dí!” ⁴¹ Gō'dá àzà 'bá yí kī 'iyíká, “'Pātī ró, 'dī 'dīyí pā 'bá 'í.” Gō'dá òjílá àzà 'bá yí lèè 'iyíká tã 'dī kò. Gólíyí kī 'iyíká rí, “Àgò nò 'à'dó kò 'dīyí pā 'bá 'í, tálá àgò nò rí'á Gālíláyā lé 'bá 'í. Gō'dá 'dīyí pā 'bá 'ìcá kò ànìlì Gālíláyā lésì. ⁴² Mā nī trá ndrì búkù Òvārì ká kī nī rí, 'Dīyí pā 'bá 'dī 'à'dò 'à'dó'á Dāwúđì rí ózowá yí 'ásí, gō'dá 'à'á'dò fì'á là Bètélémé¹⁵ 'álá, jārībā Dāwúđì ká rí 'á.” ⁴³ Tã 'ìsù ò'bí 'dī 'bá yí ká 'à'dó kò àlò 'iyí lāfálé 'ásí. Ùrúkà 'bá yí lè 'iyí tã trá Yésù 'á. Gō'dá àzà 'bá yí gá 'iyí volé dó tã lèlè Yésù 'á. ⁴⁴ 'Drī-'bá

¹³7.23 Òjílá Yúdā yí ká rí 'iyí 'dīyímvá 'iyíká 'bèlè bāsā 'á káyì nī-drī-là-rí fīfì là ká rí vósì.

¹⁴7.37 Káyì gólá nā 'á rí, òjílá Yúdā yí ká rí 'iyí Òvārì rí lúyìlì, tálá Òvārì fè 'lìmvú trá à'biyá là yí drí, rírì gólíyíká òmā 'álá vò 'á'í 'á rí sī.

¹⁵7.42 Bètélémé 'Dī rí'á 'bādrì rú bē Yūdāyā rí 'á, 'à'dó kò Gālíláyā 'á.

ángí Yúdā yí ká rí 'bá yí gō'dá ājú 'bū 'bá íyíká rí 'bá yí bē lē íyí bē kpálé Yésū rí rŭlī rí, òjílā āzā ālò gólíyí lāfálé 'ásí drī dō 'bá Yésū rú rí yú, tálā gólíyí ndrī 'dó ũrī ró.

⁴⁵ Gō'dá ājú 'bū 'bá gólíyí jōlé Yésū vó rí drī āgōzò íyí cú ítí Yésū rí rŭ ákò drī-drīí ró drī-'bá ángí Yúdā yí ká gō'dá Pārúsí yí bē 'dī 'bá yí ngálá. Gō'dá drī-'bá 'dī 'bá yí drī ājú 'bū 'bá 'dī 'bá yí íjízó kī, “Nī āgò cú ítí Yésū rí ārú ákò ā'dò tāsī yā? Á'dò tā ā'dò nī ānī drī āgōzò āmā ngálā drī-drīí ró nō yā?” ⁴⁶ Gō'dá ājú 'bū 'bá 'dī 'bá yí drī tā-drī lōgōzò drī-'bá 'dī 'bá yí drī kī “Úlī Yésū drī átálé rí 'bā āmā ndrī 'á'dólé ũrī ró tā ònjí 'èlé gólá drī, tálā gólá rí úlī átálé mbārākā sī. Mā ũsú drē òjílā āzā kò úlī átá 'bá òzò Yésū kátí.” ⁴⁷ Gō'dá drī-'bá 'dī 'bá yí Pārúsí yí bē drī ājú 'bū 'bá 'dī 'bá yí íjízó kpá ó'dí āwā sī kī, “Āgò 'dī ādò ānī kpá trá úlī gólákā sī òzò drílā òjílā āzā 'bá yí ādórē tí yā? ⁴⁸ Nī ũsú drī-'bá ángí āmákā Yúdā yí ká āzā 'bá yí tā lē 'bá āgò 'dī 'á rí trá yā? ⁴⁹ 'Dī òjílā gólíyí tā lē 'bá Yésū 'á rí 'bá yí gólíyí lā'bí āmákā nī 'bá kò rí 'dī. Lāṅò ángí ò'dé gólíyí drīí.”

⁵⁰ Gō'dá Pārúsí āzā ālò gólíyí lāfálé 'ásí rú bē Nīkōdímā rí, gólá tībē nī 'bá trá sīsī ngáçī bē tā íjílí Yésū tí rí, drī tā átázó íyí āzī-āzī yí drī kī, ⁵¹ “Ícá fí trá lāṅò fēzò òjílā āzā drī cú ítí tā gólákā kī ákò yā? Ícá kò! Tā 'bā'bā āmákā vó ró, sīsī āā'dò tā gólákā ārī'á zālò.” ⁵² Gō'dá Nīkōdímā rí āzī-āzī yí drī tā-drī lōgōzò gólá drī āwā sī kī, “Ndá nī, ní rí úlī átálé ítí rí, ní kpá Gālíláyā lē 'bá 'í yā? 'Dōvó ní átá bē trá ítí rí, ní nī drē ndālā búkū Ôvārí ká 'á, ngátá ní 'á'dò tā ũsú'á kī, tā āṅgū 'bá āā'dò āfō'á Gālíláyā lésí yā rí!”

Tā Yésū drī òkò āzā rŭlī āgò bē rí āyézó tā ònjí íyíká 'ásí rí¹⁶

⁵³ Gō'dá drī-'bá ángí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí ndā íyí lāfī bē trá kpīí 'ézó Yésū rí rŭlī rí, gbò drílíyí ngázó lā'búlí nílí gólé íyí drī 'bā 'ásí.

8 ¹ Gō'dá Yésū ndē bē tā ìmbā-ìmbā gólá drī rī'á ìmbálá jó ángí Ôvārí ká nā 'álá rí, gólá drī ngázó nílí úní fē dō ká bē yí drīí nā 'álá à'dú kólé tólá.

² Gō'dá vò āfò bē āwúlí ākpākā'dā cīṅnò rí, Yésū drī ngázó kpá ó'dí gólé jó ángí Ôvārí ká nā 'álá. Òjílā òtírí íyí Yésū rí ndrē rí, 'wāā drílíyí rú è'bézó kpá ó'dí dūū drī gólá rú sī tā gólákā árílí. Gō'dá Yésū ndrē bē òjílā 'dī 'bá yí dūū ítí rí, gólá drī rízó vūdrī òjílā rú è'bē 'bá 'dī 'bá yí ìmbálé. ³ Gō'dá Yésū òtírí rī òjílā ò'bí 'dī 'bá yí ìmbálé rí, kòrò Pārúsí yí gō'dá kpá gólíyí lā'bí ìmbá 'bá yí bē drī òkò āzā drílíyí rŭlī āgò āzā bē āyīrī 'á rí átròzò 'bālē ádrélé Yésū āndrá ò'bí 'dī 'bá yí bē. ⁴ Gō'dá drílíyí tā átázó Yésū drī kī, “Nī tībē tā ìmbá 'bá ró nō, mā lē ānī íjílí tā nò tāsí. Ní ndrē drē òkò nō, mā rú gólá trá āyīrī 'á íyí āgò āzā tībē 'á'dó 'bá kò gólá rí ágó ró rí bē. ⁵ Tā 'bā'bā āmákā Músā drī 'bālē rí vó ró rí, ícá trá òkò 'dī lùvŭlī kúní mvá sī drálé volé.” Gō'dá drílíyí Yésū rí íjízó kī, “Gō'dá ngbāāngbānò rí, tā ṡsū áníkā rí ángò tí tā òkò nō drī 'èlé rí tāsí yā?” ⁶ Tā íjī òjílā 'dī 'bá yí ká 'dī 'á rí, gólíyí rí 'dī Yésū rí ùjū'á. Òzò gólá āātá úlī trá ányá ró tā 'bā'bā íyíká rú rí, yí 'á'bā ró bē tā gólá rú, tálā tā gólákā kízò bē tā rí 'dī tāsí.

Gō'dá Yésū lōgō tā-drī gólíyíká 'dī kò. Ítí rí, gólá drī āndžízó vūdrī rī'á tā ígílí ñnyákú drīí yí drī-mvá sī. ⁷ Gō'dá Pārúsí yí lā'bí ìmbá 'bá 'dī 'bá yí bē, drílíyí rízó Yésū rí íjílí kpá ó'dí, tálā gólá āā'dá ró bē tā ṡsū íyíká tā òkò 'dī ká tāsí rí. Gō'dá nīngá sī rí, Yésū drī ngázó ádrélé ũrú íyí ācē vó 'ásí tā átálé gólíyí drī kī, “Òzò òjílā āzā 'á'dò bē ālò ānī lāfálé sī íyí ndrē 'bá trá kī yí āā'dò tā ònjí ákò rí, 'dōvó gólá òtrò kúní mvá nī òkò 'dī vūzò sīsí.” ⁸ Gō'dá drílā āndžízó kpá ó'dí, rī'á tā ígílí ñnyákú drīí.

⁹ Gō'dá òjílā 'dī 'bá yí ārī íyí bē úlī Yésū ká átálé 'dī rí, kòrò òjílā gólíyí òkò 'dī ārú 'bá ājílí Yésū ngálá 'dī 'bá yí drī ngázó lā'búlí ālò-ālò. Gólíyí ārākā ró rí 'bá yí drī 'dēzò lāvŭlī sīsí, gō'dá āmbúkú lā 'dī 'bá yí drī 'dēzò gólíyí vósí. Áyē cé Yésū yí 'dī òkò 'dī bē gō'dá ò'bí tólá nā 'bá yí bē. ¹⁰ Gō'dá òjílā gólíyí òkò 'dī ājī 'bá 'dī 'bá yí lā'bú íyí bē ndrī rí, Yésū drī gōzò ngálé ũrú tā íjílí òkò 'dī tí kī, “Òjílā 'è 'bá íyí ānī fŭlī nō 'bá yí ángò lē yā? Òjílā ālò lākí 'bá gólíyí lāfálé 'ásí lāṅò fē 'bá ní drī rí bē yā?” ¹¹ Òkò 'dī drī tā lōgōzò Yésū drī kī, “'É'è līfī ìmbá 'bá, òjílā āzā ālò lāṅò fē 'bá má drī rí yū'dáwá.” Gō'dá Yésū drī tā átázó òkò 'dī drī kī, “'Á'dò bē trá ítí rí, má áyē nī trá tā ònjí áníkā 'ásí. Ní nī, gō'dá ní 'è tā ònjí 'dī kpá kò ó'dí.”

Tā Pārúsí yí drī Yésū rí íjízó tā 'á'dálé íyí drī kī úlī gólákā 'dī rī'á tā pātī-pātī 'í yā rí

¹² Gō'dá nīngá sī, Yésū drī ítòzò kpá ó'dí òjílā ò'bí 'dī 'bá yí ìmbálé. Gólá kī, “Mā 'dī Ngá 'í'í 'í òjílā ndrī āngò nō ká rí 'bá yí drī. Òjílā gólá tā lē 'bá má 'á rí, gólá 'á'dò lāmú'á ngá 'í'í 'ásí. Gō'dá gólá lāmú 'ññí'kúwá 'ásí kò. Ítí rí, ngá 'í'í má drī 'è'á fēlā òjílā rí 'dī drī rí 'á'dò lédrē-lédrē ādūkú ákò rí fē'á gólá drī.”

¹³ Gō'dá Pārúsí yí tībē rí 'bá íyí lāfī lōndálé 'ézó Yésū rí fŭlī rí kpá bē íyí òjílā ò'bí Yésū drī rī'á ìmbálá 'dī 'bá yí lāfálé. Gō'dá drílíyí ngázó úlī átálé Yésū drī kī, “Nī, 'á'dí 'á'dò kó tā lē'á nī úlī áníkā ní drī rízó ānī lōmbélé átálá 'dī 'bá yí 'á, ní drī 'bázó cú ítí ũgúlí āfī 'bá ákò nō yā?”

¹⁴ Gō'dá Yésū drī tā-drī lōgōzò gólíyí drī kī, “Mā 'á'dò kpálé ũgúlí āfī 'bá ákò rí, úlī má drī rī'á átálá āmā tāsí nō rī'á tā pātī 'í. Ánī, nī ndrē vò má drī ānizò 'álá sī gō'dá má drī 'ézó kpá gólé 'álá rí kò. Mā rí gógó, má nī trá kī, má ānī Ôvārí ngá lésí, gō'dá má 'á'dò gō'á kpá Ôvārí ngálá ũrú 'álá. ¹⁵ Nī 'bā tā ṡsū áníkā cé lā'bí áníkā 'á 'dī. Tā 'dī tāsí rí, ānī drī tā 'á'bázó má rú kī, má āā'dò tā ònjí 'bá 'í. Tā ṡsū āmákā rí 'á'dó ítí kò, tálā má zī òjílā āzā ālò kò tā ònjí 'bá ró.

¹⁶ Gō'dá òzò má òlē tā-vó áníkā kílí rí, má 'á'dò kí'á lā mbī, tálā má 'á'dó kò élé tā ṡsū rí 'dī 'á. Tā ndrī má drī ṡsŭlī 'èlé rí, rī'á āmā átá gólá āmā ājò 'bá rí ká 'dī. ¹⁷ Tā 'bā'bā áníkā 'á rí, ígī trá kī, ‘Òzò òjílā rī òlē íyí tā-drī trá 'dó úlī ālò 'á rí, úlī rí 'dī trá úlī pātī 'í.’ ¹⁸ Ítí rí, úlī má drī rī'á átálá 'dī 'bá yí, mā rí gógó ākpā 'dī ũgúlí āfī 'bá āmā nyāányā ká,

^{167.53} Sīsí rí, ígī úlī vérēsí 7.53-8.11 nō 'bá yí 'á kò búkú Yōwání ká nō 'á.

gō'dá amā átá gólá amā ájō 'bá rī kpá ɪ'dī ũgúlī áfī 'bá ázā tā ndrī má drī rī'á átálá nō 'bá yī ká ɪ'dī, tálá úlī amáká amā átá bē ndrī 'dó rī'á úlī álō 'í."

¹⁹ Gō'dá nīngá sī, gólīyī drī Yēsū rī ɪjízó kī, "Ánī átá íyíká á'dī ɪ'dī yā? Gólá bē ángō lé yā?" Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzō gólīyī drī kī, "Ōzō nī ōlē tā trá má 'á rī, nī á'dō amā átá rī nī'á. Gō'dá ōzō nī ōlē tā má 'á kō rī, nī nīī amā átá kpá kō." ²⁰ Yēsū rī úlī 'dī 'bá yī átálé 'dī gólá drī rīrī tā ɪmbálé jō ángī Ōvārī ká rī 'álá rī 'á, ányī jō gólá rīzō ngá fēfē rī'á fēlā Ōvārī drī rī 'bálé 'álá rī 'á. Gō'dá ōjílá ázāká dōo drī Yēsū rú kō, tálá káyī 'ézó gólá rī rúlī rī áca drē kō.

Tā drī-'bá ángī Yúdā yī ká drī úlī Yēsū ká tā ífī lá yī nīzō kō rī

²¹ Gō'dá Yēsū drī tā átázó drī-'bá ángī Yúdā yī ká 'dī 'bá yī drī kpá ó'dí kī, "Má átá áni drī tā pātī rō, má á'dō nī'á nōngá sī volé. Nī á'dō amā ndá'á kpīī. Vō gólá má drī 'ézó nīlī 'álá rī, nī cá kō tólá, gō'dá nī á'dō ódrá'a tā ōnjī ániká 'á, tálá nī lēé tā amáká kō."

²² Gō'dá nīngá sī, drī-'bá ángī Yúdā yī ká 'dī 'bá yī ári ɪyī bē úlī Yēsū ká átálé 'dī rī, drīlīyī tā átázó ɪyī lāfálé 'ásī kī, "Úlī góláká átálé kī, má íca kō calé vō yī drī 'ézó nīlī 'álá rī 'á rī, tā ífī lá ángō tí yā? Gólá á'dō ɪyī nyānyā fū'á yā?"

²³ Nīngá sī, Yēsū drī tā átázó drīlīyī tā lē ákō gólīyíká tāsī kī, "Má átá áni drī, áni rī'á cé ōjílá ángō nō ká 'í, gō'dá má rī gógó á'dó kō cé ōjílá ángō nō ká 'í, má áni úrú lésī. ²⁴ Ítí rī, má átá áni drī, ōzō nī ōlē tā kō kī, má ɪ'dī 'díyī pā 'bá 'í rī, lānō tā ōnjī ániká rī ká á'dō gō'á ákpā áni drī. Nī á'dō ódrá'a tā ōnjī ániká 'á."

²⁵ Gō'dá drī-'bá ángī Yúdā yī ká 'dī 'bá yī drī tā ɪjízó Yēsū tī kī, "Nī á'dā drē tā amā drī trá, nī á'dī ɪ'dī yā?" Yēsū drī gōzō tā-drī lōgólé gólīyī drī kī, "Má ōjílá gólá má drī rī'á tā lá átálé áni drī ɪtú vósī cé rī ɪ'dī. ²⁶ Má rī'á tá bē dūū 'é'á á'dálá áni drī tā ōnjī ániká rī'á 'élá rī 'bá yī tāsī. Gō'dá má rī nō kpá té tá gólá amā ájō 'bá rī ká átálé ɪ'dī áni ōjílá ángō nō ká drī. Gō'dá gólá amā ájō 'bá rī, rī íyíká zāá úlī pātīī átálé ɪ'dī."

²⁷ Gō'dá drī-'bá ángī Yúdā yī ká 'dī 'bá yī nīī kō kī, Yēsū rī 'dī tá ɪyī átá Ōvārī tībē ɪyī ájō 'bá rī ká átálé ɪ'dī gólīyī drī. ²⁸ Ítí rī, Yēsū drī tā átázó gólīyī drī kī, "Má nī trá kī, ōzō káyī áni drī 'ézó amā fūlī 'á lá rī ōtírī áca rī, nī á'dō amā íp'á fē lāfī-lāfī drīī úrú. Gō'dá ōzō nī ō'ē trá ítí rī, áni drī gōzō nīlā ádu lésī kī, pātīī, má ɪ'dī 'díyī pā 'bá tībē Ōvārī drī ájólé úrú lésī rī. Nī á'dō nī'á lá kpá kī, tá ndrī má drī rī'á ɪmbálá rī 'bá yī, á'dó kō tá amā nyānyā ká ɪ'dī. Gō'dá má rī tá amā átá drī á'dalé rī ɪmbálé ɪ'dī. ²⁹ Ōvārī amā ájō 'bá rī, gólá bē rī'á má bē káyī vósī cé, tálá má rī tá gólá drī lēlé rī 'élé ɪ'dī." ³⁰ Gō'dá ōjílá 'dī 'bá yī ári ɪyī tá ɪmbá-ɪmbá Yēsū drī ɪmbálé 'dī bē rī, ōjílá dūū gólīyī lāfálé 'ásī drī ngāzō tá lēlé Yēsū 'á.

Tā Yēsū drī ɪmbálé tá ōjílá ɪnji ká tá ōnjī 'ásī rī tāsī rī

³¹ Nīngá sī, Yēsū drī ngāzō tá átálé ōjílá gólīyī tá lē 'bá trá yī 'á 'dī 'bá yī drī kī, "Má átá áni drī pātī-pātī rō, úlī Ōvārī ká má drī rī'á ɪmbálá áni drī nō, ōzō nī ũnju trá rú lá rī, nī á'dō 'bá'á pātīī tá ári 'bá amáká rō. ³² Gō'dá nī á'dō úlī Ōvārī ká 'dī ífī lá nī'á. Ōzō nī ũnī úlī rī 'dī ífī lá trá rī, úlī rī 'dī á'dō áni ɪnji'á lānō tá ōnjī ániká rī ká 'ásī. Nī á'dó gō'dá rāgīī tá ōnjī ká rō kō."

³³ Gō'dá Pārúsī yī tībē tá Yēsū ká lē 'bá kō rī yī drī tá lōgōzō Yēsū drīī kī, "Nī kī á'dō yā? Má á'dó rāgīī ōjílá ázā ká 'í kō! Amā rī'á Ábārāyāmā rī ózōwá yī ɪ'dī. Nī á'dō amā ɪnji'á ángō tí yā?"

³⁴ Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzō gólīyī drī kī, "Má átá tá áni drī, ōjílá gólá tībē rī 'bá zāá tá ōnjī 'élé rī, gólá rī'á rāgīī tá ōnjī ká 'í. ³⁵ Nī nī trá tándí rō kī, rāgīī rī zāá lōsī 'élé ɪyī līpī gólá drī rīzō lōsī 'élé drílá rī bē kō, tálá līpī lá íca trá gólá rī gílī volé ōjílá ázā drī. Gō'dá mvá ágó rō 'bā-līpī ká rī á'dō rī'á cé nī zāá átá lá rī mvá rō. ³⁶ Ítí rī, má rī gógó Ōvārī rī mvá rō rī, ōzō má ɪnji áni trá tá ōnjī ániká 'ásī rī, pātīī rō, á'dō áni 'bá'á drī-bálayī rō rāgīī tá ōnjī ká 'dī 'ásī."

Tā Yēsū drī ɪmbálé ōjílá pātīī Ōvārī ká Ábārāyāmā rī mvá yī rō

rī tāsī rī

³⁷ Gō'dá nīngá sī, Yēsū drī kpá tá átázó Pārúsī 'dī 'bá yī drī kī, "Má nī trá kī, áni Ábārāyāmā rī ózōwá yī ɪ'dī. Gō'dá nī 'é amā fūlī á'dō tāsī yā? Má ndrē bē rī, nī 'é amā fūlī 'dī, tálá nī lēé tá amáká rī'á ɪmbálá rī kō. ³⁸ Pātīī rō, má átá áni drī tá gólīyī má drī rī'á ɪmbálá nō rī'á amā átá drī á'dalé má drī 'élé rī ɪ'dī. Gō'dá nī rī ániká tá gólá áni átá ázákólá 'dī drī átálé áni drī 'élé rī 'élé ɪ'dī."

³⁹ Gō'dá ōjílá 'dī 'bá yī ári ɪyī bē úlī Yēsū ká átálé 'dī 'bá yī rī, drīlīyī tā-drī lōgōzō gólá drī kī, "Pātīī amā átá rī'á Ábārāyāmā ɪ'dī."

Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzō gólīyī drī kī, "Tí ōzō nī á'dō pātīī Ábārāyāmā rī mvá yī ɪ'dī rī, tí nī á'dō tá lē'á úlī amáká nō 'bá yī 'á, ōzō Ábārāyāmā drī tá lērē úlī Ōvārī ká 'á rī tī. ⁴⁰ Má rī nō pātīī rō tá Ōvārī drī á'dalé trá má drī rī átálé ɪ'dī. Kpálé ítí rī, nī lē amā fūlī. Ábārāyāmā 'é tá ázā kō ōzō áni drī 'é'á 'élá rī kátí! ⁴¹ Á'dō ítí rī, nī á'dó kō Ábārāyāmā rī mvá yī ɪ'dī. Áni átá bē rī'á ngī, tálá nī rī tá góláká 'élé ɪ'dī."

Gō'dá ōjílá 'dī 'bá yī ári ɪyī bē úlī Yēsū ká átálé 'dī rī, drīlīyī kpá tā-drī lōgōzō Yēsū drī áwā sī kī, "Tā pātīī rō, má á'dó kō mōrōgīyā mvá 'í. Amā átá íyíká kó cé álō Ōvārī ɪ'dī."

⁴² Ítí rī, Yēsū drī kpá tá átázó ōjílá 'dī 'bá yī drī kī, "Ōzō tíkō áni á'dō pātī-pātī Ōvārī rī mvá 'í rī, amā lóvō á'dō 'bá'á áni 'á, nī á'dō amā lē'á. Má ániī kō amā nyānyā sī. Má áni drī-ácē Ōvārī ká sī. Gólá ájō má nī. ⁴³ Úlī má drī rī'á átálá áni drī rī, tá ífī lá fī kō áni drīī á'dō tāsī yā? Nī gā volé dō, tálá nī lēé úlī 'dī árílī tá lá 'ézó kō! ⁴⁴ Má nī trá kī, áni Sātánā rī mvá yī ɪ'dī. Tálá ɪ'dī 'dī áni drī lēzō tá Sātánā drī lēlé rī 'élé ɪ'dī. Tá gólá drī lēlé rī íyíká zāá tá ōjílá úfū ká ɪ'dī. Gólá lēé tá mbī Ōvārī ká rī kō. Gólá átá íyíká zāá úlī ōnjō ká ōjílá ádózó rī ɪ'dī, gólá 'é íyíká kpá zāá tá ɪyī pīpīsílī drī lēlé rī ɪ'dī, tálá gólá á'dó kō tá pātīī átá 'bá 'í. Gólá rī'á ōnjō līpī 'í. ⁴⁵ Gō'dá má rī gógó á'dó ōnjō kō, gō'dá má rī zāá

tā pātī ātálē īdī. Tā 'dī tāsī rī, īdī ānī drī volé gāzō dó tā lēlé ulī má drī ātálē rī 'á. ⁴⁶ Mī ndrē drē, tā ndrī má drī rī'á 'ēlá rī 'bá yī, tā ōnjī bē 'á lá yā? Ōzō tā má drī rī'á ātálā rī 'bá yī ā'dō tā pātī 'ī rī, gō'dá nī lēé tā kō 'á lá ā'dō tāsī yā? ⁴⁷ Ōzō ā'dō trá ītī rī, nī ā'dō kō Ōvārī rī mvá yī īdī, tālá nī gā ulī Ōvārī ká trá dó! Ōzō tí nī ā'dō pātī-pātī ró Ōvārī rī mvá yī īdī rī, nī ā'dō tā lē'á ulī Ōvārī ká má drī rī'á ātálā nō 'bá yī 'á.”

Tā Pārūsī yī drī volé gāzō dó tā lēlé Yēsū 'á 'díyī pā 'bá ró rī

⁴⁸ Gō'dá nīngá sī, ōjílā Yúdā yī ká 'dī 'bá yī drī tā ātázō Yēsū drī 'dásī sī kī, “Tíkó mā nī kō kī, nī rī'á Sāmārīyā lé 'bá 'ī, cú líndrī ōnjī bē ní 'á yā?”

⁴⁹ Ítī rī, Yēsū drī tā-drī lōgōzō ōjílā 'dī 'bá yī drī kī, “Má ā'dó líndrī ōnjī bē kō. Má rī nō ámā átā Ōvārī rī īnjī'á. Gō'dá nī gā dó ámā īnjīlī. ⁵⁰ Má átā ānī drī tā pātī ró, má 'bāá ámā nyāányā nī kō ōjílā īnjī ró mā bē. Ōvārī lē nī ōjílā drī ámā īnjīlī, gō'dá Ōvārī ā'dō tā gólīyīkā kī'á nī. ⁵¹ Má átā ānī drī tā pātī-pātī ró, ōzō ōjílā āzā ōlē tā trá ulī ámākā rī'á ātálā nō 'bá yī 'á rī, ōjílā rī 'dī drāá kō, gólá ā'dō rī'á lédrē-lédrē ró zāā.”

^{52–53} Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī ānī īyī bē ulī Yēsū ká ātálē 'dī rī, drīlīyī tā ātázō gólá drī kī, “Úlī āmā drī ātálē rī fō trá 'álá sī pātī. Āgō 'dī rī'á cú líndrī ōnjī bē yī 'á. Āmā ā'bīyā Ābārāyāmā tā āngū 'bá ākū rī 'bá yī bē rī ōdrā īyīkā trá. Gō'dá ōjílā āzā kpá bē āngō nō 'á drā 'bá kō yā? Gō'dá ānī nyāányā, ní ātā tā kī, ōzō mā āārī ulī ánīkā trá rī, mā ícá kō drālē rī! Nī īsū ánīkā bē rī, ní ā'dī īdī yā? Ítī rī, mbārākā ánīkā rī lāvū gārā mbārākā gólīyī tībē drā 'bá 'dī 'bá yī ká drī sī yā?”

⁵⁴ Gō'dá nīngá sī, Yēsū drī tā-drī lōgōzō kpá ó'dī gólīyī drī kī, “Nī īsū ánīkā bē rī, má 'bā ámā nyāányā nī ā'dólē āmbá ró yā? Ā'dó ītī kō. Tí ōzō má ōró ámā nyāányā 'bāā nī ā'dólē āmbá ró rī, tí ulī ámākā nō ā'dō 'bā'á āzā-āzā ró ānī drī. Gólá tībē ámā 'bā 'bá āmbá ró rī, rī'á ámā átā tībē ānī drī rī'á īnjīlā kī, āā'dō Ōvārī ánīkā īdī rī īdī. ⁵⁵ Gō'dá nī nī gólá kō. Má nī gólá trá cé nī. Tí ōzō má āātā kī, má ūnī gólá kō rī, má ā'dō 'bā'á ōnjō 'bá ró ōzō ānī kátī. Má nī gólá trá tāndī ró, gō'dá má rī nō té tā gólá drī lēlé má drī 'ēlē rī 'ēlē īdī. ⁵⁶ Ākū ró drē ākpā Ābārāyāmā drāá kō rī, gólá 'bā līfī trá ācā-ācā ámākā drī, gō'dá gólá rī'á āyīkō ró ámā ndrēlé. Gō'dá tālá ā'dō 'ī ānī gólá rī ōzōwá yī drī ámā lēzó kō yā?”

⁵⁷ Gō'dá Pārūsī 'dī 'bá yī drī kpá tā lōgōzō Yēsū drī kī, “Wāāwá, ní rī tā ātálē ītī 'dī ā'dō tāsī yā? Ndrō ánīkā cá drē nyā'dī-rī-drī-lā-ngā-mūdrī kō. Āmā ā'bīyā Ābārāyāmā drā trá ākū ró, gō'dá ní ākī'á nī rī, yī ōndrē gólá trá 'dī āngō tí yā?”

⁵⁸ Yēsū drī tā-drī lōgōzō drīlīyī kī, “Má átā ānī drī tā pātī-pātī ró, sīsī drē Ābārāyāmā rī tī ākó rī, mā bē rī'á ākū ró Ōvārī ngálā.”

⁵⁹ Gō'dá nīngá sī, Pārūsī yī ānī īyī ulī Yēsū drī ātálē 'dī bē rī, kôro drīlīyī ngāzō āwā ró, nī'á kúnī mvá lōndālē 'ēzō Yēsū rī lúvūlī īdī sī lá fūlī, tālá gólá āmā yī trá ā'dólē Ōvārī ró. ¹⁷ Gō'dá kôro Yēsū drī íyīngá 'bēzó dī volé gólīyī ágálē sī ā'dī-drī jó āngī Ōvārī ká ká 'dī 'ásī.

Tā Yēsū drī āgō gólá līfī līfī ākó rī līfī lá nījzō kâyī lōvô-lôvô ká sī rī

9 ¹ Kâyī āzā sī, Yēsū yī rī'á lāvū'á lājó'bá íyīkā rī 'bá yī bē lātī drī sī. Gō'dá drīlīyī nīzō āgō āzā ūsúlī, ulī āgō rī 'dī kó līfī ākó 'álé lésī. ² Lājó'bá Yēsū ká 'dī 'bá yī ndrē īyī bē āgō 'dī līfī ākó rī, drīlīyī Yēsū rī ījzō kī, “Tā ímbá 'bá, tā ōnjī rī gógó āgō nō 'bā 'bá gólá rī tīzō 'álé lésī līfī ākó nō ā'dī ká īdī yā? 'Dī tā ōnjī átā lá yī ká īdī āndrē lá bē, ngátā tā ōnjī gólá rī nyāányā ká īdī yā?”

³ Gō'dá Yēsū drī tā-drī jázō gólīyī drī kī, “Tīfī āgō 'dī ká līfī ākó 'dī rī ā'dó kō tā ōnjī ōjílā āzā ālólā ká tāsī. Tīfī gólākā līfī ākó 'dī, Ōvārī lē má drī mbārākā íyīkā ā'dálē āgō nō rú līfī lá nīnjī sī. ⁴ Rī'á tāndī ró ámā drī lōsī Ōvārī gólá ámā ājō 'bá rī ká rī 'ēzō ngbāangbānō ākpākā'dā ngā ānī drē kō. Tālá ītū ōfī trá rī, ōjílā āzā gō'dá yū'dāwá lōsī 'ēlé ngācī sī. ⁵ Gō'dá nī ndrē drē, kâyī má drī 'bázō drē bē rī'á lédrē-lédrē ró āngō nō 'á rī, mā īdī rī'á Ngá 'ī 'ī ōjílā āngō nō ká drī.”

⁶ Gō'dá Yēsū ātálē bē ulī 'dī ītī lājó'bá íyīkā 'dī 'bá yī drī rī, gólá drī āndīzō tū wūlī īnyákú drī, gō'dá drílā tū 'dī ōnjázō īnyákú bē gōzō ūlútrā lá 'dī bēlé āgō 'dī līfī īnyīrīkō lá 'á. ⁷ Gō'dá nīngá sī, drílā tā ātázō āgō 'dī drī kī, “Ní nī ānī līfī jīlī āpārī gólá zīlī Sílómā¹⁸ nā 'álā.” Gō'dá āgō 'dī drī ngāzō nīlī āpārī rī 'dī tī 'álá. Gólá cá bē tólā rī, drílā íyī līfī jīzō lūmvū āpārī 'dī ká sī, ōzō Yēsū drī ātálē gólá drī rī kátī. Kôro āgō 'dī līfī lá drī rú nījzō, drílā vō ndrēzō ngbāngbā. Gō'dá āgō 'dī drī ngāzō gólē 'bā 'álā.

⁸ Ítī rī, ōjílā gólīyī 'bā-ī-'dī-āzī gólākā ró rī yī gō'dá kpá gólīyī gólá rī ndrē 'bá trá sīsī rīrī 'á lātī gārā drī 'á rī'á ngá zīlī ōjílā tī sī rī drī tā ātázō kī, “Hé, ákī 'dī fī āgō līfī ākó rī 'bá rīlī ngá zīlī kárā ōjílā tī sī lātī gārā drī 'á rī īdī kō yā? Gólá gō rī ngá ndrēlé nō āngō tí ró yā?” ⁹ Gō'dá ōjílā āzā 'bá yī kī, “'Dī ā'dó kō gólá 'dī! Āgō āzā bē rī'á nyé ōzō gólá tí.” Gō'dá āgō līfī lá drī rú nīlī trá 'dī ārīlī bē tā ōjílā 'dī 'bá yī drī rī'á ōjálā īyī lāfálē 'ásī 'dī rī, drílā gōzō tā ātálē gólīyī drī kī, “Má īdī tībē līfī ākó rī 'bá ngá zīlī ōjílā tī sī lātī gārā drī 'ásī rī. Má rī vō ndrēlé nō nī pātī, tālá ámā līfī nī rú trá!”

¹⁰ Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī tī lá yī drī ā'dīzō ndrī. Gō'dá drīlīyī āgō 'dī ījzō kī, “Ānī līfī nī rú ní drī rīzō vō ndrēlé 'dī āngō tí yā?”

¹¹ Āgō 'dī drī tā-drī lōgōzō gólīyī drī kī, “Āgō gólá rú bē Yēsū rī nī ámā līfī nī. Gólá wū tū nī īnyákú ōnjázō īdī sī lá, gōzō ūlútrā lá 'dī bēlé ámā līfī 'á. Gō'dá gólá drī ámā jōzō nīlī āpārī zīlī Sílómā rī tī 'álá ámā līfī jīlī lūmvū lá sī. Gō'dá má jī ámā līfī lūmvū nā sī bē rī, kôro ámā līfī drī rú nījzō má drī vō ndrēzō ngbāngbā!”

¹² Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī drī kpá gólá rī ījzō kī, “Gō'dá āgō rī gógó 'dī bē āngō lé yā?” Āgō 'dī drī tā-drī lōgōzō gólīyī drī kī, “Má nī vō gólá drī 'bázō 'á lá rī kō.”

¹⁷8.59 Lā'bī Yúdā yī ká vó ró rī, 'dī rī'á lāngō rī'á fēlá ōjílā gólá íyī ámā 'bá Ōvārī ró rī drī rī īdī.

¹⁸9.7 Sílómā Rú 'dī rī tā ífī lá kī, lūmvū tībē ājólē ōjílā drī mvūlī rī.

Tā Pārúsī yī drí lēzō tā nīlī tā āgō līfī ākó rī līfī là nīzō rī tāsī rī

¹³ Gō'dá nīngá sī, ōjílā 'dī 'bá yī drí ngāzō āgō līfī là nīlī trá 'dī trólé ájílí Pārúsī yī ándrá tā là á'dalé gólīyī drí.

¹⁴ Gólīyī ájī āgō 'dī Pārúsī yī ngálá, tálá káyī gólá Yésū drí āgō 'dī līfī là nīzō 'á là rī r'á káyī lōvō ká 'í. ¹⁵ Gō'dá Pārúsī yī drí āgō 'dī ijízó kī, “Ání līfī nī rú trá ángō tí ró vō ndrēlé yā?” Gólá kī, “Ágō rú bē Yésū rī ōnjā īnyákú nī tū sī ulútrá là trólé bēlé áma līfī 'á, gō'dá gólá kī, má ōnī n'á áma līfī jílí. Gō'dá má jī áma līfī bē rī, kōrō áma līfī drí rú nīzō vō ndrēlé dódó nō!”

¹⁶ Gō'dá Pārúsī yī árílí bē ulí āgō 'dī drí ngílí gólīyī drí 'dī rī, kōrō drílīyī ngāzō r'á tī ányalé īyī lāfálé 'ásī. Ázā 'bá yī kī, “Á'dō ítí rī, āgō Yésū 'dī tā ōnjí 'bá 'í. Ôvārí ájō gólá nī kō, tálá gólá wā trá tā 'bā'bā ámaká káyī rātáá ká rī ká drī sī.” Gō'dá ázā 'bá yī kī īyíká rī, “Ôjílá gólá 'bā 'bá tā ōnjí 'bá ró rī á'dō íyíká mbārāká úsú'á tā lārākō ámbá ítí 'dī 'ēzō 'dī á'dō 'ásī yā?”

¹⁷ Ítí rī, Pārúsī 'dī 'bá yī drí āgō 'dī ijízó kpá ó'dí kī, “Nī gólá tībē līfī là nīlī nō, ní átā drē tā nō tándí ró áma drí. Tā īsū ániká āgō gólá ání līfī nī 'bá 'dī tāsī rī íyíká ángō tí yā?” Gō'dá āgō 'dī drí tā-drī lōgōzō gólīyī drí kī, “Ágō áma līfī nī 'bá 'dī, gólá r'á tā āngū 'bá Ôvārí drí ájólé rī 'dī!”

¹⁸ Gō'dá kpálé tā ndrī āgō 'dī drí ngílí Pārúsī 'dī 'bá yī drí 'dī 'bá yī 'ásī rī, gólīyī gá īyī volé dó tā lēlé kī, pātīī āgō 'dī fīrī là 'ásī rī gólá r'á līfī ākó, gō'dá Yésū nī līfī là nī vō ndrēlé dódó. Gō'dá drílīyī vōrā jōzō āgō 'dī átá là yī vō ándré là bē gólīyī ázīlī ánílī īyī ngálá. ¹⁹ Gō'dá āgō 'dī átá là yī áca bē ándré là bē rī, Pārúsī 'dī 'bá yī drí kpá gólīyī ijízó kī, “Nōō pātīī mvá ágō áni drí fīlī līfī ākó 'alé lésī rī 'dī yā? Ôzō á'dō pātīī gólá 'dī rī, līfī là gō nī rú r'á vō ndrēlé ámbā drīī nō ángō tí ró yā?”

²⁰ Gō'dá āgō 'dī átá là yī ándré là bē drí tā-drī lōgōzō Pārúsī 'dī 'bá yī drí kī, “Áwō pātīī, nōō mvá ágō ámaká rī 'dī, mā nī trá pātīī kī, mā tī gólá trá līfī ākó. ²¹ Gō'dá mā nī lāfī áma mvá 'dī līfī là drí rú nīzō rī kō, ngátá á'dī nī līfī là nī vō ndrēlé yā rī. Nī á'dō ijí'á là fī gólá tī, gólá áa'dá ró íyī tī sī áni drí, tálá gólá trá ōjílā ámbá 'í. ²² Ágō 'dī átá là yī ándré là bē átā īyī tā 'dī ítí 'dī rī, tálá gólīyī ūrī ró tā 'bā'bā Yúdā yī ká tāsī k'á nī rī, ōzō ōjílā ázā ōlé tā trá Yésū 'á kī, gólá áa'dō 'díyī pā 'bá 'í rī, áa'dō ōjílā rī 'dī drō'á volé jō tā Ôvārí ká árí ká 'ásī. ²³ Dīī tā ífí āgō 'dī átá là yī ándré là bē drí tā átázō Pārúsī 'dī 'bá yī drí, gólīyī nījī mvá 'dī áa'dá ró bē cú íyī tī sī, tálá gólá trá ámbá ró rī 'dī.

²⁴ Gō'dá Pārúsī 'dī 'bá yī drí āgō līfī là nīlī 'dī ázízó kpá ó'dí tā ijízó tī lá kī. “Ní á'dá drē tā pātī-pātī Ôvārí rī īnjízó rī áma drí Ôvārí ágálé, pātīī āgō rú bē Yésū 'dī nī áni līfī fī nī yā? Mā ījī nī nō rī, tálá mā nī trá āgō gólá Yésū 'dī r'á tā ōnjí 'bá 'í.”

²⁵ Gō'dá āgō 'dī drí tā-drī lōgōzō Pārúsī 'dī 'bá yī drí kī, “Má nījī kō ngátá Yésū tā ōnjí 'bá 'í yā ngátá á'dó kō tā ōnjí 'bá 'í yā rī. Tā má drí nīlī rī íyíká cé tā álō 'í, áma līfī ndrē vō kó kō ákpā áma fīrī lésī. Gō'dá ngbāangbānō rī, Yésū nī áma līfī trá, áma līfī ndrē vō gō'dá trá dódó.”

²⁶ Nīngá sī, Pārúsī 'dī 'bá yī drí āgō 'dī ijízó kpá ó'dí kī, “Ní átā drē tā mbī rī 'dī áma drí! Gólá 'ē á'dō tā 'í áni līfī drí rú nīzō vō ndrēlé nō yā?” ²⁷ Gō'dá āgō 'dī drí ngāzō tā-drī lōgōlé gólīyī drí kī, “Nī rī áma ijílí kpá ó'dí tā álō nō tāsī 'dī tálá á'dō 'í yā? Tí ōzō má ōrō tā-drī lōgōō áni drí kō rī, r'á tándí ró! Nī ījī mā 'dī, tálá nī lē kpá trá á'dólé tā árí 'bá Yésū ká ró yā?”

²⁸ Gō'dá Pārúsī 'dī 'bá yī drí ngāzō āwā ró ulí 'dī 'bá yī tāsī. Drílīyī āgō 'dī 'dāzō gō'dá tā átázō drílā kī, “Mā ndrē bē rī, ní rī gógó r'á tā árí 'bá ázā álō Yésū ká rī 'dī. Gō'dá mā rī ámaká tā 'bā'bā Músā ká rī árílí gō'dá 'elē 'dī. ²⁹ Tálá mā nī trá kī, Ôvārí átā ulí trá áma á'biyá yī drí Músā sī, r'á ulí pātīī 'í. Gō'dá mā nījī tā ázāká kō Yésū rī tāsī. Gō'dá mā nījī vō gólá drí ánízō 'alá sī rī kpá kō.”

³⁰ Nīngá sī, āgō 'dī drí kpá tā-drī lōgōzō 'wāá gólīyī drí kī, “Dīī ulí ángō rī 'dī áni drí r'á átálé ítí 'dī yā? Nī kī, yī ūnījī vō gólá drí ánízō 'alá sī rī kō! Nī īsū tā mbārāká gólāká tāsī. Úfī mā r'á līfī ākó, gō'dá ngbāangbānō rī, gólá nī áma līfī nī má drí rīzō vō ndrēlé dódó nō! ³¹⁻³³ Ítí ākú là sī tā ómvó ngá 'ásī rī, ní árí tā ázā trá kī, ōjílā mvá ázā bē édē ōjílā gólīyī fīlī līfī ākó rī 'bá yī trá, gō'dá līfī là yī drí rú nīzō vō ndrēlé dódó yā? Ôzō mbārāká Yésū drí áma līfī édézō nō á'dō Ôvārí ká kō rī, gólá íca tā lārākō ítí 'dī 'elē kō, tálá Ôvārí fēé mbārāká íyíká kō ōjílā gólīyī rī 'bá tā ōnjí 'elē rī 'bá yī drí, gólá rī cé tā ōjílā gólīyī rī 'bá tā gólāká 'elē rī ká árílí 'dī.”

³⁴ Gō'dá Pārúsī 'dī 'bá yī árí īyī tā āgō 'dī drí lōgōlé īyī drí 'dī bē rī, drílīyī á'dózō āwā ró rōō. Gō'dá drílīyī tā átázō āgō 'dī drí kī, “Úfī nī līfī ākó 'dī ákí fī tā ōnjí ániká drí sī kō yā? Áma gólīyī tā Ôvārí ká nī 'bá trá tándí ró rī, ní á'dō áma ímbá'á tā Ôvārí ká sī ángō tí yā?” Gō'dá drílīyī āgō 'dī drōzō volé íyī lāfálé sī.

³⁵ Gō'dá Yésū árílí bē kī, Pārúsī yī drō āgō yī drí līfī là nīlī 'dī trá rī, gólá drí 'dézō r'á āgō 'dī lōndalé. Gō'dá gólá úsú'á bē āgō 'dī rī, gólá drí āgō rī 'dī ijízó kī “Pātīī, ní lē tā fī trá 'díyī pā 'bá Ôvārí drí ájólé úrú lésī rī 'á yā?” ³⁶ Ágō 'dī drí tā-drī lōgōzō Yésū drí kī, “Ámbá, ní á'dá drē 'díyī pā 'bá rī gógó 'dī má drí, tálá má lē ró tā bē gólá 'á.”

³⁷ Nīngá sī, Yésū drí gōzō tā-drī lōgōlé gólá drí kī, “Ní ndrē gólá trá áni līfī sī. Gólá rī gógó 'dī rī 'bá tā átálé ní bē ngbāangbānō rī.” ³⁸ Gō'dá āgō 'dī árílí bē tā Yésū ká átálé 'dī rī, gólá drí 'á'í fīzō vūdrī Yésū rī īnjílí. Gō'dá drílā tā átázō kī, “Kúmú, má nī trá kī, ní 'dī 'díyī pā 'bá Ôvārí drí ájólé trá rī. Ngbāangbānō rī, má lē tā trá ní 'á.”

Tā Yésū drí Pārúsī yī zīzō līfī ākó lé 'bá ró rī

³⁹ Tā 'dī 'bá yī vósī rī, Yésū drí ngāzō tā átálé āgō yī drí līfī là nīlī trá 'dī drí kī, “Má áni ángō nō 'á nō, tálá ōjílā gólīyī līfī ākó tā Ôvārí ká nī 'bá drē kō rī 'bá yī līfī là yī ūnījī ró rú bē tā Ôvārí ká nīlī, gō'dá gólīyī kī 'bá nī, yī ūnījī tā Ôvārí ká trá dódó rī, līfī là yī drí ázízō kpā'ákú. 'Dīī tā ífí gólá má drí ánízō ángō nō 'á rī 'dī 'dī.”

⁴⁰ Gō'dá Yésū ōtírī rī ūlī 'dī 'bá yī átálé rī, Pārúsī āzā 'bá yī kpá bē ádré'á tólá. Gō'dá drílīyī tā ñjízó Yésū tī kī, “Úlī gólá ní drí átálé 'dī 'bá yī 'ásī rī, ní 'ísū áníká bē rī, āmá kpá lífī ākó yā?”

⁴¹ Yésū drí tā-drī lōgōzó gólīyī drí kī, “Tí ōzō nī ōrō tā-drī lēē nō kī, nī 'à'dò lífī ākó rī, nī 'à'dò ànī'á Ôvārī ngálá, gō'dá gólá 'à'dò ànī àyélá tā ōnjí àniká 'ásī ndrī. Gō'dá nī átálé bē trá kī, yī 'à'dò cú lífī bē vō ndrēzó rī, nī 'à'dò 'dī ànī nyāányā 'í. Gō'dá Ôvārī 'à'dò lāṅṅō fē'á ànī drí tā ōnjí àniká tāsī.”

Tā Yésū drí ūlī mǎnīgō átázó tā ōjílá íyíká vó lá yī ndrēndrē ká tāsī ōzō kǎbīlīkī kátí rī

10 ¹ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí ngāzó ūlī mǎnīgō átálé Pārúsī 'dī 'bá yī drí kī, “Má àtā ànī drí tā pǎtī-pǎtī ró, ōjílá gólá fī 'bá kō jó tīlī-fī kǎbīlīkī lókí 'bá ká rī 'ásī, gō'dá mbā 'bá íyíká àbē drī 'ásī filí jó 'álá rī, gólá rī'á ūgú 'í. ² Gō'dá ōjílá gólá ànī 'bá filí jó 'álá kōrō jó tīlī-fī 'ásī rī, rī'á kǎbīlīkī lókí 'bá 'í. ³ Kǎbīlīkī lípī 'dī 'à'dò ànī'á ácalé áfī tī. Ítí rī, kōrō tī vó ndrē 'bá 'dī 'à'dò áfī nī'á drílá. Gō'dá gólá 'à'dò kǎbīlīkī íyíká 'dī 'bá yī zī'á rú sī àlō-àlō. Gō'dá kǎbīlīkī góláká 'dī 'bá yī ndrī 'à'dò gólá rī gbórókō nī'á, gō'dá drílīyī ànīzó gólá ngálá, drílá gólīyī lōfōzó ívī 'álá. ⁴ Gólá 'à'dé'á sīsī, gō'dá kǎbīlīkī góláká 'dī 'bá yī drí 'dēzó gólá vósī. Ítí rī, kǎbīlīkī 'dī 'bá yī 'à'dò íyī 'dē'á ndrī nílí vó lá sī ūrī ākó, tálá gólīyī nī gólá rī gbórókō trá tǎndí ró. Gólá 'à'dò gólīyī drī'á nī'á àjílá vō ōmā bē rī 'álá. ⁵ Gō'dá ōzō 'à'dò ōjílá lídí 'í rī, kǎbīlīkī 'dī 'bá yī 'à'dò 'bá'á íyī ūrī ró 'délé vó lá sī, gólīyī 'à'dò lárá'á volé, tálá gólīyī nī gólá rī gbórókō kō.” ⁶ Ítí rī, Pārúsī 'dī 'bá yī àrī íyī bē ūlī Yésū ká átálé 'dī rī, tā ífī lá fī gólīyī drī kō, tálá gólá àtā ūlī 'dī 'bá yī ūlī mǎnīgō sī.

Tā Yésū drí tā átázó kī, yī 'à'dò 'dī Kǎbīlīkī lókí 'bá tǎndí 'í rī

⁷ Gō'dá Yésū drí kpá tā átázó ó'dí Pārúsī 'dī 'bá yī drí kī, “Má àtā tā pǎtī ró ànī drí kī, mǎ 'í'dí rī 'bá ōjílá ámaká rī 'bá yī vó lá yī ndrélé dódó ōzō kǎbīlīkī lókí 'bá drí rīrī kǎbīlīkī íyíká vó lá yī ndrélé rī kátí. Gō'dá mǎ rī gógó 'í'dí áfī jó tīlī-fī ká 'í'dí gólīyī drí ndrī.

⁸ “Gō'dá ōjílá āzā 'bá yī ànī 'bá sīsī má drí sī rī 'bá yī 'bá íyī nyāányā trá 'à'dólé kǎbīlīkī lókí 'bá ró, tákō gō'dá gólīyī rī'á ūgú 'í. Tā 'dī tāsī rī, kǎbīlīkī gá dó gólīyī gbórókō àrílí 'dēzó gólīyī vósī. ⁹ Ítí rī, mǎ 'í'dí rī'á áfī tī 'í kǎbīlīkī drí. Kǎbīlīkī gólīyī fī 'bá jó 'álá kōrō má sī rī 'à'dò íyī ngá pǎ'á. Má 'à'dò gólīyī vó ndrē'á, ngá ōnjí 'é gólīyī kō. Ōzō gólīyī ōtírī íyī 'éē áfólé nī'á ōmā nyálé rī, gō'dá drílīyī àgōzó filí jó 'álá lāṅṅō āzā ākó. ¹⁰ Ūgú ànī íyíká cé kǎbīlīkī ūgūlī, gō'dá kpá gólīyī ūfūlī volé. Gō'dá mǎ rī gógó, má ànī nō, tálá kǎbīlīkī ámaká rī 'bá yī ūúsū ró ngá pǎpá bē, ngá pǎpá gólá 'é 'bá gólīyī 'bálé rílí zāā lédré-lédré ró àyīkō sī mbàràkà Ôvārī ká sī rī.

¹¹ “Má 'í'dí rī'á “Kǎbīlīkī lókí 'bá tǎndí” rī 'bá vó kǎbīlīkī íyíká vó lá yī ndrélé dódó rī 'í'dí. Mǎ rī'á njāā àmā nyāányā fēlē drálé gólīyī pǎlē tā ōnjí 'ásī. ¹² Ōjílá gólá rī 'bá kǎbīlīkī vó ndrélé cé lǎfā tāsī rī ndrē kǎbīlīkī vó dódó kō, tálá gólá 'à'dò kō kǎbīlīkī 'dī 'bá yī lípī lá 'í. Ōzō gólá ōndrē kíákèlówá trá ànīrī 'á kǎbīlīkī rúlí rī, gólá 'à'dò rǎ'á kǎbīlīkī 'dī 'bá yī àyélé kíákèlówá 'dī drí rúlí, gō'dá kpá gólīyī lǎpélé lǎ'búlí fāā. ¹³ Kǎbīlīkī vó ndrē 'bá 'dī rǎ kǎbīlīkī 'dī 'bá yī àyélé, tálá gólá 'é lōsī 'dī cé lǎfā ūsúzó. Tí ōzō kǎbīlīkī vó ndrē 'bá 'dī ōrō 'bāā ngá lēlē bē kǎbīlīkī 'dī 'bá yī vó lá yī ndrēndrē tāsī rī, gólá ícá rǎlē gólīyī àyélé kō.

¹⁴⁻¹⁵ “Mǎ rī gógó 'í'dí “Kǎbīlīkī lókí 'bá tǎndí” rī 'bá kǎbīlīkī ámaká rī 'bá yī vó lá yī ndrélé dódó rī 'í'dí. Àmā rī'á àmā átá bē ngá àlō 'í. Má nī gólá trá tǎndí ró, gō'dá gólá nī mǎ kpá trá tǎndí ró. Kpá ítí, kǎbīlīkī ámaká rī 'bá yī nī íyī mǎ trá dódó, kpá ōzō má drí gólīyī nīrī dódó rī kátí. Mǎ rī'á njāā drálé gólīyī pǎlē tā ōnjí 'ásī. ¹⁶ Kǎbīlīkī āzā 'bá yī kpá bē. ¹⁹ Má 'à'dò gólīyī 'bá'á 'à'dólé kǎbīlīkī ámaká ró. Ngbāāngbānō gólīyī rī kō vō àlō 'á kǎbīlīkī ámaká nō 'bá yī bē. Gō'dá má 'à'dò gólīyī àzī'á kpá ànīlī má ngálá, tálá gólīyī ōrī ró íyī bē ngá àlō ró kǎbīlīkī ámaká nō 'bá yī bē. Gólīyī 'à'dò àmā gbórókō nī'á. Gō'dá má 'à'dò gólīyī 'é'bé'á ndrī vō àlō 'á 'à'dólé kǎbīlīkī àmā nyāányā ká ró. Má lókí 'bá gólīyíká 'í'dí ndrī. ¹⁷ Má 'à'dò àmā nyāányā fē'á drálé. Ōzō má ōdrā trá rī, má 'à'dò lídrí'á kpá ó'dí ōdrā rī 'dī 'ásī, tálá ōjílá ámaká rī 'bá yī pǎlē. 'Dī tā àmā átá drí 'bálé má drí 'élé rī 'í'dí. ¹⁸ Ōjílá āzā yū 'é 'bá àmā fūlī cú ítí mbàràkà íyíká sī. Má 'à'dò àmā nyāányā fē'á nī drálé. Mǎ kpá rī'á mbàràkà bē lídrízó ōdrā rī 'dī 'ásī. Tálá 'dī rī'á tā gólá àmā átá Ôvārī drí 'bálé má drí 'élé rī 'í'dí.”

¹⁹ Gō'dá drī-'bá àngí Yúdā yí ká 'dī 'bá yī àrī íyī bē ūlī Yésū ká átálé 'dī rī, gólīyī lēē íyī tā-drī kō íyī lǎfálé 'ásī ūlī Yésū ká átálé 'dī 'bá yī tāsī, gō'dá drílīyī lǎfálé cāzó. ²⁰ Ōjílá dúú gólīyī lǎfálé sī kī, “Yésū 'à'dò cú líndrī ōnjí bē yí 'á rī'á gólá rī 'bálé 'à'dólé lífō-lífō ró. Tálá 'à'dò 'í ànī drí rízó tā góláká àrílí yā?” ²¹ Gō'dá ōjílá āzā 'bá yī gólīyī lǎfálé sī kī íyíká rī, “Ōjílá gólá líndrī ōnjí bē rī ícá kō ūlī átálé ítí. Líndrī ōnjí 'à'dò mbàràkà úsú'á ōjílá gólīyī lífī lá yī drí vō ndrélé kō rī 'bá yī lífī lá yī njīzó 'à'dò 'ásī yā?”

Tā Pārúsī yī drí ngāzó àwā ró Yésū bē rī

²² Tā 'dī 'bá yī vósī ndrī, kǎyī Yúdā yí ká kārāmā jó àngí Ôvārī ká 'bā ká 'à'dólé cé Ôvārī drí rī'á 'élá ndrō vósī cé vō à'dí sī Yērōsālémā 'álá rī drí ácázó. Gō'dá ítí rī, Yúdā yī drí ngāzó nílí ndrī kārāmā rī 'dī 'álá. ²³ Kārāmā nā 'á tólá rī, kǎyī āzā sī, Yésū drí ngāzó nílí lǎvūlī à'dí-drī jó àngí Ôvārī ká rī ká 'dī 'ásī, nī'á gōlē jó-bīlī Sólōmō ká rī 'álá. ²⁴ Gō'dá Yésū drí rīrī lǎvūlī rī 'á rī, drī-'bá àngí Yúdā yí ká drí ànīzó gólá rī édrélé gō'dá ádrézó íyī rú lá sī dírī. Nīngá sī, drílīyī gólá rī ñjízó àwā sī kī, “Ní 'à'dò kó àmā drī 'bá'á rī'á líjálé nótí nō búúú àngó tú yā? Ní àtā drē àmā drí hā, ōzō ní 'à'dò pǎtī 'díyī pǎ 'bá tībē Ôvārī drí àjólé rī 'í'dí rī.”

²⁵ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tā-drī lōgōzó gólīyī drí kī nī rī, “Má àtā tā 'dī trá ànī drí àkú ró kī, mǎ 'díyī pǎ 'bá tībē Ôvārī drí àjólé rī 'í'dí, gō'dá nī gá volé dó ūlī ámaká átálé 'dī àrílí, gbō lé nī ndrē bē tā lárákō gólá má drí 'élé trá ngá

¹⁹10.16 Kǎbīlīkī āzā 'bá yī 'dī rī'á ōjílá 'bāsúrú lídí āzā 'ásī rī 'bá yī 'í'dí.

lāzé 'bá ingázó mbârākā Ôvâri kâ sî rî 'bá yî rî. Gõ'dá tâ lârákô 'dî 'bá yî rî tâ â'dalé kî, mâ 'î'dî pãtîjî òjilã gólã má drí tâ lâ átálé trá ânî drí rî 'î'dî. ²⁶ Gõ'dá nî gâ volé dó tâ lélé má 'á, tâlá nî â'dó kô kãbîlîkî ámaká 'î'dî. ²⁷ Kãbîlîkî ámaká rî 'bá yî rî iyîkã zãã kárã tâ ìmbã ámaká rî 'bá yî árîlî 'èlè tãndí ró, gõ'dá mâ rî gógó, má nî gólîyî trá ãlô-ãlô kãbîlîkî ámaká ró, gõ'dá gólîyî rî 'dèlé má vó pîpîsîlî ãlô sî tâ árî 'bá ámaká ró. ²⁸ Mâ rî gógó, má â'dô gólîyî 'bã'rî rîlî zãã gbádú ãdükü ãkô. Gõ'dá gólîyî ôdrãã kô zãã gbádú. Gõ'dá ìtî rî, òjilã äzã ícã kô gólîyî ôpálé má drîgã sî. ²⁹ Mî ndrè drè, ámã átã Ôvâri áfè gólîyî nî má drí, gõ'dá mbârākã gólãkã lâvũ trá gãrã ngã ängó nõ kã rî 'bá yî drîjî sî ndrî. Tã 'dî tãsi rî, òjilã äzã ícã kô gólîyî ôpálé ámã átã drîgã sî. ³⁰ Mî ndrè drè, ámã ámã átã bê rî'ã ngã ãlô 'î."

³¹ Gõ'dá Pãrúsî 'dî 'bá yî árî iyî bê ulî Yèsü kã 'dî rî, drîlîyî ngãzô äwã ró röö gõ'dá kúnî mvã ù'dulî iyî drîgã, tîkó yî ùlũvũ ró Yèsü 'î'dî sî lâ drälé volé. ³² Nîngã sî, Yèsü drí gôzô ngälé tâ átálé gólîyî drí kî, "Änî ndrî, nî ndrè òjilã gólîyî ngã lâzé bê má drí rî'ã ingälã ngã lâzé 'ásî mbârākã ámã átã Ôvâri kâ sî rî 'bá yî trá ânî lîfî sî tãndí ró. Gõ'dá tâ gólã sũ 'bã ânî rú kô, ânî drí 'èzô ámã lùvũlî kúnî mvã sî fũlî volé nõ iyîkã ängó rî 'î'dî yã?"

³³ Gõ'dá Pãrúsî 'dî 'bá yî drí tâ-drîjî lôgôzô Yèsü drí kî, "Mã 'è ânî fũlî nõ, â'dó kô tâ tãndí ánikã 'èlè 'dî tãsi. Mã 'è ânî fũlî nõ, tâlá ulî 'dásî ánikã â'bälé Ôvâri rî gógó rú kî'ã nî rî, yî äã'dô ãlô Ôvâri bê nõ tãsi. Nî òjilã mvã tãkó nõ 'î'dî, ní â'dô ánikã áni lômbé'ã 'bälé ãlô Ôvâri bê 'dî ängó tí yã?"

³⁴ Gõ'dá Yèsü drí kpã tâ-drîjî lôgôzô gólîyî drí kî, "Ngã gõ'dá ulî Ôvâri drí átálé îgîlî búkũ gólãkã 'á rî kî â'dô yã? Gólã ätã tâ trá kî, tâ kî 'bá yî drí 'bälé òjilã iyîkã drîlî rî 'bá yî rî'ã özô yî Ôvâri tí.²⁰ ³⁵ Mã nî trá kî nî rî, ulî gólã Ôvâri drí rî'ã átãlã rî rî'ã pãtî-pãtî ró zãã gbádú. Gõ'dá ìtî rî, Ôvâri zî tâ kî 'bã rî 'dî 'bã yî ôvâri yî ró. 'Dîjî òjilã gólîyî tâ ätî-ätî gólãkã äfèzô trá drîlîyî rî 'î'dî. ³⁶ Gõ'dá özô má tí rî, ámã átã äjô mã trá ängó nõ 'á. Bè trá ìtî rî, nî ícã tâ átálé kî, mã äã'bã tâ 'î, tâlá mã äãtã tâ trá kî, mã äã'dô Ôvâri rî mvã 'î rî ängó tí ró yã? ³⁷ Nî árî drè ulî nõ, tí özô tâ lârákô ndrî má drí rî'ã 'èlã nõ 'bã yî, mã ô'è mbârākã ámã átã kã sî kô rî, nî lè tâ má 'á kô. ³⁸ Özô gõ'dá má örî fî tâ lârákô 'dî 'èlè ndrî mbârākã ámã átã kã sî rî, 'dövó nî lè tâ má 'á, tâlá tâ lârákô ndrî má drí rî'ã 'èlã 'dî 'bã yî rî'ã Ôvâri kã 'î'dî, gólã fè mbârākã lâ nî 'èzô lâ, gõ'dá ämã gólã bê ngã ãlô 'î." ³⁹ Gõ'dá Yèsü rî äjũ-'bã-ãzi 'dî 'bã yî árî iyî bê ulî Yèsü drí átálé 'dî rî, gólîyî drí kpã ngãzô iyî, tâlá úürü ró Yèsü bê fũlî, gõ'dá Yèsü drí iyîngã 'bèzô gólîyî drîgã sî ðî iyîngã nîlî volé.

Tã òjilã düü Jörödénî rî 'á'á lé drîjî lésî rî drí tâ lèzô Yèsü 'á rî

⁴⁰ Nîngã sî, Yèsü drí ngãzô Yërösälémã rî äyélé nîzô äyágã zîlî Jörödénî rî mbälé, nîzô lâvũlî rîlî vö sîsî Yōwání bãbãtîzî 'è 'bã ró rî drí rîzô tâ Ôvâri kã pèlé gõ'dá kpã òjilã gólîyî tâ lè 'bã trá rî ìbãbãtîzãlè rî 'álã. ⁴¹ Gõ'dá Yèsü ä'dô bê tólã rî, òjilã düü drí rîzô ânîlî tâ ìmbã gólãkã 'dî árîlî. Gõ'dá òjilã 'dî 'bã yî árî iyî bê tâ ìmbã gólãkã 'dî, gõ'dá ndrè iyî bê kpã tâ lârákô gólãkã rî'ã 'èlã 'dî 'bã yî rî, drîlîyî tâ ätãzô kî, "Pãtîjî, ägô nõ rî'ã 'dîyî pã 'bã Yōwání drí tâ lâ ìmbälé trá ämã drí kî'ã nî rî, äã'dô äcã'á Ôvâri ngã lésî rî 'î'dî, tâlá ämã rî'ã tâ lârákô gólã drí rî'ã 'èlã rî ndrè'ã. Gbõ lé Yōwání 'é bê tâ lârákô ämã drí ndrèlè kô rî, ulî Yōwání kã átálé Yèsü rî tãsi rî rî'ã ndrî pãtîjî ró." ⁴² Gõ'dá tâ 'dî kã rî tí rî, òjilã düü vö 'dî 'á 'dî drí iyî tâ lèzô Yèsü 'á kî, pãtîjî Yèsü rî'ã 'dîyî pã 'bã gólã Ôvâri drí äjólé rî 'î'dî.

Tã Yèsü drí iyî rû-lè-ãzi Lázãrö rî ingázó ödrã 'ásî rî

11 ¹⁻² Ägô äzã bê rú lâ Lázãrö, gólã rî'ã ìzô bê zãlô rîjî, rú lâ yî rî'ã Mãriyã gõ'dá äzã rî rú lâ iyîkã Mãrãtã. Gólîyî nî iyî rú trá Yèsü yî bê tãndí ró. 'Bã gólîyîkã jãrîbã zîlî Bètãní²¹ rî 'álã. Gõ'dá Mãriyã rî Lázãrö rî ìzô ró 'dî ä'dô dö lâgî-lãgî lâ drí lâvũlî gãrã rî dã'ã kpã nî Yèsü rî pá drîjîjî zãtãtũ.

Gõ'dá kãyî äzã sî rî, Lázãrö drí 'dèzô ngã lâzé bê Yèsü volé sî. ³ Gõ'dá nîngã sî, Lázãrö rî ìzô yî ndrèlè bê ngã lâzé Lázãrö kã 'dî lânjî-lãnjî ró kî, gólã ìicã kô ngã pälé 'álã sî rî, drîlîyî ngãzô vöã jölé Yèsü drí kî, "Kúmú, áni rû-lè-ãzi tãndí Lázãrö trá ngã lâzé bê lânjî-lãnjî ró änyî 'è'ã drälé." ⁴ Gõ'dá Yèsü árîlî bê ngã lâzé Lázãrö kã 'dî tâ lâ rî, gólã drí tâ ätãzô lâjõ'bã iyîkã drí kî, "Ngã lâzé Lázãrö kã 'dî iyîkã fî lânjî-lãnjî ró rî, gõ'dá gólã ícã drälé trölé 'bälé 'bú 'á zãã kô, tâlá ngã lâzé gólãkã 'dî ä'dô ìtî 'dî, ä'dô ró bê mbârākã Ôvâri kã ä'dãzô, gõ'dá kpã nîzô lâ kî, pãtîjî Ôvâri äjô mã nî mbârākã iyîkã 'dî bê." ⁵ Tã pãtîjî ró, Yèsü lè Lázãrö trá röö ìzô lâ yî bê. ⁶ Gbõ lé Yèsü árî tâ bê kî, ngã lâzé Lázãrö kã lânjî-lãnjî ró, gõ'dá gólã ôpã ngã 'á lâ sî kô 'dî tâ lâ rî, gólã ngã kôrô nîlî Lázãrö rî ndrèlè kô. Vö 'dî 'á rî, gólã 'è kãyî zãlô rîjî vöã 'dî árî-ãrî lâ volé drî 'ásî.

⁷ 'Dîjî vósî rî, Yèsü drí tâ ätãzô lâjõ'bã iyîkã drí kî, "Mã nî gölè kpã volé Yüdayã 'álã, tâlá mã nî ró bê Bètãní 'álã."

⁸ Gõ'dá lâjõ'bã gólãkã drí tâ-drîjî lôgôzô gólã drí kî, "Tã ìmbã 'bã, ändrãtũ drî-'bã ängî Yüdayã yî kã rî 'bã yî 'è iyî kpã áni fũlî tólã kô yã? Gólîyî ä 'bã'ã nõ zãã rî'ã lâfî löndã'ã 'èzô áni fũlî. Gõ'dá ní lè nõ kpã ämã drí gôzô tólã ó'dí yã?"

⁹⁻¹⁰ Gõ'dá nîngã sî, Yèsü drí ngãzô ulî átálé gólîyî drí tâlá üñî gólîyîkã 'dî tãsi kî, "Nî 'è üñî kô, Ôvâri ä'dô ámã vó ndrè'ã büüü má drí lôsî gólãkã ndèzô. Kãyî bê drè rî'ã ämbã, mã ä'dó kô üñî ró tâ gólîyî drí 'èzô ámã fũlî 'dî 'á."

¹¹ Gõ'dá Yèsü ätã bê ulî 'dî ìtî rî, gólã drí kpã tâ yî drí lèlé 'è'ã 'èlã Yüdayã 'álã rî ätãzô kî, "Ämã rû-lè-ãziyã Lázãrö bê rî'ã ä'dú kô'ã Bètãní 'á tólã, mã nî, gõ'dá mã nî ró bê gólã rî ôlólé ä'dú 'ásî." ¹² Gõ'dá lâjõ'bã gólãkã 'dî 'bã yî drí tâ-drîjî lôgôzô gólã drí kî, "Kúmú, özô Lázãrö äã'dô ä'dú kô'ã rî, rî'ã tãndí ró, gólã ä'dô lîfî nîjî'ã trá ä'dú rî 'dî 'ásî."

¹³ Gõ'dá nîngã sî, tãkô tâ Yèsü kã átálé lâjõ'bã iyîkã 'dî 'bã yî drí kî'ã nî rî, Lázãrö äã'dô ä'dú kô'ã nõ rî, iyîngã rî'ã ulî mãnîgö 'î, gólã nî trá tãndí ró kî, Lázãrö drã trá. Gõ'dá lâjõ'bã gólãkã 'dî 'bã yî nîjî iyîkã ulî mãnîgö gólãkã átálé 'dî ìfî lâ kô, gólîyî jîsü iyîkã rî kî, tâ pãtî-pãtî ró, Lázãrö äã'dô ä'dú tãkó rî kô'ã 'î'dî. ¹⁴ Gõ'dá Yèsü drí tâ yî drí átálé 'dî ìfî lâ löfözô gólîyî drí trã, tâlá gólîyî üñî ró iyî ìfî lâ bê. Ìtî rî, gólã kî, "Lázãrö drã trá! ¹⁵ Gõ'dá mã rî'ã äyîkô ró, tâlá Lázãrö

²⁰10.34 Lôngó 82.6

²¹11.1-2 Bètãní 'Dîjî Bètãní gólã änyî Yërösälémã lâgãtî rî 'î'dî.

drā trá má volé sī, 'dīí trá rī'á tándí ró, tálā nī lē ró tā bē má 'á pāṭī-pāṭī ró. Bē trá ítí rī, 'dōvó nī ānī mā nī ró bē āwó vō 'álá.”

¹⁶ Gō'dá nīngá sī, lājó'ba Yésū ká rú bē Tóma²² rī drī ngázó tā átálé íyī āzī-āzī yī drī kī, “'Ā'dó trá ítí rī, 'dōvó mā nī gólíyī bē āwó 'dī vō lá 'á, tálā ōzō ōólē gólá rī fūlī rī, ógō ró bē āmā úfūlī ndrī gólíyī bē.” Gō'dá ítí rī, Yésū yī drī ngázó nīlī Bētānī 'álá lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī bē ndrī.

¹⁷⁻¹⁸ Gō'dá Yésū yī ngā bē nīlī lājó'ba íyíkā yī bē rī, gō'dá cālē ānyī jārībā Bētānī ká 'dī rú rī, drīlīyī rú úsúzó ōjílā āzā 'bá yī bē. Gō'dá ōjílā rī 'dī 'bá yī drī tā átázó gólíyī drī kī nī rī, yī ō'bā Lázārō trá 'bú 'á, 'dīí gólá 'è trá káyī sū 'bú 'á. ¹⁹ Ítí rī, ōjílā Yúdā yī ká āzā 'bá yī dūū ānī íyī kpá trá nī'á āwó ngólé Mārātā yī ngálā Māriyā bē gō'dá kpá tā tándí lōgólé gólíyī drīí, tálā ízā ōzó gólíyī 'ēē rōō kō.

²⁰ Gō'dá Mārātā árī tā bē kī'á nī rī, Yésū āā'dō trá ānī'á, gō'dá gólá āācā trá ānyī rī, Mārātā drī ngázó rālē nī'á Yésū rī drī tēlé lāṭī 'álá. Gō'dá Māriyā drī íyíkā rīzō ākpā āwó jó 'á tólá. ²¹ Gō'dá nīngá sī, Mārātā ndrē Yésū bē rī, gólá drī tā átázó Yésū drī kī nī rī, “'Óō kúmú, tíkó ní ōró 'bāā nōngá rī, āmā lōnyī nō drāá kō, tí ní íngā gólá nō trá ngá lāzé gólá rī fū 'bá trá nō 'ásī. ²² Gō'dá má nī trá kī, Ôvārī 'ā'dō tā ndrī ní drī íjílí gólá tī rī 'ē'á, Lázārō ōdrā gbō lé rī.” ²³ Gō'dá nīngá sī, Yésū drī tā átázó Mārātā drī kī, “Mārātā āmā ízō, ānī lōnyī 'ā'dō lídrí'á ōdrā 'ásī.” ²⁴ Gō'dá ítí rī, Mārātā drī tā-drī lōgōzó kpá Yésū drī kī, “'Āwō, má nī trá, Ôvārī 'ā'dō gólá rī 'ē'á lídrílí ōdrā 'ásī káyī Ôvārī drī ōjílā íyíkā lídrízó ndrī rī 'á.”

²⁵ Gō'dá nīngá sī, Yésū drī tā-drī lōgōzó kpá Mārātā drī kī, “Mārātā, má rī'á cú mbārākā ōjílā lídrí ká bē ōdrā 'ásī. Gō'dá ōjílā gólá tā lē 'bá trá má 'á rī, ōzō gólá ōdrā kpálé āngó nō 'ásī rī, gólá 'ā'dō lídrí'á kpá ó'dí ōdrā 'ásī. ²⁶ Ōzō ōjílā rī 'dī ōlīdrí trá ōdrā 'ásī rī, gólá drāá gō'dá kō ālōwálá. Ítí rī, Mārātā, ní lē tā trá úlí má drī átálé nō 'á yā?” ²⁷ Gō'dá nīngá sī, Mārātā drī tā-drī lōgōzó Yésū drī kī, “'Āwō kúmú, má lē tā trá úlí 'dī 'á, tálā má nī trá, ní ānī Ôvārī ngá lésī 'díyī pā 'bá ró. Má nī trá, ní Ôvārī rī mvá 'i.”

²⁸ Gō'dá Mārātā ātā úlí 'dī bē Yésū drī ítí rī, gólá drī ngázó nīlī 'bā 'álá tā átálé íyī āmvúpī Māriyā drī kírí ró kī, “Tā ímbá 'bá āmákā ācā trá, gólá kī, yī ōlē úlí átálé ní bē.”

²⁹ Gō'dá nīngá sī, Māriyā árílí bē úlí āmvúpī lá drī átálé 'dī rī, gólá drī ngázó āvū úrū nīlī 'wāā'wā Yésū ngálá. ³⁰ Dīí Yésū drē zāā ādré'á lāṭī 'á vō tībē Mārātā drī gólá rī āyézó 'álá rī 'á. 'Dīí gólá cá drē zāā āwó vō 'dī 'álá kō. ³¹ Gō'dá ōjílā ō'bí Yúdā yī ká rī 'bá íyī Mārātā yī lāgāṭī Māriyā bē āwó vō 'álá nā 'bá yī ndrē bē íyī Māriyā nī'á 'wāā'wā rī, gólíyī drī kpá ngázó 'délé Māriyā vósī, tálā gólíyī ísū íyíkā bē rī kī, Māriyā ōrī nīlī 'dī ló'dé drī 'álá.

³² Nīngá sī, Māriyā yī nī bē cālē Yésū rī úsúlí rī, Māriyā drī árázó 'ā'í fīlī Yésū āndrá āwó bē, gō'dá drílā tā átázó Yésū drī kī, “'Óō kúmú, tí ní ōró 'bāā nō kó nōngá rī, tí āmā lōnyī nō drāá kō, tálā tí ní pā gólá nō trá ngá lāzé 'dī 'ásī.”

³³ Gō'dá Yésū ndrélé bē Māriyā ōjílā dūū 'dē 'bá vó lá sī 'dī 'bá yī bē 'dó āwó ngō'á íyī rī, kōrō ízā drī gázó gólá rú.

³⁴ Gō'dá drílā tā íjízó gólíyī tī kī, “Nī 'bā gólá rī āvō nō āngō lé ró yā?”

Gō'dá drīlīyī tā-drī lōgōzó Yésū drī kī, “Kúmú, ní ānī, mā nī ró bē vō gólá rī 'bāzó rī 'ā'dalé ní drī.”

³⁵ Gō'dá ítí rī, kōrō ílīndrī drī lādāzó Yésū líṭī sī.

³⁶ Gō'dá ōjílā gólíyī ānī 'bá 'dī 'bá yī ndrē íyī Yésū bē āwó ngō'á rī, āzā 'bá yī drī ngázó tā átálé kī nī rī, “Nī ndrē drē, gólá lē Lázārō trá rōō!”

³⁷ Gō'dá ōjílā rī 'dī āzā 'bá yī ātā íyíkā tā kī, “'Dīí 'ā'dó kō tí āgō gólá rī 'bá ōjílā líṭī édélé rī 'dī yā? Tí gō'dá gólá íngá rú-lē-āzī lá ngá lāzé ōdrā ká 'dī 'ásī kō 'ā'dō tāsī yā?”

³⁸ Gō'dá Yésū ndrélé bē ōjílā dūū 'dó rú 'ē'bē 'bá āwó ngólé Māriyā yī bē 'dī 'bá yī rī, gólíyī ízā drī gólá rī 'ézó rōō, 'dī gólá drī rízó āwó ngólé 'dī. Ítí rī, Yésū yī ōtírī nī cālē ló'dé drī 'álá rī, gólá drē zāā āwó ngō'á. Ó'bā Lázārō rī āvō 'dī ūgī 'á, gōzó kúnī ūngū ātrólé 'bālē kpāākū tī lá.

³⁹ Nīngá sī, Yésū yī cā bē ló'dé drī 'álá rī, gólá drī tā átázó gólíyī drī kī, gólíyī ōlīlī kúnī ūngū 'bālē ūgī tī 'dī volé.

Gō'dá ítí rī, Mārātā drī tā átázó Yésū drī kī, “Kúmú, āvō āyī 'bá trá 'bú 'á káyī sū nō rī āā'dō tī lá nī'á āngō tí ró yā? Ājī lá ngū nō trá ōnjí ró.”

⁴⁰ Gō'dá nīngá sī, Yésū drī tā-drī lōgōzó Mārātā drī kī, “Mārātā, tā má drī átálé rī fī drē zāā ní drīí kō yā? Má kī ní drī rī, ōzō ní ōlē tā trá má 'á pīpīšīlī ālō sī rī, ní 'ā'dō mbārākā Ôvārī ká ndrē'á.”

⁴¹ Nīngá sī, drīlīyī kúnī ūngū ūgī tī 'dī lílízó volé. Gō'dá Yésū drī líṭī íngázó úrú 'álá, gōzó rātāā 'élé Ôvārī drī kī, “Tátá, āwō-ítí āā'dō ní drī, má lūyī nī, tálā ní rī ítú vósī cé zāā rātāā āmákā árílí mbārākā āfēzó má drī. ⁴² Má nī trá kī, ní āfē mbārākā trá ndrī má drīgā. Gō'dá má írātā nī nō rī, tálā ōjílā gólíyī má lāgāṭī nō 'bá yī ūnī ró íyī tā bē kī, pāṭī-pāṭī ró ní ājō mā nī.”

⁴³ Gō'dá nīngá sī, Yésū ndē rātāā íyíkā 'dī bē ndrī rī, gólá drī Lázārō rī zīzó ngbálá-ngbálá kī, “Lázārō, āmā rú-lē-āzīyā, ní āfō ívī 'á nōlél!”

⁴⁴ Gō'dá nīngá sī rī, Lázārō tībē drā 'bá trá 'dī rī drī lídrízó ōdrā 'ásī āfōlél ívī ūgī 'dī 'ásī. Ítí rī, gólá drē zāā ítá gólá rī 'bāzó rī bē yī rú, gō'dá ítá tī ōmbélé kpāākū drī lá 'á rī drē kpá zāā bē.

Nīngá sī, Yésū drī tā átázó ōjílā rī 'bá íyī ādrélé 'dī 'bá yī drī kī, “Nī ínjí ítá 'dī 'bá yī gólá rú sī, ítá drī lá 'á 'dī bē, mā nī ró bē 'bā 'álá.”

Tā drī-'bá ąngí Yúdā yí ká drí tā ı̄'bizó 'ézó Yésū rí fūlí rí

⁴⁵ Gō'dá ọjílā gólíyí ąwó vó 'á 'dī 'bá yí ndrélé bē ı̄yí tā lárākō Yésū drí 'élé Lázārō rí ı̄ngázó ọdrā 'ásí 'dī rí, ąmbá vó lā yí drí ngázó ı̄yí 'dó tā lélé Yésū 'á. ⁴⁶ Gō'dá ązā 'bá yí drí ı̄yíkā rāzó bē-rí nı̄'á tā lárākō Yésū ká 'élé 'dī tā lā átálé 'dī Pārúsı̄ yí drí. ⁴⁷ Gō'dá Pārúsı̄ yí drī-'bá ąngí rí 'bá yí bē ąrı̄ ı̄yí bē tā 'dī rí, gólíyí drí ą'dózó ndrı̄ ąwā ró. Nı̄ngá sı̄ rí, drılı̄yí tā kı̄ 'bá Yúdā yí ká ró rı̄ 'bá yí ązızó ndrı̄ rú ę'belé vó ąlō 'á tā ı̄'bilı̄ Yésū rú. Gō'dá ę'bē rú ı̄yí bē ndrı̄ rı̄, drılı̄yí rızó tā ı̄'bilı̄ kı̄, “Má ą'dó ą'dó 'ę'á 'dī ągō nō ędrézó, tā gólákā rı̄'á 'éla nō 'ásı̄ yā? Gólá rı̄'á ọjílā drı̄ ızā'á tā lárākō ı̄yíkā 'dī sı̄ nō. ⁴⁸ Ọzō mā ąâyē gólá trá rı̄'á zāā tā 'dī 'élé ıtı̄ rı̄, gólá ą'dó ọjílā drı̄ ızā'á ndrı̄ 'dó 'délé yí vósı̄, tā ı̄yíkā rı̄ lélé 'dī! Gō'dá ọzō mı̄rı̄ Rómā ká ąārı̄ ı̄yí tā lā trá rı̄, gólíyí ą'dó ngá'á ąmā bē ąwā ró, gólíyí á kı̄'á nı̄ rı̄, mā ı̄'bī tā 'dó nı̄ gólíyí bē tā 'dī 'bá yí 'ézó 'dī. Gō'dá gólíyí ą'dó ąnı̄'á ąjú 'bū 'bá ı̄yíkā yí bē ąnı̄'á ąmā rılı̄ ọjálé volé kūmū ąmákā 'ásı̄.”

⁴⁹ Gō'dá drı̄-'bá drı̄-'bá Yúdā yí ká rı̄ ká ndrō 'dī sı̄ zılı̄ Káyı̄fā rı̄ drı̄ ngázó tā átálé gólíyí drı̄ kı̄ nı̄ rı̄, “Ūrı̄ ąnıkā nótı̄ nō kó ą'dó ká 'ı̄ yā? Nı̄ nı̄ı̄ tā ąmā ı̄njızó ląnō 'dī 'ásı̄ rı̄ kó yā? ⁵⁰ Nı̄ nı̄ı̄ kó kı̄'á nı̄ rı̄, rı̄'á tándı̄ ró ọjılā ąlō drı̄ drálé ọjılā düü drı̄ tılı̄ yā? Ọjılā rı̄ 'dī ą'dó drā'á 'bāsúrú ąmákā Yúdā yí ká pālé, tálā mı̄rı̄ Rómā ká ọzó kó ąnı̄ı̄ ọjılā ąmákā úfılı̄ ndrı̄.”

⁵¹ Káyı̄fā ątā úlı̄ 'dī ıtı̄ 'dī, tálā úfı̄ ró Yésū bē. Gólá nı̄ı̄ kó kı̄, Ọvārı̄ 'bā úlı̄ 'dī nı̄ yí sılı̄ átálé ıtı̄, ọzó tā ąngū 'bá kátı̄ kı̄, Yésū ąđ'dó drā'á 'bāsúrú Yúdā yí ká tāsı̄ ndrı̄, ⁵² gō'dá kpá 'bāsúrú ązā 'bá yí ngı̄ngı̄ rı̄ yí pālé. Drādrā Yésū ká 'dī 'á rı̄, gólá ą'dó ọjılā gólíyí tı̄bē ọjılā ı̄yíkā ró rı̄ yí 'bā'á ą'dólé ngá ąlō ró ı̄yí mvá yí ró.

⁵³ Gō'dá drı̄-'bá ąngí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí ąrı̄ ı̄yí bē úlı̄ Káyı̄fā ká átálé 'dī rı̄, gólíyí kı̄ ı̄yíkā, ąwō-'dī yı̄ úsū ląfı̄ trá Yésū rı̄ fızó. 'Dı̄ı̄ vósı̄ rı̄, 'á lā ı̄yí drı̄ ı̄yíkā gōzó gılı̄ Yésū rú rōō ląvūlı̄ sı̄sı̄ rı̄ drı̄ı̄ sı̄.

⁵⁴ Gō'dá Yésū nı̄ bē trá kı̄'á nı̄ rı̄, gólíyí lē trá ı̄yí fılı̄ rı̄, gólá drı̄ rızó ı̄yí ląpılı̄ ląpı̄, gō'dá drılā nızó nı̄'á rılı̄ jārı̄bā mvá zılı̄ Ęfērēmā rı̄ 'álā ląjób'á ı̄yíkā yí bē káyı̄ dā sı̄. Jārı̄bā 'dī rı̄'á ąnyı̄ vó gólá 'bā ąkó rı̄ lągátı̄.

⁵⁵ Tā 'dī 'bá yí vósı̄ rı̄, káyı̄ Yúdā yí ká kārāmā ląvū-ląvū kōrō ká rı̄ trá ąnyı̄. Gō'dá ọjılā düü trá 'dó rı̄'á ı̄yí nı̄'á Yērōsālēmā 'álā kārāmā rı̄ 'dī tāsı̄. ⁵⁶ Gō'dá Yúdā yí ązā 'bá yí cā bē ı̄yí Yērōsālēmā 'álá rı̄, lı̄fı̄ lā yı̄ ı̄yíkā trá 'dó pávó 'á Yésū rı̄ tē'á ącálé ą'dı̄-drı̄ jó ąngı̄ Ọvārı̄ ká rı̄ ká 'dī 'álā. Gō'dá ązā 'bá yı̄ ı̄yíkā tā ı̄jı̄'á ı̄yí láfálé 'ásı̄ ngátá Yésū ąđ'dó ącá'á fı̄ tē trá kārāmā 'dī 'á yā rı̄. ⁵⁷ ıtı̄ rı̄, ąkū drı̄-'bá ąngı̄ Yúdā yí ká Pārúsı̄ yí bē rı̄, 'bā ı̄yí tā trá ląnı̄-ląnı̄ ró gólíyí ı̄yíkā ró rı̄ 'bá yı̄ drı̄. Ọzó ọjılā ązā ọndrē vó Yésū drı̄ 'bázó 'á lā rı̄ trá rı̄, gólíyí ąnı̄ kōrō tā lā átálé ı̄yí drı̄, tálā yı̄ ọnı̄ ró bē gólá rı̄ ąrılı̄.

Tā Mārı̄yā drı̄ dō dāzó Yésū rı̄ pá úgılı̄ 'á gólá rı̄ ı̄njızó rı̄

(Mátáyō 26.6-13; Mārākō 14.3-9)

12¹⁻² Gō'dá nı̄ngá sı̄, Yésū yı̄ drı̄ ngázó gólé kpá ó'dı̄ Bētánı̄ 'álá vó Lázārō gólá Yésū drı̄ ı̄ngálé ọdrā 'ásı̄ rı̄ drı̄ rızó rı̄ 'álá rı̄, 'dı̄ı̄ káyı̄ ąmbúkū ąyē trá cé nı̄ı̄-kázı̄yá kārāmā ląvū-ląvū kōrō ká drı̄ ącázó. Tólá rı̄, ọjılā ązā 'bá yı̄ drı̄ Yésū rı̄ zızó ląjób'á ı̄yíkā yı̄ bē ngá nyálé Yésū rı̄ lągúzó, gō'dá Lázārō kpá bē ngá nyányā 'dī vó lā 'á. Mārātā rı̄ nı̄ rı̄ ı̄'bılı̄ gólíyí drı̄ ngá nyányā 'dī vó lā 'á tólá. ³ Gō'dá Yésū yı̄ ọtı̄rı̄ 'bāā ngá nyá'á rı̄, Mārı̄yā drı̄ ąnızó dō ąjı̄ bē tūrū-tūrū lągı̄ lā drı̄ ląvūlı̄ kōrō rı̄ bē māląngı̄ 'á düü. Drılā ąnızó kōrō dō 'dī bē útılá Yésū rı̄ pá úgılı̄ 'á gólá rı̄ ı̄njızó, gō'dá rızó lılā ı̄yí drı̄-'bı̄ sı̄. Gō'dá dō rı̄ 'dī ąjı̄ lā drı̄ ląbúzó jó 'dī 'álé lā 'ásı̄ ndrı̄ tūrū-tūrū. ⁴ ıtı̄ rı̄, ląjób'á ązā Yésū ká rú bē Yúdā ı̄sıkārı̄yótā rı̄ kpá bē vó 'dī 'á. Yúdā rı̄ gógó 'dī 'é 'bá tı̄bē Yésū rı̄ drı̄-'bā félé ąjú-'bā-ązı̄ Yésū ká rı̄ yı̄ drı̄ rı̄. Gō'dá Yúdā ndrē bē tā Mārı̄yā drı̄ 'élé 'dī rı̄, gólá drı̄ ngázó tā átálé ąwā sı̄ kı̄, ⁵ “Dō lągı̄ lā drı̄ ląvūlı̄ kōrō 'dī ọrı̄ ızálá ıtı̄ ą'dó drı̄ yā?”²³ Tı̄ gólá gı̄ dō 'dī volé gōzó láfā lā úsılı̄ ąfélé ąmā drı̄ ląnjılı̄ ngá ąkó lé 'bá drı̄ kó ą'dó drı̄ yā?” ⁶ Tā Yúdā ká átálé 'dī rı̄ ą'dó kó kı̄, gólá lē pątı̄ı̄ láfā 'dī félé ngá ąkó lé 'bá drı̄. Yúdā ątā tā 'dī ıtı̄ 'dī rı̄, tálā gólá 'dī láfā ązı̄-ązı̄ lā 'dī 'bá yı̄ ká vó lā ndrē 'bá 'ı̄. Gólá lē ọzó ọófē láfā 'dī trá yı̄ drı̄ vó lā ndrélé rı̄, yı̄ ọrı̄ ró bē rı̄'á úgılı̄ nızó ı̄yí fı̄ nyā bē.

⁷ Yúdā ątā úlı̄ 'dī bē ıtı̄ rı̄, Yésū drı̄ tá ątázó gólá drı̄ kı̄, “Nı̄ ı̄kpókpolō ọkó 'dī kō! Gólá 'é 'dī tā tándı̄ 'ı̄. Tā gólá drı̄ 'élé dō dāzó ąmā pá rú 'dī rı̄ ą'dálá kı̄, gólá ędē 'dī ąmā rúb'á 'ı̄ njāā 'bálé 'bú 'á. ⁸ Ọzó nı̄ ọlē ngá ąkó lé 'bá pālé rı̄, gólíyí bē ąnı̄ bē nōngá ıtú vósı̄ cé ąnı̄ drı̄ rı̄'á pālā. Gō'dá mā rı̄ gógó nō, má ą'dó kó rı̄ 'bá 'ı̄ ąnı̄ bē nōngá ıtú vósı̄ cé. Má ą'dó nı̄'á volé 'wāā.”

⁹ Nı̄ngá sı̄, ọjılā gō ąrı̄ ı̄yí bē tā kı̄'á nı̄ rı̄, Yésū ą'dó bē Bētánı̄ 'álá rı̄, drılı̄yí ngázó nılı̄ tólá, ą'dó ró bē Yésū rı̄ ndrélé, gō'dá ląvūlı̄ bē gārā lā, gólíyí lē Lázārō tı̄bē Yésū drı̄ ı̄ngálé ọdrā 'ásı̄ rı̄ ndrélé. ¹⁰ Gō'dá drı̄-'bá ąngı̄ Yúdā yı̄ ká ąrı̄ ı̄yí bē kpá tā kı̄, ọjılā düü nı̄ ı̄yí trá 'dó Lázārō rı̄ ndrélé rı̄, drılı̄yí kpá tā ı̄'bizó ı̄yí láfálé 'ásı̄ 'ézó Lázārō rı̄ fılı̄ volé, ¹¹ tálā mbārākā Yésū drı̄ Lázārō rı̄ ı̄ngázó 'dī sı̄ lā ọdrā 'ásı̄ 'dī pątı̄ı̄ Ọvārı̄ ká 'dī. ıtı̄ rı̄, mbārākā ąkı̄ 'dī drı̄ tá ą'dázó ọjılā ọ'bı̄ 'dī 'bá yı̄ drı̄ kı̄, pątı̄ı̄ Yésū Ọvārı̄ rı̄ mvá 'ı̄. Ọjılā ąmbá gólíyí láfálé rı̄ 'bá yı̄ drı̄ drı̄-'bá ąngı̄ Yúdā yı̄ ká 'dī 'bá yı̄ ąyézó, gō'dá 'dézó Yésū vósı̄ tā ąrı̄ 'bá ró.

Tā ọjılā drı̄ Yésū rı̄ lągúzó kúmú ı̄yíkā ró fı̄rı̄ 'á Yērōsālēmā 'álá rı̄

(Mátáyō 21.1-11; Mārākō 11.1-11; Lúkā 19.28-40)

¹² Gō'dá káyı̄ ązā rı̄ sı̄, Yésū yı̄ drı̄ ngázó ląjób'á ı̄yíkā yı̄ bē nılı̄ Yērōsālēmā 'álá. Ląfı̄ 'á, ląjób'á 'dī 'bá yı̄ drı̄ dōngı̄ ątrózó ą'dó ró bē Yésū drı̄ mbázó bē drı̄ lā 'á nılı̄ fı̄lı̄ Yērōsālēmā 'álá. ıtı̄ rı̄, ọjılā ọ'bı̄ tı̄bē ąnı̄ 'bá gólá rı̄ ndrélé Lázārō bē Bētánı̄ 'á nı̄ngá rı̄, ndrē ı̄yí bē Yésū nı̄'á Yērōsālēmā 'álá rı̄, drılı̄yí 'dézó kpāā Yésū yı̄ vó. Gō'dá ọjılā ọ'bı̄ ązā 'bá yı̄ ąnı̄ 'bá Yērōsālēmā 'álá kārāmā ląvū-ląvū kōrō ká 'élé rı̄, ąrı̄ ı̄yí bē tā kı̄'á nı̄, Yésū ąđ'dó bı̄ ąnı̄'á rı̄, drılı̄yí nızó gólá rı̄ lúyı̄ bē ąjılı̄ Yērōsālēmā 'álá. ¹³ Drılı̄yí ngázó ndrı̄ 'dó mbı̄rā bı̄ ọnjólé ı̄yí drı̄gá rāzó nı̄'á Yésū rı̄ drı̄ tēlé ląfı̄ 'álá. Gō'dá

²³ 12.5 Lągı̄ dō 'dī ká láfā lā ą'dó ı̄cá'á félé ọjılā drı̄ lósı̄ 'ézó ndrō ąlō.

drílíyī rīzò kpá Yésū rī lúyílí gō'dá kpá ìnjílí úlí àtá-àtá bè ngbálá-ngbálá kī, “Àmā ndrī, mā lúyī Ôvārī! Mā lúyī nī gólá ácá 'bá Ôvārī ngá lésī rī. Ní ànī rílí kúmú ángí àmáká Ísīrā'élē ká ró!”

¹⁴ Yésū rī rálé dōngí drī nyé òzò búkū Ôvārī ká drí àtálé rī kátí kī'á nī rī,

¹⁵ “Ànī òjílá Yērōsālémā ká, nī 'è ùrī gō'dá kō.

Nī ndrē kúmú ànīká bí ànī'á!

Nī ndrē gólá rī'á ànī'á dōngí jōrā drī.”

Zēkārīyā 9.9

¹⁶ Ítí rī, lājó'bá Yésū ká 'dī 'bá yī nī ìyī tā rú 'è 'bá 'dī ífí lá kō. Yésū ngá té nī zālò òdrā 'ásī, drílíyī gōzò úlí ífí ígílí búkū Ôvārī ká 'á nā nīlī. Yésū òtírí ngāā òdrā 'ásī rī, drílíyī nīzò lá kī, tā Yésū drí ácázò dōngí drī òjílá drí gólá rī lúyíjò nā 'è rú trá té òzò búkū Ôvārī ká drí tā lá à'dálé rī tí.

¹⁷⁻¹⁸ Ôjílá ò'bí 'dī 'bá yī ngá ìyī ndrī 'dó nī'á Yésū rī lágúlí 'dī rī, tálá gólíyī àrī tā gólá kī'á nī rī, Yésū ìngā Lázārò trá òdrā 'ásī rī 'dī. Tálá òjílá gólíyī Yésū rī ndrē 'bá cú Lázārò rī ìngārē 'á òdrā 'ásī rī yī, gólíyī rī nī nīlī vōrā lá lánjī bè òjílá drí kī, Yésū àà'dò cú mbàràkā Ôvārī ká bè.

¹⁹ Gō'dá Pārúsī yī ndrē ìyī bè òjílá dùú 'dó Yésū rī lúyí'á rī, drílíyī 'bázò gō'dá tā ìsū ró rōò. Drílíyī rīzò tā àtálé ìyī vō 'ásī kī, “Mā à'dò Yésū rī èdrē'á ángò tí yā? Nī ndrē drē gbò òjílá ò'bí rī 'bá 'délé gólá sī 'dī 'bá yī.”

Tā Yésū drí àtálé òdrā íyíká tā lá tāsī rī

²⁰ Ôjílá ò'bí àmbá ànī 'bá Yērōsālémā 'á Ôvārī rī írātálé kàyì kārāmā ká 'dī 'á 'dī, 'bāsúru Gīrīkī ká kpá bè lāfálé lá ìyī 'á. ²¹ Gō'dá òjílá Gīrīkī ká ùrūká 'bá yī drí ànīzò tā àtálé Fílípō²⁴ drí. Gólíyī kī gólá drí rī, “Àmbá, mā lē Yésū rī ndrélé.” ²² Gō'dá Fílípō drí ngázò nīlī tā òjílá Gīrīkī ká 'dī 'bá yī drí àtálé yí drí 'dī àtálé Àndírīyā drí, gō'dá drílíyī ngázò kpārātī Àndírīyā bè nī'á òjílá 'dī 'bá yī àjílí Yésū ngálá. Drílíyī ngá òjílá 'dī 'bá yī drí lélé rī tā lá àtázò ndrī Yésū drí.

²³ Gō'dá Yésū àrílí bè ngá òjílá gólíyī Gīrīkī ká 'dī 'bá yī drí lélé 'dī tā lá rī, gólá drí ngázò úlí àtálé gólíyī drí ndrī lājó'bá íyíká 'dī 'bá yī bè kī, “Kàyì gólá Ôvārī drí àmā à'dázò gólá tībè yí drí àjólé ùrú lésī rī ácá trá. Ôvārī à'dò tā lá à'dá'á gólíyī drí òdrā àmáká sī līdrī-līdrī àmáká òdrā 'ásī rī bè. ²⁴ Nī àrī tā má drí 'è'á àtálá nō dódó, má à'dò 'è'á drálé 'bálé 'bú 'á, nyé òzò àdrúgú ífí ì'dīrī kátí. Òzò ní òlè àdrúgú ífí àlò rī drí fílí dùú rī, ní à'dò àdrúgú ífí àlò 'dī ì'dí'á zālò 'bú 'á, àdrúgú ífí 'dī drí gōzò àfólé ó'dí mbálé àcè, drílá fōzò, drílá gōzò ífí 'bálé dùú. Rī'á tándí ró àdrúgú ífí rī 'dī ì'díjò zālò 'bú 'á, drílá gōzò àfólé dùú. Tí òzò ì'ì'dí 'bú 'á kō rī, ífí lá 'dī à'dò 'bá'á kó zāà cé àlò ítí. Ítí rī, ìcá trá má drí drálé àmā 'bázò 'bú 'á. ²⁵ Ôjílá gólá tā àngò nō ká lē 'bá 'dī rōò gārā má drī sī rī, gólá à'dò drá'á zāà gbádú àdúkú àkó. Gō'dá òjílá gólá íyī nyáanyá fē 'bá drálé àmā tāsī rī, gólá à'dò lédrē-lédrē àdúkú àkó rī úsú'á. ²⁶ Òzò òjílá àzà pātī-pātī ró òlè trá 'délé má vó rī, òrī ìyī ànyí má bè nōngá tā àrī 'bá àmáká ró. Gbò lé òólé àmā fūlì gólíyī bè rī, gólíyī òrà kó vólé. Òzò gólíyī àtātū fūlì trá 'dūwā má bè rī, àmā átá à'dò drī-'á fē'á gólíyī drí.”

²⁷ Gō'dá Yésū drí ngázò tā ìsū íyíká à'dálé gólíyī drí kī nī rī, “Ngbāāngbānò rī, mā tā ìsū bè rōò. Má nīlī kō, ngátá má àkī'á nī rī à'dò yā rī. Ngátá má ìjī àmā átá má òzò kō drāā yā? Kó, má ìcá kō tā ìjílí ítí, tálá má ànī trá àngò nō 'á lāñò tá ònjí ká trólé má drī òjílá ndrī pālé. ²⁸ Ítí rī, àmā átá, má fē àmā nyáanyá ní drīgá. Ní à'dā mbàràkā ànīká òjílá drí òzò àmā drí ì'bílí trá ní bè rī kátí!”

Gō'dá Yésū àtá bè úlí 'dī ítí rī, Ôvārī drí tā àtázò ùrú lésī kī, “Mā à'dā mbàràkā àmáká trá, gō'dá má kpá trá njāà à'dálá òjílá drí ngbāāngbānò ó'dí ró ní sī.”

²⁹ Ôjílá ndrī vō 'dī 'á 'dī drí ìyī úlí à'ú 'bá ùrú lésī Ôvārī drí àtálé 'dī àrízò ndrī. Gō'dá òjílá àzà 'bá yī kī íyíká rī, 'dī àà'dò mōgbará 'í. Gō'dá àzà 'bá yī kī, mālāyíká Ôvārī ká àatá tā nī Yésū drí ùrú lésī.

³⁰ Gō'dá Yésū drí tā àtázò òjílá 'dī 'bá yī drí kī, “Àwò, Ôvārī àtá úlí 'dī nī, gólá átá tā 'dī kō àmā pālé, gólá àtá tā 'dī àmā à'dálé ànī drí Ôvārī rī mvá ró. ³¹ Má à'dò Sātánā gólá íyī 'bá 'bá kúmú ró àngò nō 'á nō pē'á ngbāāngbānò, má drí gólá rī drōzò vólé. Gō'dá òjílá vō 'ásī ndrī gólíyī tībè rī 'bá tā Sātánā ká rī 'èlè 'dī rī drí ìyī jázò 'délé má vó tā àmáká rī 'èlè 'dī. ³² Òzò ìngā mā trá fē drī rī, gō'dá òjílá ndrī drí àgōzò 'délé má vósí.” ³³ 'Dī tā Yésū drí òdrā lārākò íyī àjū-'bá-àzī yī drí 'èzò íyī fūlì rī à'dázò rī 'dī.

³⁴ Gō'dá Yésū àtá tā 'dī bè ítí rī, òjílá àzà drí tā àtázò ò'bí 'dī 'bá yī lāfálé sī kī, “Úlì ànīká àtálé 'dī 'bā àmā drī gō'dá trá nólé lījálé līj. Íngí trá búkū Ôvārī ká 'á kī, 'dīyí pā 'bá Ôvārī drí 'è'á àjólá rī òdrāā kō, àà'dò rī'á zāà gbádú àdúkú àkó rī, gō'dá ní àtá tā kī'á nī rī, ìngā gólá tībè àjólé trá ùrú lésī 'dī fē drī rī à'dò tāsī yā? Gólá tībè àjólé trá ùrú lésī ní drí tā àtálé tā lá tāsī 'dī à'dí 'dī yā?”

³⁵ Nīngá sī rī, Yésū drí tā àtázò kpá gólíyī drí kī, “Mā bè ànī bè ngá 'í'í ró ànī drí cé kàyì fīnyáwá sī. Bè trá ítí rī, nī tō àcì drē àkpā ngá 'í'í drē bè nō, tálá vō òtírí gō'dá ànī rī, nī ìcá gō'dá àcì tólé ìnīrīkúwá 'ásī kō, ìnīrīkúwá 'ásī rī, òjílá ìcá kō vō yí drí lélé nīlī 'álá rī ndrélé dódó. ³⁶ Nī lē tā má 'á ngbāāngbānò pīpīšílí àlò sī má drí 'bārē bè nōngá nō 'á nō! Òzò ní òlè tā trá má 'á ngá 'í'í lāfì Ôvārī ká à'dá 'bá rī ró rī, ànī drí à'dózò òjílá àmáká ró à'dólé cú ngá 'í'í àmáká bè. Ítí rī, nī à'dò lāfì Ôvārī ká nī'á dódó àcì tōzò drī lá sī mbīmī ró.” Gō'dá Yésū àtá úlí 'dī bè ítí rī, gólá drí ngázò gólíyī àyélé ndrī 'dó nīngá nīzò íyī lāpílí íyī àjū-'bá-àzī yī līfì drī 'ásī kírí ró.

²⁴12.21 Àgò rú bè Fílípō 'dī Gálíláyá lé 'bá 'í, 'bá góláká rī'á Bētāsédá 'álá, gólá kpá lājó'bá Yésū ká 'dī.

Tā Yésū drí tā Yúdā yí drí volé gāzó dó tā lēlé yí 'á rí tā là átázó rí

³⁷ Gbō lé Yésū à'dá yí bē òjílā Yúdā yí ká rí 'bá yí drí àndalé tā lārākò dūū sī kī, Ôvārí àjò yí nī rí, òjílā dūū gā volé trá dó tā pātīī 'dī lēlé. ³⁸ Gólīyí gā volé trá dó tā pātīī rí lēlé, nyé òzò òjílā gólīyí àkú volé gā 'bá 'dó dó tā lēlé rí yí kátí. Tā àngū 'bá Ísáyā àngū tā gólīyí tāsī kī nī rí,

“Ôvārí, òjílā nò 'bá yí àlòlā lēé tā kò ulí àníkà àmā drí rí'á átálā gólīyí drí nò 'á!

Òjílā àzà fí bē àlò gólīyí lāfálé sī mbàràkà àníkà ndrē 'bá yā?”

Ísáyā 53.1

³⁹ Òjílā gólīyí tā lē 'bá Yésū 'á kò 'dī, gólīyí nyé òzò òjílā gólīyí gā 'bá dó tā lārākò fí drí à'díjò à'dí Ôvārí drí rí'á 'èlā Ísáyā drí rí'á tā ìmbalé gólīyí drí rí 'á rí kátí. Gō'dá Ôvārí àtá kpá ítí Ísáyā fí sī òjílā gólīyí tā lē 'bá Yésū 'á kò 'dī 'bá yí tāsī. Gólā kī nī rí,

⁴⁰ “Gólīyí drí rí'á àmbà-àmbà ró tā àmákà Ôvārí ká drí fízó 'á là.

Gō'dá gólīyí àmbē ìyí līfí kpá trá gágá.

Tí òzò à'dò kò ítí rí, tí gólīyí à'dò ícá'á pātīī tā àmákà ndrélé ìyí līfí sī nījò lá.

Tí tā àtí-àtí àmákà à'dò fí'á gólīyí drí,

tālā gólīyí àādī ró drí tā ònjí 'ásí àgòzò má ngálā.

Ítí rí, má à'dò gólīyí èdè'á à'dólé dódó.”

Ísáyā 6.10

⁴¹ Ísáyā àtá tā 'dī tā àngū 'bá ró tā òjílā drí Yésū rí gāzó dó rí à'dázó, tálā Ôvārí à'dá mbàràkà Yésū ká trá Ísáyā drí.

⁴² Gbō lé drí-'bá àngí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí àmbá là gā volé bē dó tā lēlé Yésū 'á rí, gō'dá àzà 'bá yí gólīyí lāfálé 'ásí lē ìyíkà tā kpá trá Yésū 'á. Gō'dá gólīyí àzà 'bá yí 'dó tā lē 'bá trá Yésū 'á 'dī rí, gólīyí lēé ìyí kò à'dalā ò'bí 'á kī, yí òlè tā trá Yésū 'á, tálā gólīyí ùrì ró ìyí àzì-àzì Pàrusì ró 'dī 'bá yí tāsī. Tālā Pàrusì 'dī 'bá yí 'bā ìyí tā trá kī, òjílā tíbè tā lē 'bá trá Yésū 'á rí, gólīyí trá ndrì òjílā ònjí 'í, àáyé gólīyí kò filí jó tā Ôvārí ká àrì ká 'á. ⁴³ Tālā Pàrusì tíbè tā lē 'bá Yésū 'á 'dī 'bá yí, lēé ìyí kò ìyí àzì-àzì yí drí ìyí zìlì òjílā ònjí ró, gólīyí lē tā ìsù ìyí àzì-àzì Pàrusì ró rí 'bá yí ká gāṙā tā ìsù Ôvārí ká rí drí sī.

Tā Yésū drí tā átázó kī, òjílā gólīyí tā lē 'bá yí 'á kò rí 'bá yí

lēé ìyí tā Ôvārí 'á kpá kò rí

⁴⁴ Gō'dá kàyí àzà sī rí, Yésū kpá rí'á òjílā līfí ìmbá'á. Ítí rí, Yésū drí tā átázó ùrù gólīyí drí kī, “Òzò òjílā òlè tā trá má 'á rí, gólā lē tā 'dī kpá Ôvārí tíbè àmā àjò 'bá nò 'á. Gólā lē tā 'dī à'dò kò cé má 'á. ⁴⁵ Òjílā gólā àmā nī 'bá trá tándí ró kī, má Ôvārí rí mvá 'í rí, 'dī gólā nī Ôvārí kpá trá. ⁴⁶ Má ànī àngó nò 'á nò à'dólé ngá 'í rí ró ànì drí. Òjílā gólā tíbè tā lē 'bá trá má 'á rí, òjílā rí 'dī à'dò ìyíkà zāà rí'á àcì tólé ngá 'í 'ásí, gō'dá gólā rí kò ìnìrìkúwá 'á.

⁴⁷⁻⁴⁸ “Òzò òjílā àzà òlè tā lēlé tā ìmbà àmákà 'á gō'dá kpá má 'á kò rí, òjílā rí 'dī à'dò lāṅṅò lāṅṅí-lāṅṅí úsú'á. Tā lē àkò gólākà 'dī à'dò tā-vó gólākà kí'á àkpā nī. Má rí gógó à'dò kò òjílā gólā 'è 'bá tā-vó gólākà kílí rí 'í'dí, tálā má ànī trá àngó nò 'á nò òjílā pālè tā ònjí gólīyíkà 'ásí, à'dò kò lāṅṅò fèlé drí'ìyí tā ònjí gólīyíkà tāsī. ⁴⁹ Tā gólā má drí rí'á átálā ànì drí nò rí à'dò kò ulí àmákà 'í'dí, àmā átá ùrù 'álā rí àtá ulí nò nī má sīlì. Gólā kī nī rí, má àànì átálā ànì drí, nyé òzò yí drí átálé má drí rí kátí. ⁵⁰ Má rí nò té tā gólā drí átálé má drí rí átálé 'í'dí ànì drí nò. Má nī kpá trá tándí ró, òzò òjílā àzà òlè tā trá ulí àmā átá ká nò 'á rí, òjílā rí 'dī à'dò lédre-lédre àdūkú àkò rí úsú'á.”

Tā Yésū drí ngá lēlé ìyíkà à'dázó lājó'bá ìyíkà rí 'bá yí drí

gólīyí pá jījī sī rí

13 ¹ Kàyí Yésū drí kārāmā lāvū-lāvū kòrò rí ká²⁵ 'èzò lājó'bá ìyíkà rí 'bá yí bē rí drí àcázó. Gō'dá Yésū drí tā à'dázó lājó'bá ìyíkà yí drí kī, yí lē gólīyí trá kò ìtò vò 'ásí búúú kàyí gólā yí drí ríjò gólīyí bē àngó nò 'á ngá lēlé à'dalé gólīyí drí 'dī 'á. Kàyí 'dī 'á rí, Yésū nī trá kī, kàyí yí drí drázó rí àbí àcá'á. Ítí rí, Yésū à'dá ngá lēlé ìyíkà lājó'bá ìyíkà rí yí drí lāfí nò 'bá yí 'ásí. ² Kàyí rí gógó 'dī 'bá yí 'á rí, Yúdā Ísikārīyótá Símónā rí mvá, 'bā 'bá bē kpá lājó'bá Yésū ká ró rí, Sātánā fí trá pīpīšilí là 'á, gólā ò'è Yésū rí drí-bā fèlé. Ítí rí, kàyí kārāmā lāvū-lāvū kòrò rí ká 'dī lānjátúlí là sī rí, Yésū yí lājó'bá ìyíkà yí bē è'bè rú ìyí trá 'dó vò àlò 'á ngá nyálé. ³ Gō'dá Yésū nī trá kī, ìyí átá fē mbàràkà trá ndrì 'dó yí drí'gá tā 'bā 'bá bē rí 'bá yí ndézó. Gō'dá gólā nī kpá trá kī, yí ànī Ôvārí ngá lésí, gō'dá yí à'dò 'é'á kpá gólé ngbāāngbānò Ôvārí ngálā.

⁴ Gō'dá gólīyí drí 'bārē ngá nyá'á lājó'bá ìyíkà yí bē rí, Yésū drí ngá nyānyā àyézó, gō'dá ngázó àdrélé ùrù, gòzò ítá ìyíkà àmbá rí'á àsálā yí rú ítá àzì drí rí àngízó 'bālè vūdrí, gòzò ítá rú'bá lí ká àtrólé àmbélé ìyí ìpīfíkú 'á. ⁵ Nīngá sī rí, gólā drí lūmvú àdázó límvú lūmvú dā ká 'á òzò rāḡḡí tándí kátí, gō'dá ngázó rí'á lājó'bá ìyíkà 'dī 'bá yí pá là yí jílí àlò-àlò gòzò lílā ítá rú'bá lí ká 'dī sī.

⁶ Gō'dá Yésū rí bē lājó'bá ìyíkà 'dī pá là yí jílí àlò-àlò cázó 'í'dí bē là búúú Símónā Pétērò rú, gō'dá kpá yí òjì ró Pétērò rí pá rí, Pétērò ní drí volé gāzó dó. Ní kī Yésū drí rí, “Kúmú, má lēé kò ní drí àmā pá jìzò òzò rāḡḡí àmákà

²⁵ 13.1 Kārāmā lāvū-lāvú ká Kārāmā 'dī òjílā Yúdā yí ká rí drí kàyí gólīyí à'bíyá yí drí àfòzò Māsīrī 'ásí rí, Ôvārí kī, gólīyí ùfù kábīlīkī àrì là lóbélé gólīyí drí àfí tì sī, à'dò ró bē lāmbé ró mālāyíkà drí ndrélé lāvúzó bē kòrò àfí tì sī tā là òzò mvá drí-káká gólīyíkà ágò ró rí 'bá yí ùfù kò.

kátí!”⁷ Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzó Pétērō drī kī, “Pétērō, ní nījī drē tā má drī rī'á 'èlā nō ífí lá kō, gō'dá ní à'dò ífí lá nī'á trá tándí ró.”⁸ Ítí rī, Pétērō gā volé zāā dó Yēsū drī íyī pá jīzó. Gólá kī nī rī, “Kúmú kó kō, ní à'dò áni lōgō'á òjílā rāgīí ró ámā pá jílí 'dī kó ángò tí yā? Má lēé kó!” Gō'dá Yēsū drī kpá tā-drī lōgōzó Pétērō drī kī, “Pétērō, òzō má òjī áni pá kō rī, ní à'dò gō'dá kō lājó'ba ámakā ī'dī.”

⁹Nīngá sī rī, gbō Pétērō drī tā-drī lēzó Yēsū drī íyī pá jīzó. Gólá kī, “À'dò ífí rī Kúmú, 'dōvó ní jī kpá ámā drī yī ámā drī bē, má à'dò ró bē zāā ánikā ró.”¹⁰ Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzó Pétērō drī kī, “Nī ndrē drē, òjílā gólá tībē lūmvú dā 'bá trá rī, rú'ba lá trá ndrī ngbángbá. Òzō òjílā rī 'dī òtò àçí trá rī, rī'á tándí ró gólá drī cé íyī pá jīzó ī'dī. Áni lājó'ba ámakā rī 'bá yī, áni trá ngbángbá, gō'dá cé òjílā àlò áni lāfálé 'ásí gólá à'dò kō ngbángbá.”¹¹ Yēsū àtā tā 'dī ífí 'dī rī, tálā gólá nī trá kī, lājó'ba íyíkā rī 'bá yī lāfálé sī rī, àlò rī à'dò íyī drī-bā fē'á nī íyī àjù-'bá-àzī yī drī. Í'dī gólá drī tā àtázó kī, “Nī à'dò kō ndrī ngbángbá ífí.”

¹²Gō'dá Yēsū jī bē lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī pá lá yī ndrī rī, gólá drī ítá íyíkā àtrōzó sōlé yī rú ngāzó gólé íyī vò 'alá. Drílā gōzó tā òjílā lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī tī kī, “Nī nī tā gólá má drī 'èlé áni drī 'dī ífí lá trá yā?”¹³ Rī'á tándí ró áni drī rīzó ámā zīlī “Tā ìmbá 'bá” gō'dá kpá “Kúmú”, òzō má drī 'bārē àmbá ánikā ró rī tí rī.¹⁴ Nī ìsū drē ngbāangbānō, má drī ngāzó ùrú áni pá jílí ndrī òzō rāgīí ánikā kátí ngá lēlé sī 'dī, má lē kpá áni drī tā gólá má drī 'èlé áni drī 'dī 'èlé áni lāfálé 'ásí, áni àzī-àzī yī pá jílí kpá, òzō má drī ánikā jīrī tí.¹⁵ Má lē áni drī áni lòvó 'balé áni lāfálé 'ásí, nyé òzō má drī rú ì'būrī áni drī ngbāangbānō rī kátí.¹⁶ Nī àrī úlī má drī 'è'á àtálā nō tándí ró. Ngbāangbānō, nī ndrē má gólá tībē 'bá 'bá kúmú ánikā ró nō trá rú ì'būrī 'á áni lājó'ba ámakā ró rī 'bá yī drī, ífí rī, má lē kpá áni drī rú ì'būrī áni àzī-àzī yī drī, òzō má drī 'èlé 'dī kátí.¹⁷ Òzō nī ò'è tā má drī à'dalé nō trá áni àzī-àzī yī drī rī, Òvārī à'dò 'bá'á àyíkò ró áni bē.”

Tā Yēsū drī tā àtázó kī lājó'ba íyíkā àlò rī à'dò

íyī drī-bā fē'á nī rī

(Mátáyō 26.20-25; Mārākō 14.17-21; Lúkā 22.21-23)

¹⁸Dī vósí rī, Yēsū drī kpá tā àtázó lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī drī kī, “Áni gólíyī ámakā ró má drī nīlī nī rī, má nī tā ìsū ánikā trá tándí ró. Gō'dá áni lāfálé 'ásí rī, má nī trá kī, òjílā àlò à'dò 'bá'á nyé òzō òjílā gólá tā lá ìgílí trá àkú ró búkú Òvārī ká 'á rī kátí kī'á nī rī, ‘Òjílā gólá ámā drī rīzó ngá nyalé gólá bē ngá àlò 'á rī à'dò ámā drī-bā fē'á àkpá nī.’ Gō'dá tā má drī àtálé 'dī à'dò rú 'è'á ngbāangbānō.¹⁹ Má àtā tā 'dī áni drī drē àkpākā'dā tā lá 'é rú drē kō. Gō'dá òzō tā rī 'dī ò'è rú trá rī, nī lē ró tā bē kī, pātīí, má Òvārī rī mvá 'í.²⁰ Nī àrī úlī ámakā nō tándí ró, áni nō 'bá yī lājó'ba ámakā rī 'bá yī ī'dī. Òzō òjílā òlè tā trá úlī áni drī àtálé gólíyī drī rī 'á rī, 'dī gólíyī lē tā 'dī kpá úlī ámakā 'á, òzō gō'dá gólíyī òlè tā trá úlī pātī-pātī ró ámakā nō 'á rī, 'dī gólíyī lē tā 'dī kpá Òvārī rī gógó ámā àjò 'bá rī 'á.”

²¹Gō'dá Yēsū àtā bē úlī 'dī 'bá yī ndrī rī, 'dī vósí rī, drílā 'bázó ìzā ró rōò íyī pīpīšlī 'á tā íyī drī-bā fēfē ká 'dī tāsī. Ífí rī, gólá drī ngāzó kpá ó'dí tā àtálé ngbālā-ngbālā lājó'ba íyíkā 'dī 'bá yī drī kī, “Nī àrī drē, òjílā àlò áni lāfálé sī à'dò ámā drī-bā fē'á nī ámā àjù-'bá-àzī yī drī rúlī.”²² Yēsū gō àtā tā 'dī bē ífí rī, lājó'ba 'dī 'bá yī drī lá íyī gō'dá trá 'dò ìjā-ìjā ró úlī 'dī 'bá yī tāsī, gólíyī nījī lājó'ba Yēsū drī tā lá àtálé 'dī kō, gō'dá drílíyī ngāzó rī'á íyī lōndrélé íyī lāfálé 'ásí.²³ Gō'dá lājó'ba àzā Yēsū drī lēlé rōò rī, rī íyíkā trá ànyī Yēsū lāgātī.²⁴ Gō'dá Símónā Pétērō drī tā àtázó lājó'ba Yēsū drī lēlé rōò 'dī drī ìfí sī kī, gólá òjī drē Yēsū ngātá òjílā gólá drī tā lá àtálé 'dī à'dí ī'dí yā rī.²⁵ Gō'dá lājó'ba rī 'dī drī rú èsézó ànyī Yēsū rú tā òjílí kī, “Kúmú, òjílā ní drī tā lá àtálé 'dī à'dí ī'dí yā?”²⁶ Yēsū drī tā-drī lōgōzó kī, “Òjílā rī 'dī à'dò 'bá'á òjílā gólá má drī 'èzó àmbātā má drīgá nō sōlé àtò 'á fēlé drílā rī ī'dí.” Gō'dá kōrō Yēsū drī àmbātā yī drīgá 'dī sōzó àtò 'á fēlé Yúdā Símónā Ìsikāríyótā rī mvá drī.²⁷ Gō'dá Yúdā ní drī àmbātā 'dī trōzó nyalé, gō'dá ní nyā àmbātā 'dī bē rī, kōrō Sātánā drī fīzó áni pīpīšlī 'á. Ífí rī, Yēsū drī tā àtázó Yúdā drī kī, “Nī nī tā ní drī 'è'á 'èlé rī 'èlé 'wāā'wā!”

²⁸Òjílā àlò lājó'ba Yēsū ká 'dī 'bá yī lāfálé 'ásí úlī Yēsū drī àtálé Yúdā drī 'dī ífí lá nī 'bá rī yū.²⁹ Gō'dá lājó'ba 'dī 'bá yī, àzā 'bá yī gólíyī lāfálé sī ìsū íyíkā bē-rī kī, Yēsū àtā úlī 'dī ífí 'dī, tálā gólá òlè Yúdā ònī ró ngá nyānyā àlípī gílí, àzā 'bá yī ìsū íyíkā kī, ngātá Yēsū òlè Yúdā rī jōlé nī'á lāfā fēlé ngá àkò lé 'bá drī,²⁶ gólíyī ìsū tā 'dī ífí, tálā Yúdā 'dī lāfā vó ndrē 'bá 'í.³⁰ Gō'dá Yúdā nyā àmbātā Yēsū drī fēlé 'dī bē rī, kōrō gólá drī ngāzó fōlé ívī 'alá. 'Dī gō'dá trá ngāçí bē.

Tā Yēsū drī àtálé òdrā íyíkā tā lá tāsī rī

³¹Gō'dá Yúdā fō bē ívī 'alá nīlī rī, Yēsū drī gōzó tā àtálé lājó'ba àmbúkú lākí 'bá 'dī 'bá yī drī kī, “Tā à'dò 'è'á rú 'èlé ngbāangbānō 'wāā tībē àmbā ámakā à'dázó òjílā drī gólíyī ùnī ró bē kī, má ī'dí gólá tībē àjólé trá ùrú lésí rī. Nī à'dò àmbā Òvārī ká ndrē'á mbārākā gólākā 'è'á à'dalá áni drī rī sī. Tā 'dī tāsī rī, òjílā ndrī à'dò Òvārī rī luyí'á.³² Ngbāangbānō, Òvārī à'dò àmbā íyíkā à'dalá mbārākā íyíkā bē tā 'è'è ámakā sī. Tā 'dī sī, gólá à'dò àmbā ámakā à'dalá òjílā ìfí drī 'á.

³³“Ámā rú-lē-àzī yī, má à'dò 'è'á rīlī áni bē cé dā ífí, tálā má 'è'á nīlī ngbāangbānō volé. Nī à'dò 'bá'á cú ámā lòvó bē ndrélé, gō'dá nī ícá kō ámā úsúlí. Gō'dá ngbāangbānō má àtā áni drī, nyé òzō má drī àtálé drī-'bá àngí Yúdā yī ká rī 'bá yī drī rī kátí. Nī ícá cālè vó má drī 'èzó nīlī 'alá rī 'á kō.

³⁴“Ngbāangbānō, má trá tā ó'dí nō 'bá'á áni drī 'èlé nō, nī 'bā áni àzī-àzī yī lòvó nyé òzō má drī áni lòvó 'bārē kátí.

³⁵Òzō nī òlè áni trá áni vó 'ásí ífí rī, òjílā drī nīzó lá kī, pātī-pātī áni lājó'ba ámakā ī'dí.”

²⁶13.29 Kāyī kārāmā 'dī nyā ká 'dī rī'á kāyī ngá fē ká 'í ngá àkò lé 'bá yī drī.

Tā Yēsū drī átálé kī, Pétērō ā'dô fī gā'á yí rú sī rī

(Mátáyō 26.31-35; Márākō 14.27-31; Lúkã 22.31-34)

³⁶ Gō'dá Sīmónã Pétērō drī Yēsū rī ijízó kī, “Kúmú, ní 'è nīlí ángò lé yā?” Yēsū drī tā lògōzó kī, “Nī ícã kò cãlé vò má drī 'èzó nīlí nò 'á ngbãāngbānō nò. Gō'dá jzátú rī, nī ā'dô cã'á nī'á rīlí má bē tólá.” ³⁷ Tā Yēsū drī átálé 'dī ícã Pétērō drē zāã kò, Pétērō drī kpá tā átázó ándálé kī, “Kúmú, má 'de ní vósí kò ā'dô drī yā? Mā ā'dô nī'á ní bē gbō lé ā'dô òdrã 'í rī, má njāã 'è'á drálé ní bē.” ³⁸ Yēsū drī kpá tā-drī lògōzó Pétērō drī kī, “Ní kī, má ā'dô drã'á yí bē yā? Ní ārī tā má drī 'è'á átálá nò. Má nī trá kī, pãtĩ ró, ngãçí bē nò ní ā'dô fī gā'á má rú sī ándálá nã ũrī drī sī, drē ákpãkã'dã 'ã'ú-lúgú 'bé çĩrī kò.”

Tā Yēsū drī átálé mbārãkã sòlè lājó'ba íyíkã rī 'bá yí 'á rī

14 ¹ Gō'dá Yēsū drī kpá zāã rīzó úlĩ átálé kī, “Nī ĩsũ tā kò rōò tā gólã má drī 'èzó ãní àyélé nò 'á. Vò lá 'á rī, nī 'bã lĩfĩ Ôvãrī drĩ, gólã òrī ró bē zāã ãní vò ndrèlé. Gō'dá nī gō ró lĩfĩ 'bãlé kpá má drĩ, mã rī ró kpá bē ãní vò ndrèlé. ² Má 'è nīlí vò édélé ãní drī ámã átã Ôvãrī ngálã. Vò rĩrĩ kã bē rĩ'á dũũ ámã átã Ôvãrī drī 'bã 'álã. Tĩ òrò 'bãã ĩtĩ kò rī, tĩ má átã tā lá ãní drī ĩtĩ kò. ³ Gō'dá òzò má èèdè vò ãníkã trá ndèlé rī, má drī gōzó àgòlè ãní drĩlĩ nĩzó ĩdĩ bē lá vò má drī édélé ãní drī nã 'álã, tãlá mã rī ró bē kpãkã àlò ãní bē tólã. ⁴ Vò gólã má drī 'èzó nīlí 'á lá 'á rī, nī nĩ trá gō'dá nī nĩ lãfĩ lá cãzó 'á lá rī kpá trá.”

⁵ Gō'dá lājó'ba àzã zĩlĩ Tòmã rī drī tā ĩjízó Yēsū tĩ kī, “Kúmú, mã nĩ vò ní drī 'èzó nīlí 'álã 'dĩ kò. ĩtĩ rī, mã ā'dô lãfĩ nĩzó vò 'dĩ 'á tólã rī nĩ'á ángò tĩ yã? Ní ā'dã lãfĩ lá ãmã drī kē!”

⁶ ĩtĩ rī, Yēsū drī gōzó tā-drī jãlè Tòmã drī kī, “Mã ĩdĩ lãfĩ mbĩ Ôvãrĩ kã rī ā'dã 'bã lá 'í ãní drī, gō'dã mã kpá ĩdĩ lédrè-lédrè ãdũkũ ákò rī fè 'bã lá 'í ãní drī. Tã ĩmbã 'bã tãndĩ àzã yũ 'è 'bã tá mbĩ ámã átã Ôvãrĩ kã ĩmbálé ãní drī rī, kó cé mã ĩdĩ. ⁷ ãní gólĩyĩ lājó'ba ámãkã ró rī 'bã yí, nī nĩ mã trá tãndĩ ró. Òzò nĩ ũnĩ mã trá ĩtĩ rī, nī nĩ ámã átã kpá trá. Gō'dã nĩ ndrè mã trá. Òzò ãní drī ámã ndrèrè tĩ rī, ĩdĩ nĩ ndrè ámã átã kpá trá. Gō'dã ngbãāngbānō zāã nĩ'á ãtĩ 'álã rī, nĩ ā'dô ámã átã rī nĩ'á gãrã sĩsĩ rī drĩ sī.”

⁸ Gō'dã nĩngã sī, lājó'ba àzã rú bē Fĩlĩpō rī drī kpá tā átázó kī, “Kúmú, mã bē tá bē àlò 'è'á ĩjĩlá ní tĩ. Ní ā'dã átã gólã rī 'bã ũrũ 'álã rī ámã drī kē, tãlá mã nĩ ró gólã bē dódó. 'Dĩ rĩ'á cé tá gólã ámã drī lèlé ní drĩgã sī rī ĩdĩ.”

⁹ ĩtĩ rī, Yēsū drī gōzó tā-drī Fĩlĩpō kã 'dĩ lògòlè kī, “Fĩlĩpō, mã rī trá ãní bē nōngã àkũ ró bũũũ ngbãāngbānō. Gō'dã nĩ nĩ mã trá tãndĩ ró, gō'dã 'dĩ rī, nĩ nĩ ámã átã kpá trá. Òzò nĩ òndrè mã trá tá 'èrè 'á rī, 'dĩ nĩ ndrè tá 'è'è ámã átã kã kpá trá ĩdĩ 'dĩ. Nĩ nĩ drē zāã tá 'è'è ámãkã rī kò ãní drī rīzó zāã ámã ĩjĩlĩ ĩtĩ, kĩ'á nĩ, mã àã'dã átã ãní drī rī yã? ¹⁰ Nĩ lèè drē zāã tá kò kĩ'á ní rī, tá 'è'è ámãkã rī nyé òzò ámã átã kã rī tĩ yã? Ámã átã rī nĩ tá má drī rĩ'á ĩmbálã ãní drī nò ā'dálé, ĩdĩ má drī rīzó ãní ĩmbálé ĩdĩ sī lá nò. Ámã átã rī má 'á, gō'dã gólã rī kpá nĩ rĩ'á mbārãkã fèlé má drī rīzó tá ndrĩ má drī rĩ'á 'èlá rī 'èlé. ¹¹ Òzò nĩ òlè drē zāã tá úlĩ má drī átálé nò 'á kò rī, 'dòvó nĩ ĩsũ drē tá lãrãkò má drī rĩ'á 'èlá rī 'bã yí vò lá, 'dĩ nĩ ā'dô kòrò tá lè'á 'wãã tãndĩ ró má 'á. Tã pãtĩ ró, ámã ámã átã bē, ámã rĩ'á ngã àlò ró.

¹² “Gō'dã nĩ ārī drē úlĩ má drī 'è'á átálã nò! Òzò òjĩlá àzã òlè tá trá má 'á pãtĩ-pãtĩ ró pĩpĩsĩlĩ àlò sī rī, òjĩlá rī 'dĩ ā'dô tá lãrãkò má drī rĩ'á 'èlá rī 'è'á, gō'dã má ā'dô mbārãkã fè'á gólã drī tá 'èzó gãrã má drī rĩ'á 'èlá rī 'bã yí drĩ sī, tãlá mã trá nĩ'á gòlè ámã átã ngálã. ¹³ Má ā'dô tá ndrĩ ãní lājó'ba ámãkã rī 'bã yí drī ĩjĩlĩ ámã rú sī rī 'è'á ãní drī, tãlá mã Ôvãrĩ rī mvã 'í, gō'dã má lè òjĩlá ùlũyĩ ró gólã bē. ¹⁴ Má àtã tá pãtĩ ró, òzò ãní òjĩlá ámãkã rī 'bã yí ĩjĩlĩ tá trá má tĩ sī rī, mã ā'dô 'è'á lá ãní drī.”

Tā Yēsū drī 'bãlé Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrĩ kã tãsĩ rī

¹⁵ Gō'dã nĩngã sī, Yēsū drī kpá tā àzã átázó lājó'ba íyíkã drī kī, “Ámã rũ-lè-ázĩ yĩ, òzò nĩ ò'bã ámã lòvó trá rī, nĩ ā'dô tá ĩmbã gólã má drī ĩmbálé ãní drī rĩ ĩnjĩ'á 'èlé. ¹⁶ Gō'dã òzò má òcã trá ũrũ 'álã ámã átã ngálã rī, mã ā'dô gólã rī ĩjĩ'á, tãlá gólã òfè ró Líndrĩ Tãndĩ íyíkã bē rĩlí ãní bē zāã gbãdũ ãní àmũ 'bã ró, gō'dã kpá òrī ró bē mbārãkã fèlé ãní drī.

¹⁷ Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrĩ kã 'dĩ ā'dô rĩ'á ãní ĩmbálé tá pãtĩ rī sī. Gō'dã ãní drī gólã rī nĩzó ndrĩ, tãlá Líndrĩ Tãndĩ 'dĩ ā'dô rĩ'á ãní bē mbārãkã sò 'bã ró rĩlí zãã ãní 'á. Gō'dã òjĩlá ángò nò 'á gólĩyĩ ā'dô 'bã kò ámãkã ró rī, ā'dô ĩyíkã gólã rī gã'á dó, tãlá gólĩyĩ ícã kò gólã rī ndrèlé ĩyĩ lĩfĩ sī gō'dã nĩ ĩyĩ ā'dô-ā'dô gólãkã rī kpá kò. ¹⁸ Òzò má ònĩ trá rī, mã ícã kò ãní àyélé rĩlí ãní drĩ sī òzò ĩmvã-ãnjĩ kãtĩ. Má ā'dô kpá àgò'á trá ãní pãlé.

¹⁹ “Kãyĩ àndrò nò kã vósĩ rī, òjĩlá ángò nò kã ícã gō'dã kò ámã ndrèlé kpá ó'dĩ. Gō'dã ãní gólĩyĩ ámãkã ró rī 'bã yí ā'dô ámã ndrè'á cé nĩ kãyĩ dã vósĩ, tãlá mã 'è'á lídrĩlí kpá ó'dĩ. Gō'dã lídrĩ-lídrĩ ámãkã sī rī, mã ā'dô ãní 'bã'á rĩlí zãã gbãdũ. ²⁰ Òzò gō'dã má òlĩdrĩ trá ó'dĩ rī, ãní drī gōzó nĩlã pãtĩ-pãtĩ ró kī, ámã rĩ'á ngã àlò ró ámã átã Ôvãrĩ bē. ĩtĩ rī, ãní drī gōzó kpá nĩlã tãndĩ ró kī, pãtĩ ãní ámãkã ĩdĩ gō'dã mã kpá ãníkã ĩdĩ.

²¹ “Òzò òjĩlá àzã àãrĩ gō'dã ĩnjĩlĩ tá 'bã'bã ámãkã rī 'bã yí trá rī, 'dĩ mã ā'dô nĩ'á lá kī, òjĩlá rī 'dĩ lè mã trá pĩpĩsĩlĩ àlò sī. Gō'dã mã rī gógó ā'dô kpá òjĩlá rī gógó 'dĩ lè'á, gō'dã ámã átã ā'dô kpá gólã rī lè'á. Gō'dã mã ā'dô ámã nyãányã ā'dã'á kpá òjĩlá rī gógó 'dĩ drī.”

²² Nĩngã sī, lājó'ba àzã kpá bē àlò rú lá Yúdã²⁷ gólã ā'dó kò Yúdã ĩsĩkãrĩyótã ĩdĩ. Gō'dã gólã drī ngãzó tá ĩjĩlĩ Yēsū tĩ kī, “Kúmú, ní ā'dô ãní nyãányã ā'dã'á cé ámã drī gō'dã ā'dó kò òjĩlá ángò nò kã drī ā'dô tãsĩ yã?”

²³ Gō'dã nĩngã sī, Yēsū drī tā-drī lògōzó lājó'ba 'dĩ 'bã yí drī ndrĩ kī, “Nĩ ārī drē, òzò òjĩlá àzã òlè mã fĩ trá rī, òjĩlá rī 'dĩ ā'dô tá ĩmbã ámãkã ĩnjĩ'á 'èlá. Òzò òjĩlá rī 'dĩ ĩnjĩlĩ tá ĩmbã ámãkã trá rī, ámã átã Ôvãrĩ drī kpá gólã rī lèzó gō'dã ámã

²⁷ 14.22 Gólã íyíkã ĩdĩ kpá zĩlĩ Tãdèyò, Yãkòbã rī mvã ró rī.

drí ânîzō kpārāṭī rīlī ōjīlā rī 'dī 'á. ²⁴ Gō'dá ōzō ōjīlā āzā ōlē mā kō rī, gólā ícá kō tā ìmbā ámaká ìnjīlī gō'dá 'ēzō lá. Gō'dá nī nī trá ndrī kī nī rī, tā ìmbā má drí rī'á ìmbálā ānī drí nō ānī ámā átá ngá lésī. Má ìmbá tā kō cú ítī drī-ācē ámaká sī. Ámā átá ājō mā trá tā 'dī ìmbálé.

²⁵ “Má lē tā 'dī 'bá yī á'dalé ānī drí drē ākpākā'dā má drí 'bārē ānī bē nō 'á nō. ²⁶ Gō'dá ōzō Líndrī Tāndí ámā átá ká ōtírī ānī gólā ngá lésī rīlī ānī bē ānī pālē ámā vō 'á rī, gólā á'dō tā ámaká ndrī ìmbá'á ānī drí tándí ró, ānī drí gōzō tā má drí ìmbálé ānī drí rī nīlī tándí ró, mbārākā gólākā sī, gō'dá tā ndrī gólīyī má drí ìmbálé trá ānī drí rī á'dō ágá'á ānī drī.

^{27–28} “Gbō lé má á'dō bē 'é'á nīlī volé ānī áyéle rī, má á'dō tā á'dī ámaká áyé'á ānī pīpīsīlī 'á. Má lē ānī drí á'dózo cú tā á'dī bē ānī pīpīsīlī 'á. Tā á'dī má drí 'é'á fēlā ānī drí rī á'dō lāvū'á gārā tā á'dī gólā ngá āngó nō ká rī 'bá yī drí ícalé fēlē ānī drí rī drī sī. Má lē kō ānī drí á'dólé ūrī ró gō'dá kpá tā ṣsū ró, ōzō má ōtírī ānī áyé rī. Ōzō nī ōlē mā pīpīsīlī ālō sī rī, nī á'dō kō tā ṣsū ró, tálā tā gólā má drí átálé ānī drí kī'á nī rī, ‘Má á'dō 'é'á nīlī volé ānī rú sī’ rī tāsī, tálā má á'dō ágō'á trá ānī ngálā. Tí nī á'dō 'bā'á áyīkō ró, tálā má 'è nīlī 'dī ámā átá mbārākā lá drí lāvūlī gārā má drī sī rī ngálā, gō'dá má á'dō ró bē kpá āmbá ró ó'dí gólā bē. ²⁹ Nī ārī drē, má átā tā nō 'bá yī ānī drí drē ākpā 'é rú kō, tálā ōzō tā lá ō'è rú trá rī, nī lē ró tā bē má 'á dódó.

³⁰ “Ngbāāngbānō rī, má gō'dá trá káyī āzā ākō dūū ānī bē má drí rīzō zāā rī'á ānī ìmbálé, tálā Sātānā kúmú āngó nō ká ró rī, trá 'é'á tā ōnjī 'élé ngbāāngbānō má drí, má ōzō kō lōsī Ōvārī ká nō ndēē. Gō'dá kpálé rī, gólā ícá kō ámā pēlé. ³¹ Má rī gógó trá njāā drālē, tálā má ndē ró tā ámā átá drí 'bālē má drí rī bē. Má lē ōjīlā ndrī ūnī ró īyī bē kī, pāṭī-pāṭī ró, má lē ámā átá trá. Nī ngā, mā nī ró bē vō rī gógó ámaká rī 'álā.”

Tā ōjīlā Yésū ká drí 'bāzō Yésū bē ngá ālō ró rī

15 ¹ Gō'dá ítī rī, Yésū drí rīzō zāā bāḍī ūlī átálé lājó'á íyīkā 'dī 'bá yī drí kī, “Má átā ānī drí pāṭī-pāṭī ró ámā ādrúpī yī, má rī nī mbārākā fēlē ānī drí. Ámā ānī bē kpākā ālō ōzō fē rī 'bá 'wālē rī kátī. Má íyīkā 'dī ōzō āmbāḍī lá kátī. Gō'dá ámā átá íyīkā ámvú lípī rī 'bá ámā vō ndrēlé rī 'dī. ² Ōzō gárá lá āzā 'bá yī ō'wá lō'wá kō rī, gólā drí āgázō lá volé, gólīyī rī 'bá lō'wá 'wālē rī áyézo 'dī. Gō'dá kpá gárá gólīyī ōnyīkō ró 'wá 'bá dódó kō 'dī 'bá yī, gólā drí drī lá āgázō volé, tálā ō'wá ró gō'dá bē gārā sīsī rī drī sī. ³ Ānī lājó'á ámaká rī 'bá yī, ámā átá Ōvārī njī ānī trá á'dólé ámā gárá ró. Tā ìmbā gólā má drí rī'á ìmbálā ānī drí nō drí rīzō ānī 'bālē á'dólé ōzō fē gárá gólā lō'wá 'bá rōō rī kátī Ōvārī rī līḥī drī 'á. ⁴ Ānī ndrī, nī rī ngá ālō ró má bē, ítī rī, má á'dō kpá rī'á ngá ālō ró ānī bē. Tálā fē gárá āzā yū'dawá lō'wá 'wá 'bá ōzō ōógā trá volé āmbāḍī lá rú sī rī. Fē gárá rī 'wālē, ōzō á'dō drē ākpā āmbāḍī lá rú rī 'dī. Gō'dá ānī kpá ítī, nī ícá kō tā Ōvārī drí lēlé ānī drí 'élé rī 'élé cú ítī mā ākō.

⁵ “Má átā ānī drí kpá ó'dí nōtī kī, ámā ānī bē rī'á kpākā ālō ōzō fē rī 'bá 'wālē rī kátī. Má ámaká 'dī āmbāḍī lá 'ī, gō'dá ānī ānikā 'dī ōzō gárá lá kátī. Ōzō ōjīlā āzā ōrī trá ngá ālō ró má bē rī, gólā á'dō tā tándí gólā Ōvārī drí lēlé rī 'é'á 'dī gārā sīsī rī drī sī. Nī ārī drē, nī ícá kō tā Ōvārī drí lēlé ānī drí 'élé rī 'élé cú ítī mā ākō. ⁶ Gō'dá ōzō ōjīlā āzā ōrī zāā ngá ālō ró má bē kō rī, ōjīlā rī 'dī á'dō 'bā'á, ōzō fē gárá gólā 'ī 'bá trá rī kátī. Ámvú lípī rī fē gárá gólā 'ī 'bá trá rī āgálé volé vūlī vūdrī, ō'ī ró bē dódó. Gō'dá gárá 'dī á'dō 'bā'á tándí ró cé lāsī ró rī 'dī. ⁷ Gō'dá ōzō ānī drí 'bārē trá ngá ālō ró má bē tā ìmbā ámaká ìnjī-ìnjī sī 'élé rī kátī rī, tā ndrī ānī drí ìjīlī má tī sī rī, má á'dō 'é'á lá ānī drí. ⁸ Nī ārī drē, tā 'é'ē tándí ānikā rī á'dō ōjīlā 'bā'á nī ámā átá Ōvārī rī lūyīlī, ōzō nī āā'dā trá pāṭī-pāṭī kī ānī lājó'á ámaká 'dī tā 'é'ē tándí ānikā 'dī sī rī.

⁹ “Ámā átā lē mā trá rōō. Gō'dá má lē ānī kpá trá rōō ōzō ámā átá drí ámā lērē kátī. Ítī rī, nī rī zāā ngá lēlé ámaká ānī drí 'dī 'á, tálā má lōkī ró ānī bē tándí ró lōvō ámaká 'dī sī. ¹⁰ Ānī gō'dá ōzō nī ōrī zāā tā ìmbā ámaká 'élé rī, nī á'dō rī'á zāā ngá lēlé ámaká ānī drí 'dī 'á, gō'dá má drí ānī lōkízō tándí ró. Nī á'dō ámā ìnjī'á gō'dá tā ámaká 'ēzō, nyé ōzō má drí rīrī ámā átá rī ìnjīlī gō'dá tā gólākā 'ēzō, gō'dá drīlā rīzō ámā vō ndrēlé tándí ró rī kátī. ¹¹ Má rī tā nō ìmbálé ānī drí nō rī, tálā nī ūūsū ró áyīkō gólā má drí ūsūlī ámā átá rī ìnjīrī 'á rī bē, gō'dá kpá áyīkō ānikā á'dō ró bē gārā.

¹² “Nōō tā 'bā'bā ámaká 'dī ānī drí. Nī lē ānī ānī vō 'ásī, ōzō má drí ānī ālō-ālō lērē rī kátī. ¹³ Má lē bē ānī trá rōō rī, 'dī 'dī mā trá nī'á drālē ānī tāsī. Ākū lá sī, nī ndrē tā ítī 'dī 'bá yī trá rú 'é'á, ōjīlā ālō drí íyī nyānyā fēzō drālē íyī āzī-āzī yī pālē yā? 'Dī rī'á ngá lēlé āngī 'ī! ¹⁴ Ítī rī, ānī gō'dá trá ámā rú-lē-āzī yī 'dī, tálā nī rī trá zāā tā ìmbā ámaká ānī drí rī 'élé 'dī. ¹⁵ Gō'dá ngbāāngbānō rī, má zī gō'dá ānī kō cé lājó'á ámaká ró, tálā lājó'á yī nīlī tā ndrī gólīyī āmbá gólīyīkā rī drí rī'á 'élā rī kō. Ānī trá ámā rú-lē-āzī yī 'dī, tálā tā gólīyī má drí ārīlī ámā átá tī sī rī, má átā trá ndrī ānī drí. ¹⁶ Ítī rī, nī njīlī mā nī kō, má njī ānī nō nī, tálā nī nī ró bē zāā tā ámaká nō ìmbā bē ōjīlā drí, gólīyī drí tā lēzō 'á lá pīpīsīlī ālō sī. Ōzō nī ōrī trá tā 'dī 'élé ítī rī, Ōvārī á'dō tā ānī drí ìjīlī gólā tī ámā rú sī rī 'é'á ānī drí. ¹⁷ Ítī rī, tā āngī má drí lēlé ānī drí 'élé rī 'dī nō. Nī lē ānī ānī vō 'ásī.”

Tā ōjīlā āngó nō ká drí lāṅō fēzō lājó'á Yésū ká drí rī

¹⁸ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tā átázō lājó'á íyīkā yī drí kī, “Má átā ānī drí, ōjīlā gólīyī āngó nō 'á nō á'dō 'é'á ānī gālē dó ōjīlā ámaká ró, tálā gólīyī gā má kpá trá dó sīsī ānī drí sī. ¹⁹ Tí nī ōrō rīlī nō zāā tā 'élé nyé ōzō ōjīlā āngó nō 'á rī drí rī'á 'élé rī kátī rī, tī ōjīlā āngó nō 'á nō á'dō ānī lē'á ōjīlā íyīkā ró. Gō'dá á'dō kō ítī, á'dō-á'dō ānikā trá ngīlī gólīyīkā rī yī drī sī, tálā má njī ānī trá rī drí sī á'dólé ōjīlā ámaká ró tā ámaká 'élé. Ítī rī, ānī lōvō fō trá gólīyī 'ásī. ²⁰ Tā má drí átálé ānī drí rī 'bá yī ūvī ānī drī sī kō, kī'á nī rī, lājó'á āzākā yū'dawá ìnjīlī gārā āmbá gólākā drī sī rī. 'Dī ká rī tī rī, ōjīlā āngó nō ká á'dō lāṅō fē'á ānī drí, nyé ōzō drīlīyī lāṅō fērē má drí rī tī. Tí ōzō gólīyī ōrī trá tā ìmbā ámaká ārīlī rī, tī gólīyī á'dō tā ānikā ārī'á. ²¹ Ānī lōvō á'dō fō'á gólīyī 'ásī, tálā ānī trá ōjīlā ámaká 'dī, tálā gólīyī gā volé dó tā lēlé kī, pāṭī Ōvārī ājō mā nī. ²² Má 'dī gólā Ōvārī drí ājólé tā íyīkā pēlé ōjīlā āngó nō ká drí rī, gō'dá gólīyī gā tā átī-átī Ōvārī

kā 'dī trá dó. Tí má ōró ānī tā ātī-ātī 'dī bē gólīyī drī kō rī, tí gólīyī 'á'dō 'bā'á tā ōnjí tā ātī-ātī 'dī gāgā là kā ākó. Gō'dá ngbāāngbānō rī, gólīyī ícá gō'dá kō īyī nyānyā pālē lāñō tā ōnjí 'dī kā 'ásī kī, īyī āā'dō tā ōnjí 'dī ákó.

²³ “Má ātā ānī drī, ōjílā gólā áamá gā 'bá dó rī, 'dīī gólā gā 'dī kpá áamá átá gólā áamá ájō 'bá rī 'dī. ²⁴ Tí gólā ōró áamá ndrēē tā lārākō áamá gólīyī ōjílā āzā 'bá yī drī ícálé kō 'ēlá rī 'ērē 'á kō rī, tí lāñō tā ōnjí gólākā áamá gā ká dó 'dī ká ícá kō 'á'dólé gólā drīī lāvūlī gārā. Gō'dá gólā ndrē bē tā lārākō má drī rī'á 'ēlá rī trá, gólā drī gōzō áamá gālē dó kpārāfī áamá átá bē rī, gō'dá tā ōnjí tētē gólākā áamá gāzō dó 'dī íyíkā trá gólā rī ōmbé'á ōzō bāgō kātí. ²⁵ Ōjílā gólīyī áamá gā 'bá dó 'dī 'bá yī rī'á īyī, nyé ōzō ōjílā gólīyī tā là ígīlī búkū Ōvārī ká 'á kī'á nī rī,

‘Gólīyī 'bāá áamá lōvó kō tākó ítí,

má 'é tā āzā ōnjí là gólīyī drī rī kpá kō.’

Lôngó 35.19; 69.4

²⁶ “Áamá rú-lē-āzī yī, nī īsū tā kō. Ōzō má ōcā trá áamá átá ngálā rī, má 'á'dō Líndrī Tāndí tā pātīī 'á'dá 'bá ró rī ájō'á 'wāā ānī pālē. Ōzō Ōvārī āājō Líndrī Tāndí íyíkā 'dī trá rī, Líndrī Tāndí 'dī 'á'dō tā gólīyī má drī ímbalé trá ānī drī 'dī ífí là 'á'dá'á ngbálí-ngbálí ānī drī. ²⁷ Ítí rī, ānī drī gōzō úlī áamá 'á'dalé ōjílā drī ndrī, tálā ānī 'dī ōjílā gólīyī 'á'dō 'bá áamá ká ró kó ítō vō lésī rī, gō'dá nī nī tā ímbā áamá ká rī 'bá yī trá tāndí ró.”

16 ¹ “Má rī tā ōjílā 'dī 'bá yī ká 'ēzō ānī lōvó 'balé kō 'dī átalé ānī drī nō, tálā nī ádrē ró bē gágá, nī ōzō kō tā lēlé ānīkā má 'á rī áyē ūrī drī sī, ōzō ōjílā 'dī 'bá yī ōtírī īyī ítōō tā ōnjí 'ēlé ānī drī rī. ² Má ātā ānī drī, kâyī là ōtírī ácá rī, ōjílā 'dī 'bá yī, āzā 'bá yī 'á'dō īyī ānī drō'á vólé jō gólīyíkā tā Ōvārī ká ári ká rī 'ásī. Ázā 'bá yī 'á'dō īyī rú cē'á ānī fūlī, gō'dá gólīyī 'á'dō kī'á nī rī, yī ōrī tā 'dī 'ēlé 'dī lāfī pātīī rīzō Ōvārī rī īnjīlī rī 'ásī. ³ Gólīyī 'á'dō tā 'ē'á ānī drī ítí 'dī rī, tálā gólīyī nīī áamá átá Ōvārī kō, gō'dá gólīyī nīī má kpá kō. ⁴ Ngbāāngbānō rī, má ātā tā gólīyī 'ē 'bá rú 'ēlé ānī drī rī yī trá, tálā ōzō nī ōndrē tā 'dī 'bá yī trá rú 'ē'á ānī drī rī, tā má drī átalé ānī drī 'dī āgā ró bē ānī drīī ānī pālē ádrélé gágá.”

Tā Yēsū drī átalé mbārākā sōlé lājō'bá íyíkā rī 'bá yī 'á rī

Gō'dá Yēsū drī kpá zāā rīzō tā átalé lājō'bá íyíkā 'dī 'bá yī drī kī, “Má ātā tā 'dī 'bá yī ānī drī sīšī ānī drī ítōrē 'dēlé má vó rī 'á kō, tálā má drē bē ānī bē nōngá rī drī sī. ⁵ Gō'dá ngbāāngbānō rī, má 'é trá nī'á gōlé gólā tībē áamá ájō 'bá rī ngálā. Gō'dá 'á'dō kpálé ítí rī, ōjílā āzā ālō ānī lāfálé sī áamá íjī 'bá nīnī áamá ká 'dī tāsī rī yū. ⁶ Gō'dá má ātā tā 'dī 'bá yī bē ānī drī rī, ānī gō'dá trá ndrī tā īsū ró rōō. ⁷ Má ātā tā pātīī ānī drī, gōgō áamá ká ūrú 'álá nō 'á'dō 'ē'á tā tāndí áfēlé ānī drī. Tálā má 'á'dō Líndrī Tāndí Ōvārī ká ájō'á 'wāā, āānī ró bē ānī pālē tā ímbā 'bá ānīkā ró. Tí ōzō má ōnī vólé kō rī, tí Líndrī Tāndí Ōvārī ká 'dī ícá kō ānīlī ānī ngálā. ⁸ Gō'dá ōzō Líndrī Tāndí Ōvārī ká 'dī āācā trá rī, gólā 'á'dō 'á'dá'á là ōjílā āngó nō ká nō drī mbī kī, gólīyī ndrī 'ē īyī tā ōnjí trá, gō'dá tā mbī gólā sū 'bá Ōvārī rú rī íyíkā āngó rī 'dī, gō'dá tā pātīī ró Ōvārī 'á'dō tā-vó gólīyíkā kī'á. ⁹ Líndrī Tāndí 'dī 'á'dō 'á'dá'á là gólīyī drī mbīmbī kī nī rī, lāñō tā ōnjí gólīyíkā ká 'á'dō 'dē'á ákpā gólīyī drīī, tálā gólīyī gā dó tā lēlé má 'á 'díyī pā 'bá gólīyíkā ró. ¹⁰ Líndrī Tāndí 'dī 'á'dō kpá tā 'á'dá'á gólīyī drī tā mbī 'ē'ē tāsī kī, pātīī má rī kárā tā mbī gólīyī sū 'bá Ōvārī rú rī 'bá yī 'ēlé 'dī. Líndrī Tāndí 'dī 'á'dā tā mbī 'dī nī, tálā má rī gógó bí nī'á gōlé áamá átá Ōvārī ngálā, gō'dá nī ndrē má kō nōngá. ¹¹ Gō'dá Líndrī Tāndí 'dī 'á'dō kpá 'á'dá'á là gólīyī drī kī, Ōvārī 'á'dō tā-vó gólīyíkā kī'á tā ōnjí gólīyíkā tāsī, tálā Ōvārī kī tā-vó Sātánā tībē ōjílā āngó nō ká ádó 'bá rī ká trá kī, gólā tā ōnjí tētē 'ē 'bá 'í.

¹² “Má rī'á úlī bē dūū 'ē'á átalá ānī drī, gō'dá ngbāāngbānō rī, tā nīnī ānīkā drē ngbāā dā ítí, gō'dá nī ícá kō tā rī 'dī 'bá yī ífí là nīlī ndrī. ¹³ Gō'dá ōzō Líndrī Tāndí gólā tībē tā pātīī 'á'dá 'bá 'dī āācā trá rī, gólā 'á'dō tā gólā má drī ímbalé ānī drī rī ífí là 'á'dá'á ānī drī tāndí ró. Líndrī Tāndí rī 'dī 'á'dō tā má drī 'ē'á átalá gólā drī rī ímbá'á 'dī ānī drī. Gō'dá gólā ímbá tā kō cé drī-ācē íyíkā rī sī. Gólā 'á'dō tā gólīyī 'ē 'bá rú 'ēlé áamá tāsī gō'dá kpá ānī tāsī rī ífí là 'á'dá'á ānī drī. ¹⁴ Gō'dá gólā 'á'dō kpá mbārākā áamá ká rī 'á'dá'á ānī drī tā ímbā áamá ká gólā drī ímbalé ānī drī rī sī. ¹⁵ Áamá átá Ōvārī 'bá má nī tā ndrī íyíkā rī ímbalé ōjílā drī. Tálā 'dī 'dī má drī tā átalé ānī drī kī'á nī rī, tā ímbā gólā Líndrī Tāndí 'dī drī 'ē'á tā ífí là 'á'dalé ānī drī 'dī, 'dīī rī'á tā ímbā áamá ká 'dī.

¹⁶ “Nī ári drē, ítú-pá dā vósī má 'á'dō 'á'vī'á ānī lāfálé sī, gō'dá nī ndrē má kō. Gō'dá kâyī dā vósī rī, nī 'á'dō áamá ndrē'á kpá ó'dí ānī lāfálé.”

¹⁷ Gō'dá lājō'bá gólākā āzā 'bá yī drī rīzō tā íjílī īyī vō 'ásī kī, “Úlī gólākā átalé 'dī ífí là íyíkā āngó tí kī'á nī rī, ítú-pá dā vósī má ōndrē yī kō, gō'dá kâyī dā vósī má āā'dō íyī ndrē'á kpá ó'dí 'dī, tā ífí là 'á'dō 'í yā? Gō'dá nīnī Yēsū ká íyī átá ngálā rī, tā là ícú rú úlī gólākā Líndrī Tāndí tāsī 'dī bē 'dī íyíkā āngó tí ró yā?” ¹⁸ Lājō'bá 'dī 'bá yī drī là īyī gō'dá trá lījā-lījā ró, tálā gólīyī nīī úlī Yēsū ká átalé “‘ítú-pá dā” gō'dá kpá “‘kâyī dā” ká 'dī ífí là kō.

¹⁹ Ítí rī, Yēsū nī trá íyī pīpīšīlī 'á tólā kī, lājō'bá íyíkā 'dī 'bá yī lē trá íyī íjílī úlī íyíkā 'dī ífí là tāsī. Gō'dá Yēsū drī gólīyī íjízō kī, “Nī rī tā íjílī ānī vō 'ásī tā gólā má drī átalé ānī drī kī'á nī rī, ‘Ítú-pá dā vósī nī ndrē má kō, gō'dá nī 'á'dō áamá ndrē'á kâyī dā vósī’ nō tā ífí là tāsī yā? ²⁰ Nī ári drē, má 'á'dō úlī 'dī 'bá yī ífí là 'á'dá'á ānī drī. Ítú-pá rī 'dī 'á rī, nī 'á'dō áamá āwó ngō'á. Gō'dá gólīyī áamá lōvó 'bā 'bá kō rī 'bá yī 'á'dō īyī 'bā'á āyīkō āmbá bē. Gō'dá ōzō nī ōtírī áamá ndrēē kpá ó'dí rī, āwó ānīkā 'dī drī gōzō rú jālē āyīkō āndrē ró. ²¹ Ízā ānīkā 'dī 'á'dō 'bā'á nyé ōzō ōkó gólā mvá drī rīzō lāzélé 'á là 'ē'á fīlā rī kātí. Ōkó rī 'dī rī āwó ngólé rōō mvá lāzē-lāzē 'dī drī, gō'dá mvá 'dī ōtírī kpá áfōō ívī rī, ngá lāzē-lāzē āmbá rī 'bá lāzélé 'dī tā là vī trá gólā 'ásī, tálā āyīkō cī trá gólā rú mvá drīlā fīlī 'dī tāsī. ²² Ngbāāngbānō rī, 'á'dō 'ē'á 'á'dólé ānī drī kpá ítí. 'Á'dō 'bā'á ítú-pá ízā ká 'í ānī drī. Gō'dá ōzō nī ōtírī áamá ndrēē kpá ó'dí rī, nī 'á'dō 'á'dó'á āyīkō ró rōō, ōjílā āzā ícá kō ānī 'balé āyīkō 'dī áyélé.

²³ “Ítí rī, kâyī gólā má drī 'ēzō āgólé rī sī, ícá kō ānī drī áamá íjílī tā āzā 'bá yī sī, ífí là 'á'dalé ānī drī, tálā 'dīī gō'dá nī ícá trá cú tā íjílī áamá átá tī sī. Nī ári drē, tā ndrī ānī drī íjílī áamá átá tī sī rī, gólā 'á'dō 'ē'á là ānī drī, tálā ānī rī'á ōjílā áamá ká 'dī. ²⁴ Gō'dá cālē búūū ngbāāngbānō, nī 'á'dō bē lé áamá ká 'dī rī, nī íjī drē zāā ngá áamá átá tī sī áamá drī-ācē sī rī

kò. Gò'dá ngbāangbānò rí, nǐ ìjì tǎ ìtí áamá rú sǐ ngá ànì drí lèlè rí yì tāsì, gò'dá gólá à'dò fè'á là ànì drí, tǎlá ànì pìpìsìlì à'dò ró bē àyìkò ró.

²⁵ “Būūū ngbāangbānò rí, má rí ànì ìmbálé zāá úlì mǎnīgò sǐ ì'dígówá bē. Gò'dá sǐsǐ 'álá rí, má à'dò gò'dá ànì ìmbá'á ìfí sǐ áamá átá Òvǎrì rí tāsì, tǎlá tǎ áamá átá kǎ nò òfí ró bē ànì drǐlì lǎṅò àkò. ²⁶ Tǎ 'dì vósì rí, nǐ à'dò áamá átá rí ìjì'á ngá ànì drí lèlè rí yì tāsì. Gò'dá tǎlá ànì òjílá áamá kǎ ì'dì, gólá à'dò àfè'á là ànì drí tǎkò ìtí. À'dò kò mǎ ì'dì tǎ ànìkǎ ìjì 'bá ró. Nǐ à'dò 'è'á là ànì. ²⁷ Gólá à'dò ngá 'dì 'bá yì àfè'á ànì drí lòvó 'bǎ'bǎ góláká sǐ, tǎlá nǐ lè mǎ trá ròò gò'dá tǎ lèzò kǐ, pǎṭṭì Òvǎrì àjò mǎ trá ànì drí. ²⁸ Má ànì àngó nò 'á nò áamá átá ngá lésì. Gò'dá ngbāangbānò rí, ìtú-pá là cà trá má drí àngó nò àyézò nǐzò gólè gólá ngálá.”

²⁹ Gò'dá lǎjò'bá Yésù kǎ 'dì 'bá yì drí tǎ àtázò Yésù drí kǐ, “Ngbāangbānò Kúmú, nǐ gò'dá trá úlì àtá'á àmá drí hǎ. Úlì ànìkǎ à'dò gò'dá kò úlì mǎnīgò ró. ³⁰ Ngbāangbānò rí, mǎ nǐ gò'dá trá kǐ, nǐ nǐ tǎ àmáká trá ndrì, tǎlá tǎ ìjì gólìyì àmá drí ìsùlì 'è'á ìjílá ní tǐ rí, drè àkpākǎ'dǎ mǎ ìjì kò ní tǐ àkù ró, ní lògò tǎ-drì là trá àmá drí. Ìtí rí, mǎ nǐ gò'dá trá pǎṭṭì-pǎṭṭì kǐ, ní ànì trá Òvǎrì ngá lésì.”

³¹ Gò'dá Yésù drí tǎ-drì lògòzò gólìyì drí kǐ, “Dìyì mǎnì, nǐ lè gò'dá tǎ trá má 'á ngbāangbānò! ³² Ànì ìfí òmbà ànì rú. Tǎ à'dò 'è'á àcálé ngbāangbānò ànì drí à'dózó ndrì ùrì ró gò'dá ànì drí rǎzò ndrì 'dò volé má rú sǐ, nǐ'á ànì lǎpì bē, áamá àyélé élèwálá áamá àjù-'bá-àzì yì drìgá. Òzò nǐ àâyè mǎ gbò lé élèwálá rí, gò'dá má à'dò kò élèwálá, tǎlá àmá rí'á kǎrá áamá átá bē, gólá rí nǐ áamá lòkílì. ³³ Má àtá tǎ 'dì 'bá yì ndrì ànì drí, tǎlá nǐ òlè ró tǎ bē má 'á pìpìsìlì àlò sǐ, gò'dá tǎ lèlè 'dì ò'bá ró ànì bē à'dólé tǎ à'dì bē kǎyì lǎṅò kǎ 'á. Tǎlá òjílá àzà 'bá yì àngó 'á nǒngá à'dò ìyì lǎṅò fè'á ànì drí ròò áamá tāsì. Gò'dá nǐ àtù ànì fí tǎ lèlè ànìkǎ má 'á 'dì 'á tǎndì ró, tǎlá mǎ cú mbàràkǎ bē gǎrǎ òjílá 'dì 'bá yì drǐlì sǐ ànì vò ndrèzò lǎṅò 'dì 'bá yì 'ásì ndrì!”

Tǎ Yésù drí rǎtǎá 'èzò átá là Òvǎrì drí lǎjò'bá ìyìkǎ tāsì rí

17 ¹ Gò'dá nǐngá sǐ, Yésù átá úlì bē ndèlè lǎjò'bá ìyìkǎ 'dì 'bá yì drí rí, drílá ìfí ìngázò ùrú 'álá rǎtǎá 'èzò Òvǎrì drí. Gólá kǐ, “Tátá, má nǐ trá kǐ, ìtú-pá áamá kǎ drǎ kǎ rí trá ànyì, òzò ní drí 'bǎlè trá rí kǎtí! Nǐ ìnjì mǎ mbàràkǎ ànìkǎ fèfè là má drí rí sǐ, tǎlá má ìnjì ró nǐ kpá bē òjílá ìfí drǐ 'á mbàràkǎ 'dì sǐ. ² Nǐ ìnjì mǎ, tǎlá mǎ cú drǐ-àcè ànìkǎ bē 'dìyì pǎ 'bá ró òjílá gólìyì ní drí àfèlè má drìgá nò 'bá yì 'bázò rílì zāá gbádú àdúkù àkò. ³ Gò'dá má à'dò lédrè-lédrè àdúkù àkò rí fè'á gólìyì drí, òzò gólìyì òlè tǎ trá kǐ, nǐ à'dò ì'dì Òvǎrì àlò tǐbè 'bǎ 'bá Òvǎrì pǎṭṭì-pǎṭṭì ró rí, gò'dá gólìyì òlè tǎ kpá trá kǐ, ní àjò mǎ Yésù nǐ ànìlì àngó nò 'á òjílá pǎlè rí. ⁴ Tátá, má à'dá àmbà ànìkǎ trá dódó òjílá drí àngó nò 'á nǒngá, gò'dá gólìyì drí ànì lùyìzò tǎ là tāsì, tǎlá má rí trá tǎ ní drí 'bǎlè trá má drí 'èlè rí 'èlè ndrì dódó. ⁵ Ngbāangbānò rí, tátá, má ìjì nǐ, ní sò mbàràkǎ má 'á má drí tǎ 'dì 'bá yì ndèzò dódó, gò'dá ní trò ró mǎ kpá ò'dì ùrú 'álá rílì ní bē kùmù ànìkǎ zèlè, òzò àmá drí rǐrǐ ní bē ìtò vò 'ásì drè àkpākǎ'dǎ ò'bǎá drè àngó nò kò rí kǎtí.

⁶ “Tátá, má ìrǎtá nǐ òjílá gólìyì ní drí njílì àngó nò 'á àfèlè má drí nò 'bá yì tāsì. Má ìmbà tǎ ànìkǎ trá gólìyì drí, drílìyì ànì nǐzò dódó. Nǐ 'bá òjílá ànìkǎ trá tǎ lèlè má 'á, gò'dá gólìyì ìnjì ìyì nǐ trá tǎ ànìkǎ 'è'è là sǐ. ⁷⁻⁸ Ìtí tátá, má ìmbà gólìyì trá tǎ àtí-àtí tǎndì ànìkǎ sǐ, gò'dá gólìyì lè tǎ trá 'á là pìpìsìlì àlò sǐ. Ìtí rí, ngbāangbānò rí, gólìyì nǐ tǎ trá pǎṭṭì ró kǐ, ní àjò mǎ nǐ tǎ ànìkǎ à'dálé òjílá drí.

⁹ “Ngbāangbānò tátá, má 'è rǎtǎá òjílá ànìkǎ ní drí njílì àfèlè má drí nò 'bá yì tāsì. Gò'dá má ìrǎtǎá nǐ nò kò òjílá gólìyì ndrì àngó nò 'á rí 'bá yì tāsì. ¹⁰ Òjílá áamá kǎ ró rí 'bá yì ndrì kpá ànìkǎ ì'dì. Nǐ 'è gólìyì trá ndrì 'dèlè má vò, gò'dá òjílá àzà 'bá yì nǐ ìyì àmbà áamá kǎ trá gólìyì sǐ. ¹¹ Tátá, òjílá gólìyì ní drí àfèlè trá má drí nò 'bá yì, mǎ 'è'á trá gólìyì àyélé àngó nò 'á nǒngá ìyì drǐlì sǐ òjílá gólìyì ní drí njílì kò nò 'bá yì lǎfálè, òzò má òtírì gòò ní ngálá ùrú 'álá rí. Tátá tǎndì, má ìjì nǐ ngbāangbānò, ní àfí gólìyì gǎ mbàràkǎ ànìkǎ sǐ, gólìyì òrì ró bē zāá òjílá tǎndì ànìkǎ ró, gò'dá gólìyì òrì ró bē ngá àlò ró ìyì lǎfálè 'ásì, òzò àmá drí 'bǎrè ní bē nò kǎtí. ¹² Nǐ àfè mbàràkǎ trá má drí, gò'dá má ìmbà gólìyì trá gólìyì àfílì gágá mbàràkǎ ànìkǎ 'dì sǐ. Má lòkì gólìyì trá ndrì tǎndì ró. Gò'dá ìtí rí, cè òjílá àlò gólìyì lǎfálè sǐ gǎ volé ìyìkǎ trá dó tǎ àrílì, gólá ì'dì tǐbè lǎṭì ònjì nǐ 'bá ró, òzò tǎ àngù 'bá ànìkǎ rí yì drí tǎ là ìgílì trá àkù ró búkù ànìkǎ 'á rí kǎtí.

¹³ “Ngbāangbānò rí, mǎ trá 'è'á òjílá áamá kǎ 'dì 'bá yì àyélé nǐzò gólè ní ngálá ùrú 'álá. Má rí ànì ìjílì gólìyì pǎlè ìtí drè àkpākǎ'dǎ má drí 'bǎrè bē gólìyì bē nò 'á, tǎlá má lè gólìyì òrì ró bē zāá ànì ìnjìlì, gò'dá gólìyì à'dò ró bē àyìkò ró ìyì pìpìsìlì 'á òzò áamá kǎtí. ¹⁴ Má ìmbà gólìyì trá tǎ àtí-àtí ànìkǎ sǐ, drílìyì gò'dá tǎ lèzò 'á là. Gò'dá òjílá gólìyì àngó nò 'á nò 'bǎá gólìyì lòvó kò tǎ 'dì tāsì, tǎlá gólìyì 'è gò'dá tǎ òjílá àngó nò kǎ drí lèlè rí ì'dì kò, nyé òzò má drí gò'dá tǎ àngó nò kǎ 'èrè kò rí kǎtí. ¹⁵ Tátá, ní fè mbàràkǎ gólìyì drí rìzò tǎ ànìkǎ 'èlè àngó nò 'á. Má rí ànì ìjílì nò, ní lòkì ró gólìyì bē, òzò gólìyì òtírì rǐ òjílá àngó nò 'á nò 'bá yì lǎfálè rí. Nǐ pǎ gólìyì, tǎlá Sātánà òzò gólìyì àdò kò. ¹⁶ Tátá, ní ndrè òjílá áamá kǎ nò 'bá yì à'dò ìyì gò'dá kò tǎ àngó nò kǎ 'è 'bá lá 'ì, òzò mǎ rí gógó drí rǐrǐ tǎ àngó nò kǎ 'è àkò rí tǐ. ¹⁷ Tátá, ní èdè gólìyì njǎá tǎ pǎṭṭì ànìkǎ sǐ, gólìyì drí rìzò tǎ ànìkǎ ndrì 'èlè dódó. Nǐ rí tǎ pǎṭṭì à'dálé gólìyì drí tǎ ìmbà ànìkǎ sǐ. ¹⁸ Tátá mǎ trá 'è'á gólìyì jòlè nǐ'á tǎ àtí-àtí tǎndì ànìkǎ nò ìmbà bē òjílá àngó nò kǎ rí 'bá yì drí, òzò ní drí áamá àjòrè ànìlì tǎ àtí-àtí tǎndì ànìkǎ nò ìmbálé òjílá àngó nò kǎ lǎfálè rí kǎtí. ¹⁹ Ìtí rí, gò'dá má fè áamá nyàányà trá drǎlè gólìyì tāsì, tǎlá gólìyì òrì ró bē lòsì ànìkǎ nò 'èlè tǎndì ró mbàràkǎ ànìkǎ sǐ.

²⁰ “Tátá, má rí ànì ìjílì lǎjò'bá áamá kǎ nò 'bá yì tāsì. Gò'dá má ìjì nǐ kpá òjílá gólìyì 'è 'bá tǎ lèlè má 'á tǎ pèpè gólìyìkǎ sǐ rí yì tāsì. ²¹ Tátá, ní fè mbàràkǎ gólìyì drí, tǎlá tǎ ìsù gólìyìkǎ à'dò ró bē àlò, nyé òzò tǎ ìsù áamá kǎ drí 'bǎrè ní bē àlò rí kǎtí. Nǐ pǎ gólìyì, gólìyì òrì ró bē ngá àlò ró áamá bē, tǎlá òjílá gólìyì àngó nò 'á nò ùnì ró ìyì bē kǐ, pǎṭṭì-pǎṭṭì ní àjò mǎ nǐ. ²² Má à'dá tǎ ànìkǎ rí 'bá yì trá ndrì gólìyì drí, òzò ní drí à'dàré là trá má drí rí kǎtí. Má lè gólìyì òrì ró ngá àlò ró ìyì lǎfálè 'ásì, nyé òzò àmá drí rǐrǐ ngá àlò ró ní bē rí kǎtí. ²³ Gò'dá òzò àmá drí 'bǎrè ní bē àlò rí kǎtí rí, má lè gólìyì drí 'bǎlè kpá kpākǎ àlò má bē. À'dò bē ìtí rí, òjílá àngó nò 'á rí 'bá yì à'dò nǐ'á là kǐ, ní àjò mǎ nǐ, gò'dá ní lè òjílá

āmákā 'dī 'bá yī rōō, nyé ōzō ní drí ámā lērē rōō rí kátí. ²⁴ Tátá, má lē gólīyī ūnī ró bē pātī-pātī kī, ní fē drī-ácē ngá ká trá ndrī má drīgá drē ākpākā'dā ó'bāá drē āngó nō kō, tálá ní lē má trá rōō rí drí.

²⁵ “Tátá tā mbī 'bá ró rí, gbō lé ámā ājū-'bá-āzī yī ōgā īyī dó â'dô-â'dô ánikā nīlī rí, má nī â'dô-â'dô ánikā trá tándí ró! Gō'dá ōjílā ámákā nō 'bá yī nī īyī trá kī, pātī nī ājō má nī. ²⁶ Ítí rí, Tátá, má ímbā gólīyī trá tándí ró â'dô-â'dô ánikā tāsī, gō'dá má â'dô kpá zāá rí'á gólīyī ímbálé. Tátá, má lē gólīyī ōlē ró īyī āzī-āzī yī bē rōō, ōzō ní drí ámā lērē kátí. Gō'dá má lē kpá má drí rīzō bē gólīyī pīpīsīlī 'á ngá ālō ró gólīyī bē. Áâ'dô ítí.”

Tā Yēsū rí ruzó rí

(Mátáyō 26.47-56; Márākō 14.43-50; Lúkā 22.47-53)

18 ¹ Gō'dá Yēsū ndē bē rātāā 'ē'ē rí, gólīyī drí ngāzō nīlī lājó'bá íyíkā yī bē. Gólīyī drí áyágá mvá zīlī Kīdrónā rí mbāzō. Áyágá 'dī 'á'á lé drī lá lésī rí, ámvú āzā bē rí'á fē dō ká zīlī ōlívī rí bē dūū 'á lá. Gólīyī drí cāzō ámvú rí 'dī 'á tólá. ² Āgō gólá rú bē Yúdā tībē Yēsū rí drī-bā fē 'bá rí nī vō tībē Yēsū yī drí 'ēzō â'dú kōlē 'á lá lājó'bá íyíkā yī bē rí trá, tálá 'dīlī vō Yēsū yī drí rīzō 'á lá ándalé ándalé rí 'dī. ³ Gō'dá Yúdā tībē Yēsū rí drī-bā fē 'bá rí drí 'dēzō sīsī ōjílā tībē drī-'bá ángī Yúdā yī ká rí 'bá yī drí ájólé rí yī ágalé nī'á Yēsū rí vō â'dalé rūlī. Ájū 'bū 'bá rí 'bá yī kpá bē rí'á lómígówá gō'dá jó ángī Ōvárí ká rí ká rí 'bá yī bē gólīyī bē. Gólīyī 'dó ngá ājū 'bū ká bē, līgú ārāwā ácē-ácē, ājū yī bē. Gō'dá āzā 'bá yī íyíkā cú lāsī yī bē īyī drīgá sī nyānyā, â'dô ró bē vō ndrēzō ngācī bē 'dī.

⁴ Gō'dá Yēsū ndrē bē ōjílā 'dī 'bá yī ání'á rí, gólá drí ngāzō áfōlē lājó'bá íyíkā 'dī 'bá yī lāfálé sī ádrélé sīsī 'álá, â'dô ró bē gólīyī drí íyī ndrēzō bē tō, tálá gólá nī tā gólīyī drí 'ē'á 'ēlá yī drí rí trá ndrī. Gō'dá ōjílā ájólé 'dī 'bá yī ácā īyī bē ānyī rí, Yēsū drí tā íjízó gólīyī tī kī, “Nī rí â'dī rí ndalé 'dī yā?” ⁵ Gólīyī drí tā-drī lōgōzō kī, “Mā rí Yēsū tībē ání 'bá Nāzārētá lésī rí ndalé 'dī.” Gō'dá Yēsū drí tā-drī lōgōzō gólīyī drí kī, “Mā 'dī rí'á nō.” 'Dīlī Yúdā 'ē 'bá gólá rí drī-bā fēlē rí kpá bē rí'á ádré'á ānyī gólá lāgátī ítí. ⁶ Gō'dá Yēsū lōgō tā-drī bē gólīyī drí kī'á nī rí, yī rí'á nō rí, gólīyī drí ngāzō īyī wālē gōlē volé dā, gō'dá drīlīyī lō'dēzō 'dó vūdrī ūrī drí.

⁷ Gō'dá nīngá sī, Yēsū drí tā íjízó kpá ó'dí gólīyī tī kī, “Nī rí â'dī rí lōndā'á 'dī yā?” Gólīyī ájólé 'dī 'bá yī drí tā-drī lōgōzō kpá ó'dí kī, “Mā ndā Yēsū ání 'bá Nāzārētá lésī rí 'dī.” ⁸ Yēsū drí gōzō tā átalé gólīyī drí kpá ó'dí kī, “Mā áta trá ání drí kī nī rí, má 'dī rí'á nō. Ōzō ání drí ámā ūsūrī tī rí, 'dōvó nī áyē lājó'bá ámákā nō 'bá yī ōnī ró īyī volé. Nī íkpópólō gólīyī kō.” ⁹ Tā 'dī â'dô ítí 'dī, tálá ūlī gólá drí átalé trá kī nī rí, “Ōjílā tībē ní drí áfēlē má drí rí, má 'yīlī ālólá kō” rí â'dô ró bē tā pātī ró.

¹⁰ Gō'dá lājó'bá Yēsū ká ālō rú bē Símónā Pétērō rí rí'á cú līgú mbēlēsō bē, gō'dá gólá drí līgú 'dī ángízó fókā lá 'ásī āgō gólīyī ájólé 'dī 'bá yī ālō²⁸ rí 'bá ádrélé ānyī yī lāgátī ítí 'dī bī lá drī-ágo lésī rí gāzō njíyá volé. ¹¹ Gō'dá Yēsū drí tā átalé Pétērō drí kī nī rí, “Ítí kō Pétērō, ní lōgō līgú ánikā fókā lá 'á! Ní 'sū ánikā bē rí, má ūnī lānō tībē ámā áta drí édélé trá má drí nō kō yā? Má â'dô nī'á lá.”

¹² Gō'dá nīngá sī kōrō, drī-'bá ājū 'bū 'bá gólīyī ájólé 'dī 'bá yī ká drí tā átalé ājū 'bū 'bá íyíkā drí, gólīyī ūrū ró Yēsū. Gō'dá ítí rí, drīlīyī Yēsū rí ruzó ōmbélé. ¹³ Gō'dá rú īyī Yēsū bē ōmbélé rí, drīlīyī gólá rí trōzō ájílí ámbá íyíkā rí 'bá yī ngálá. Sīsī rí, gólīyī ájī gólá ámbá drī-'bá ángī ōjílā Yúdā yī ká rí 'bá yī ká rí 'bá yī ká ágalé, tībē rí'á zīlā Ánāsī rí. Ánāsī 'dī rí'á Kāyífā²⁹ rí á'bī 'í. ¹⁴ Kāyífā 'dī tībē tā áta 'bá ōjílā íyíkā Yúdā yī ká drí kī'á nī rí, “Rí'á tándí ró ōjílā ālō drí drāzō, â'dô ró bē ōjílā ndrī drī tīlī rí.”

Tā Pétērō drí tī gāzō Yēsū rú sī rí

(Mátáyō 26.69-70; Márākō 14.66-68; Lúkā 22.55-57)

¹⁵ Gō'dá nīngá sī, Símónā Pétērō yī drí 'dēzō kpāā ōjílā gólīyī Yēsū rí rú 'bá 'dī 'bá yī vósī. Gō'dá lājó'bá Yēsū ká āzā ālō³⁰ rí drí 'dēzō kpá gólīyī vó. Gō'dá drī-'bá drī-'bá Yúdā yī ká rí ká 'dī nī lājó'bá ālō 'dī trá tándí ró. Tā 'dī tāsī rí, ōjílā gólīyī Yēsū rí trō 'bá 'dī 'bá yī ōtírī īyī cāā áfī á'dī-drī gólákā rí ká 'á rí, lómígówá gólákā 'dī 'bá yī drí lājó'bá 'dī áyézó filí á'dī-drī 'álá Yēsū rí ájílí. ¹⁶ Gō'dá gólīyī áyē íyíkā Pétērō kō filí á'dī-drī 'dī 'álá. Gólá ádrē íyíkā ākpā áfī āgā ká tī. Gō'dá lājó'bá āzā ālō fī 'bá cú á'dī-drī 'álá nā rí ndrē Pétērō bē ádré'á ívī 'álá rí, gólá drí tā átalé rāgīlī ōkó ró áfī āgā ká vó lá ndrélé 'dī drí, āāyē ró Pétērō bē filí á'dī-drī 'álá. ¹⁷ Gō'dá ōkó 'dī drí līfī jāzō Pétērō ngálá tā íjílí gólá tī kī, “Tí ní â'dó lājó'bá āgō zīlī Yēsū rí ká ákípálá 'dī kō yā?” Gō'dá Pétērō drí tī gāzō dō ōkó rāgīlī ró 'dī drí kī, “'Á'á! Á'dó má 'dī kō!”

¹⁸ Ítí, rāgīlī kpá lómígówá yī bē ícī īyī lāsī trá áfī āgā ká tī ítí īyī drí rí'á yālā 'ē'dē drí sī, gō'dá Pétērō drí kpá ánízō ádrélé gólīyī lāfálé 'á lāsī yālē 'ē'dē drí sī.

Tā Yēsū drí ádrézō drī-'bá drī-'bá Yúdā yī ká rí ká ándrá rí

(Mátáyō 26.59-66; Márākō 14.55-64; Lúkā 22.66-71)

¹⁹ Gō'dá áájī bē Yēsū drī-'bá ámbá zīlī Ánāsī 'dī ágalé rí, gólá drí Yēsū rí íjízó lājó'bá gólákā rí 'bá yī tāsī gō'dá kpá tā gólá drí rí'á ímbálá gólīyī drí rí tāsī. ²⁰ Nīngá sī, Yēsū drí tā-drī jāzō gólá drí kī nī rí, “Mā rí 'tū vósī cé rí'á ōjílā ímbálé gbórókō rē-rē sī. Má lāpī rú kō ōjílā ímbárē 'á. Má rí trá ōjílā ímbálé vō Yúdā yī drí rīzō rú 'ē'bélé ūlī Ōvárí ká

²⁸18.10 Āgō bī lá gálé 'dī rú lá Málākā, gólá 'dī rú 'bū 'bá drī-'bá drī-'bá Yúdā yī ká rí 'bá yī ká rí ká.

²⁹18.13 Kāyífā 'dī 'dī tībē á'dó 'bá drī-'bá drī-'bá Yúdā yī ká rí 'bá yī ká ndrō 'dī 'á rí.

³⁰18.15 Lājó'bá ālō fī 'bá Yēsū bē jó 'álá 'dī rú lá Yōwānī búkū nō ígī 'bá rí 'dī.

árílí rí 'á. Ngá āzā yū má drí ímbálé ūgū ró āmā drí 'bārē cé āmā drī sī rí 'á. ²¹ Ngá ní ìjī mā ìtí ā'dô tāsī yā? Ní nī ōjílā gólīyī rī 'bá tā má drí rī'á ímbálé rí árílí rí yī ngálā, gólīyī ā'dô tā mbī lá á'dá'á ní drí, ngátá má ímbā tā ányā 'í yā rí.”

²² Gō'dá Yésū átā bē tā 'dī ìtí rí, lómígówá ālō rī 'bá drī-'bá āmbá 'dī vó lá ndrēlé gólā rī 'bá ányī Yésū lāgátī ìtí 'dī rí drí Yésū rí áyá'á bú sázó íyī drī sī, gōzō kpá tā átálé kī, “Dī ùlī ní drí átálé ōjílā āmbá drí rí 'dī yā?”

²³ Gō'dá Yésū drí tā átázó drī-'bá āmbá Ánāsī 'dī drí kī, “Ōzō má āātā ùlī ányā 'í rí, 'dōvó ní á'dā drē ùlī ányā má drí átálé 'dī. Ócā ōjílā rī 'bá tā mbī átálé 'dī rí kpá bē yā?” ²⁴ Dī vósī rí, Ánāsī drí Yésū rí jōzō Kāyífā ngálā, drē zāā òmbē-òmbē ró, tálā Kāyífā 'dī drī-'bá drī-'bá Yúdā yí ká rí 'bá yí ká gólā rī 'bá tā ángí kílí rí.

Tā Pétērō drí tī gāzō Yésū rú sī kpá ó'dí rí

(Mátáyō 26.71-75; Mārākō 14.69-72; Lúkā 22.58-62)

²⁵ Gō'dá nīngá sī, Símónā Pétērō kpá zāā rī'á ádré'á lāsī yá'á ìtí. Gō'dá ōjílā gólīyī rī 'bá kpá ádré'á Pétērō bē 'dī 'bá yī drí tā ìjízó Pétērō tī kī, “Tí ní fī lājó'á Yésū ká 'dī yā?” Pétērō drí tī gāzō dó kī, “É'è! Má á'dó 'dī kō.”

²⁶ Nīngá sī, āgō āzā kpá bē rī'á ádré'á lāsī lāgátī 'dó Pétērō yí bē. Āgō rí 'dī rú ì'bū 'bá drī-'bá drī-'bá Yúdā yí ká rí 'bá yí ká rí ká, gō'dá kpá āgō tībē Pétērō drí bī lá gālē njiyá Yésū rí rūrī 'á rí áró lá 'í. Gō'dá drílā kpá tā ìjízó mbārākā sī Pétērō tī kī, “Ní á'dó kō 'dī má drí ndrēlé Yésū yí bē ámvú fē dō ká bē ná 'álá rí yā?” ²⁷ Gō'dá Pétērō drí kpá tī gāzō dó ó'dí kī, yí nī āgō 'dī kō. Gō'dá nīngá sī, kōrō, 'á'ú-lúgú drí cīrī 'bēzō.

Tā drī-'bá ángí Yúdā yí ká rí 'bá yí drí kúmú Pílátō rí ícízó tā kílí Yésū rú rí

(Mátáyō 27.1-2, 11-31; Mārākō 15.1-20; Lúkā 23.1-5, 13-25)

²⁸ Gō'dá nīngá sī, tā Kāyífā drí Yésū rí ìjízó rí vósī rí, ákpá cījínó ìtú drí áfōrē 'á, gólīyī drí Yésū rí ádrīzō Kāyífā drí 'bā lésī ájílí kúmú Rómā yí ká zīlī Pílátō rí drí 'bā 'álá. Drī-'bá ángí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí fī iyíkā cú jó kúmú Pílátō ká 'álá kō, ózō ìyī 'bāā á'dólé ònji ró Ôvārī ìfī drī 'á,³¹ tálā kārāmā lāvū-lāvū kōrō ká trá ányī. Á'dó lā'bí gólīyíkā vó ró rí, ícā trá gólīyī drí á'dózó tándí ró Ôvārī ìfī nyásá kārāmā 'dī ká nyārē 'á. Gō'dá gólīyī drí vōrā jōzō kúmú Pílátō vó. ²⁹ Gō'dá Pílátō áfō bē ìvī rí, gólā drí tā ìjízó drī-'bá ángí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí tī kī, “Ágō nō 'è tā ònji á'dó ká 'í àní drí gólā rí ájízó má ngálā nō yā?”

³⁰ Gō'dá drī-'bá ángí Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Ōzō ōjílā ò'è tā ònji tētē āzā kō rí, mā á'dó fī gólā rí ájílí trá ní ágálé yā? Mā rí ámákā fī zāā ōjílā tā ònji tētē 'è 'bá ájílí 'dī ní ágálé.”

³¹ Gō'dá ìtí rí, Pílátō drí tā-drī jázó gólīyī drí kī, “Ōzō á'dó trá ìtí rí, àní nyāányā, ní 'è ngá àní drí lélé 'élé gólā drí rí, nyé lā'bí àníkā Yúdā yí ká rí vó ró.”

Gō'dá nīngá sī, drī-'bá ángí Yúdā yí ká drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Ání mīrī Rómā ká áyé āmā kō ōjílā gólīyī āmā drí úsúlí trá tā ònji tētē bē rí yí úfúlí, ní kī, yí á'dó ōjílā tā ònji tētē 'è 'bá úfúlí cé ní.” ³² Dī lāfī tībē drī-'bá ángí Yúdā yí ká yí drí úsúlí Pílátō rí 'bázó Yésū rí fūlī fē lāfī-lāfī drī rí 'dī. Tā rí gógó 'dī Yésū ángū kó trá ákpākā'dā sīsī kī'á ní rí, Yúdā yí á'dó íyī fū'á, íyī ípā-ípā sī fē lāfī-lāfī drī.³²

³³ Gō'dá Pílátō drí fízó kpá ó'dí jó 'álá, drílā tā 'bázó Yésū rí ájízó yí ngálá jó 'á tólā. Gō'dá áájī bē Yésū gólā ngálā rí, gólā drí Yésū rí ìjízó kī, “Má lē nīlā kī, ní kúmú ángí ōjílā áníkā Yúdā yí ká ká 'dī yā?”

³⁴ Nīngá sī, Yésū drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Ní rí tā 'dī ìjílí má tī 'dī, tálā pātī nī rí gógó lē ní nīlā kī, mā 'dī kúmú Yúdā yí drí rī'á tēlā rí 'dī yā, ngátá 'dī tā ìjī gólā ōjílā āzā 'bá yí drí lélé ní ní drí āmā ìjízó 'dī sī lá rí 'dī yā?”

³⁵ Gō'dá kúmú Pílátō drí kpá tā-drī jázó Yésū drí kī, “Ní ìsū áníkā bē rí, mā ōjílā Yúdā yí ká 'dī yā? Ní ndrē trá, ōjílā àní nyāányā ká gō'dá drī-'bá ángí áníkā ró rí 'bá yí bē, áru ìyī ní ní ájílí má ágálé. Ní 'è á'dó 'í ònji ró gólīyī 'bálé áwā ró ní bē yā?”

³⁶ Yésū drí tā-drī jázó kpá ó'dí Pílátō drí kī, “Ní ndrē drē, kúmú ámákā rí á'dó kō ōzō kúmú ōjílā áníkā ángó nō 'á rí kátí. Tí ōró 'bāā nō ìtí rí, lājó'á ámákā fū rú nō trá ájū 'bū 'bá ōjílā drí ájólé ámā áru'á 'dī 'bá yí bē, gō'dá tī gólīyī ícā kō ámā áru'á. Ní ndrē drē, kúmú ámákā rí á'dó kō kúmú áníkā ángó nō ká rí tī. Ítí rí, kúmú ámákā rí'á kúmú úrú 'álá rí ká 'í.”

³⁷ Gō'dá Pílátō drí kpá tā ìjízó Yésū tī ó'dí, “Má kī, ní kúmú 'í yā?” Gō'dá Yésū drí tā-drī lōgōzō kpá Pílátō drí kī, “Dī rī'á tā mbī 'í, má kúmú 'í pātī. Áájō má fīlī ángó nō 'á ōjílā mvá ró nō kó tā 'dī sī, tálā má ìmbā ró tā pātī mbī Ôvārī ká nō bē ōjílā drí ndrī. Tálā ōjílā tībē tā lē 'bá trá tā pātī 'dī 'á, ámā nī 'bá trá, gō'dá rī 'bá tā mbī lóbélé 'dī rí, gólā á'dó tá má drí átálé rí 'é'á pātī.” ³⁸ Gō'dá Pílátō drí kpá tā-drī lōgōzō Yésū drí kī, “Ícā fī trá tā pātī nīzō yā?”

Pílátō lēé gō'dá kō tá Yésū drí átálé 'dī árílí, gō'dá gólā drí ngázó fólé ìvī 'álá. Nīngá sī, drílā tā átázó ōjílā Yúdā yí ká gólīyī rī 'bá tā kíkí gólākā tēlé 'dī 'bá yí drí kī, “Má úsú tá ányā āgō nō ká kō. ³⁹ Nī àrī drē, lā'bí áníkā ákú ró rí kī, káyī kārāmā lāvū-lāvū kōrō rí ká 'á rí, ámā mīrī Rómā ká drí ōjílā Yúdā yí ká 'bálé gānimā 'á rí lófólé cé álō gānimā 'ásī nīlī 'bā 'álá. Gō'dá ngbāangbānō rí, ní lē má òlōfō á'dí 'dī gānimā 'ásī àní drí yā, āgō gólā àní Yúdā yí úrúkā 'bá yí drí rī'á zīlā kúmú áníkā ró nō 'dī yā?”

⁴⁰ Gō'dá ìtí rí, Yúdā yí drí tā-drī jázó Pílátō drí ngbálā-ngbálā, “É'è, mā lēé ní drí āgō 'dī lófólé 'dī kó kō. Mā lē ní lófō Bārābā 'dī.” Bārābā 'dī rí āgō gólā ásí 'bá áwā bē 'é'á mīrī Rómā ká jálé rí 'dī, gō'dá mīrī Rómā ká drí gólā rí rúzó vūlī gānimā 'á 'dī.

³¹18.28 Lā'bí Yúdā yí ká kī, ōzō gólīyī òfī trá jó ōjílā á'dó 'bá kō ōjílā Yúdā yí ká ró rí ká 'á rí, gólīyī á'dó trá ònji ró Ôvārī ìfī drī 'á.

³²18.32 Nī zī Yōwānī 12.32-33.

19¹ Gō'dá 'dī vósí rí, Pílátō drí tā 'bázō ājū 'bū 'bá íyíkā rí 'bá yí drí, gólíyī òtrō ró Yésū volé n'á cālā ònjóró'bí sī, tā là úsū ró bē òjílā Yúdā yí ká 'dī 'bá yí rú. ² Gō'dá nīngá sī, ājū 'bū 'bá Pílátō ká 'dī 'bá yí drí Yésū rí trōzō rí'á lārākō là 'élé gō'dá kpá cālē. Gō'dá drílíyī kpá āsōpá púrūcī ró rí gárá là āgázō pālē òzō ífīfī kátí ápā kúmū ká ró āsálé gólá drīī mbārākā sī ātrā. Gō'dá gólíyī drí kpá ítá ākū kúmū ká kākā ítí ātrōzō ākólé gólá rú. ³ Gō'dá ājū 'bū 'bá 'dī 'bá yí drí rīzō 'dásí 'élé gólá rú, rīzō rí'á ānīlī āndalé āndā ānyī Yésū rú pá-sīlī āgbī gólá āndrá nyé òzō ājū 'bū 'bá drí rīrī 'ēlá kúmú íyíkā drí rí kátí, gō'dá rīzō íyī kpá tā átálé Yésū drí āndalā dūū kī, “Áá, kúmú āngī Yúdā yí ká nō, mā 'è ní-bē-yā ní drí.” Úlī ātā-ātā bē, gō'dá drílíyī āsīzō ānyī Yésū rú rí'á gólá rí līfī sālē drī sī ākpiyā ākpiyā.

⁴ Gō'dá nīngá sī, ājū 'bū 'bá 'dī 'bá yí ndē íyī bē Yésū rí lārākō 'ē'ē rí, Pílátō drí ngázō āfōlē ívī 'álá kpá ó'dí òjílā Yúdā yí ká dūū 'dī 'bá yí ngálá. Gō'dá drílā tā átázō òjílā 'dī 'bá yí drí kī, “Nī ārī drē, mā trá n'á gólá rí lōfōlē nīlī volé, tálá má úsū tā ònjí gólá drí 'élé rí kō.” ⁵ Gō'dá Pílátō ātā tā 'dī bē ítí rí, ājū 'bū 'bá gólākā 'dī 'bá yí drí Yésū rí lōfōzō ívī 'álá cú ápā édélé púrūcī gárá 'ásí 'dī bē yí drīī gō'dá kpá ítá kākā āmbá kúmū ká kúndrū-kúndrū rí bē yí rú. Gō'dá nīngá sī rí, Pílátō drí tā átázō gbórokō vāvāravā sī òjílā 'dī 'bá yí drí kī, “Nī ndrē drē lāñō fēlé āgō nō drí nō, ícā trá 'dī, nī āyē gólá ònī ró.”

⁶ Gō'dá drī-'bá āngī 'dī 'bá yí sīšī lé 'bá gólíyíkā 'dī 'bá yí bē ndrē íyī bē Yésū rí, gólíyī drí āngbázō tā bē kāwō kī, “Ní ípā gólá! Ní ípā gólá! Ní ípā gólá fē lāfī-lāfī drīī drālē volé!”

Gō'dá bē ítí rí, Pílátō drí tā átázō gólíyī drí kī, “Ánī nyānyā òtrō gólá nī n'á fūlā, ārī là ògō ró bē ānī drīī, tálá má ndrē ámakā tā ònjí gólá drí 'élé rí kō.”

⁷ Nīngá sī, òjílā Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí ngázō āngbalé íyī úlī bē kī, “Lā'bí ámakā kī, òjílā tībē tā āmā 'bá kīzō nī rí, yí á'dò Óvārī rí mvá 'í rí íyíkā kó fūlī volé. Úfū gólá kó volé.”

⁸ Gō'dá Pílátō ārīlī bē úlī gólíyī drí átálé kī'á nī rí, Yésū òkī, yí āā'dò Óvārī rí mvá 'í 'dī rí, ūrī drí gōzō gālē Pílátō rú gārā sīšī rí drīī sī. ⁹ Gō'dá drílā ngázō kpá filí ó'dí jó 'álá, gólá drí tā átázō ājū 'bū 'bá íyíkā 'dī 'bá yí drí Yésū rí trōzō lōfīlī jó 'álá kpá ó'dí. Gō'dá tólá rí, gólá drí tā íjízō Yésū tī kī, “Ní ānī nō vō āngō rí lésí yā?” Gō'dá Yésū lōgōō tā 'dī drī là kō. ¹⁰ Gō'dá Pílátō drí tā átázō Yésū drí kī, “Tí ní gá volé dó tā kólé má tī rí, ní nīī kō kī'á nī rí, má á'dò cú rí'á drī-ācē bē ngátá ānī fūzō yā ngā kpá ānī āyézō nīlī yā rí?”

¹¹ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Tí Óvārī òró āmā drī-bā fēē ní drīgá fūlī kō rí, nī rí'á mbārākā ākó āmā fūzō. Tā rí gógó 'dī tāsī rí, òjílā gólá āmā rú 'bá ājílí ní āndrá, 'dīī rí, tā ònjí gólākā rí lāvū íyíkā gārā ánikā rí drīī sī.”

¹² Gō'dá Pílátō ārī úlī Yésū drí átálé 'dī bē rí, kōrō Pílátō drí rīzō zāā tā 'í'í'í drī-'bá āngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí bē kī, yí lē trá Yésū rí āyélé nīlī volé. Gō'dá òjílā Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Ní ndrē ní dódó! Òzō ní āāyē āgō 'dī trá nīlī volé rí, tákō, ní á'dò kō kúmú āmbá Rómā ká Sízā rí rú-lē-āzīyā 'í'dī. Ní ndrē trá! Òzō òjílā āzā āātā tā trá kī, yí āā'dò kúmú 'í, gō'dá Sízā 'bāā gólá nī kō rí, òjílā rí gógó 'dī rí 'dī òjílā āzī līfī ícī'á ngalé āwā 'bēlé Sízā bē.”

¹³ Gō'dá Pílátō ārī úlī gólíyī drí átálé 'dī bē rí, gólá drí tā átázō ājū 'bū 'bá íyíkā rí 'bá yí drí Yésū rí lōfōzō kpá ó'dí ívī 'álá. Ítí rí, gólá drí gōzō rīlī gá kīfī íyíkā kúmū ká drīī.³³ ¹⁴ Gō'dá nīngá rí,³⁴ drílā tā átázō drī-'bá āngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí kī, “Ní ndrē drē, kúmú ānikā rí'á nō!” ¹⁵ Gō'dá ítí rí, drī-'bá āngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí drí trēzō úlī bē ūrū kī, “Ní trō gólá nīngá sī volé! Úfū gólá volé ngbāāngbānō!”

Gō'dá nīngá sī, Pílátō drí tā-drī lōgōzō gólíyī drí kī, “Ní lē má ūfū kúmú āngī ānikā volé yā?” Gō'dá gólíyī drí tā-drī lōgōzō Pílátō drí kī, “Mā lēé gólá kō, gólá á'dó kō kúmú ámakā 'í'dī! Mā nī ámakā cé Sízā kúmú āngī ámakā Rómā ká ró rí 'í'dī.”

¹⁶ Bē trá ítí rí, Pílátō drí gbō tā-drī lēzō Yésū rí fūzō ípā-ípā là sī fē lāfī-lāfī drīī, tálá gólá lēé kō íyī nyānyā 'bālē Sízā rí ājū-'bá-āzī ró.

Tā Yésū rí ípázō fē lāfī-lāfī drīī drālē rí

(Mátáyō 27.32-44; Mārākō 15.21-32; Lúkā 23.26-43)

Á'dò bē trá ítí rí, ājū 'bū 'bá Pílátō ká 'dī 'bá yí drí Yésū rí drīzō nīzō 'í'dí bē là vō òjílā fū ká rí 'álá. 'Dīī gólíyī drī āgō āzā 'bá yí rī ngá òpá 'bá ró rí 'bá yí kpá kpāā Yésū bē n'á kpá fūlā íyī. ¹⁷ Gō'dá nīngá sī rí, gólíyī drí Yésū rí 'bázō fē lāfī-lāfī 'ēzō gólá rí ípálé drī là 'á rí nīlī kpāā nīzō 'í'dí bē là vō 'ēzō gólá rí ípálé rí 'álá. Gō'dá vō 'ēzō n'á gólá rí ípálé 'álá nā, úzī rú là Gōlōgótā.³⁵ Vō rí 'dī rí'á ānyī Yērōsálēmā rú. ¹⁸ Vō rí nā 'á rí, drílíyī Yésū rí ípázō fē lāfī-lāfī drīī 'dó āgō rí ngá òpá 'bá ró ādrīlī íyī kpāā Yésū bē 'dī 'bá yí bē. 'Dīī ípā ālō rí íyíkā Yésū rí drī-āgō drī lésí, gō'dá āzā rí íyíkā Yésū rí drī-lījī drī lésí.

¹⁹ Drē Yésū bē ākpā kúmú Pílátō drí jó 'álá rí, Pílátō 'bā tā trá tā ígī 'bá íyíkā drí tā ā'bā-ā'bā ígīzō lāmbé ró ípálé ūrū fē lāfī-lāfī rú Yésū rí drīlī 'á, òzō óótírī gólá rí ípá fē lāfī-lāfī drīī ūrū rí. Gólá kī, tā ígī 'bá nīgī kī,

NŌŌ YĒSŪ NĀZĀRĒTĀ LĒ 'BĀ RÓ KŪMŪ ʼNGĪ

YŪDĀ YÍ KĀ RÓ RĪ 'DĪ

²⁰ Ítí rí, ígīzō là tī nā nō yí sī: 'dīī tī Yúdā yí ká sī, tī Rómā lē 'bá ká sī, gō'dá kpá tī Gīrīkī ká sī, tálá òjílā dūū rí 'bá íyī lāvūlī lāfī 'ásí rí 'bá yí ūzī ró íyī bē. ²¹ Gō'dá drē ākpākā'dā ípá Yésū drē kō fē lāfī-lāfī drīī rí, drī-'bá āngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí zī íyī bē tā ígīlī trá 'dī rí, gólíyī drí ngázō tā átálé Pílátō drí gbórokō āmbá sī kī, “Ígīí kō Kúmú ámakā Yúdā

³³19.13 Vō kīfī kúmū ká bē 'dī úzī rú là tī Ārāmáyā ká sī Gābātā. Éédē jó 'alé là kúnī mvá sī.

³⁴19.14 Tā 'dī 'è rú trá kəyī Yúdā yí ká drí rīzō lōsī kārāmā lāvū-lāvū kōrō ká rí ká 'élé rí sī, òzō ítú gāgālī-fā sī.

³⁵19.17 Gōlōgótā 'dī ífī lá kī, vō āvō drī-fā ká 'í.

yí kâ! Ígī kī, ‘Āgō 'dī 'ābā tā kī nī rī, yí āā'dō kúmú Yúdā yí kâ.’ ”²² Gō'dá nīngá sī, Pīlātō drí gāzō dó, gō'dá gólá drí tā átázó kī nī rī, “Tā ígīlī trá rī, ígī trá, òjílā jā 'bá lá yū.”

²³⁻²⁴ Gō'dá ājū 'bū 'bá 'dī 'bá yí ndē īyī bē Yēsū rī ipā-ipā fē lāḷī-lāḷī drī ndrī rī, gólīyī drí āgōzō ítá gólākā rī'á ākólá yí rú ívī lésī ró ācē rī ātrōzō òsīlī lāfálá cālē īyī lāfálé 'ásī ālō-ālō sū cé. Gō'dá gólīyī òsīlī īyī ítá Yēsū ká drílā rī'á sōlá 'alé lésī rī kō, tālā ítá rī gógó 'dī 'dī drí sī, lārākō lā ngī, sūsū ró gō'dá 'cū vō lá yū. Ājū 'bū 'bá sū 'dī 'bá yí ndrē ítá 'dī sūsū lā bē rī, drílīyī tā 'bīzō kī, rī'á tándī ró īyī drí gōmārī vūzō 'dī tālā ítá rī 'dī trōzō. Tā rī 'dī 'ā'dō ítī 'dī, tālā úlī āzā Ōvārī drí átálé búkū íyīkā 'á 'ā'dō ró bē pāḷī. Gólá kī,

“Gólīyī drí ítá ámakā lānjízō īyī lāfálé 'ásī
gō'dá ítá sōlé 'alé lésī rī vūzō gōmārī sī.”

Lôngó 22.18

²⁵ Gō'dá ājū 'bū 'bá 'dī 'bá yí òtírī rī tā íyīkā 'dī 'bá yí l'élé ndrī 'dī rī, òjílā āzā 'bá yí íyīkā kpá rī'á īyī ádré'á fē lāḷī-lāḷī Yēsū rī ipázó drī lá 'dī lāgátī ítī. Ōjílā 'dī 'bá yí lāfálé rī rī'á Yēsū rī ándré Mārīyā yí āmvúpī lā bē, gō'dá kpá Mārīyā gólá Kīlópā rī òkó ró rī bē, gō'dá kpá Mārīyā gólá ānī 'bá jārībā zīlī Māgādālā rī lésī rī 'dó īyī bē ádré'á nīngá.
²⁶ Gō'dá ítī rī, Yēsū drí līfī jázó ándré lā yí ngálá lāj'óbá gólá drí lélé rō rī bē. Gō'dá drílā tā átázó íyī ándré drí kī, “Ámā ándré, ngbāāngbānō ámā rú-lē-āzīyā nō òndrē ánī vó, òzō ánī mvá ágó ró rī kátī.”²⁷ Gō'dá drílā kpá līfī jázó lāj'óbá íyīkā lélé rō 'dī ngálá, gō'dá kpá tā átázó lāj'óbá rī 'dī drí kī, “Ámā rú-lē-āzīyā, ámā ándré gō'dá trá rī'á 'dī, ngbāāngbānō ní ndrē vó lā, òzō ánī ándré kátī.” Gō'dá tā 'dī 'bá yí vósī ndrī rī, lāj'óbá 'dī drí Yēsū rī ándré rī trōzō 'bālē rīlī yí bē òzō íyī ándré kátī.

Tā Yēsū drí íyī nyānyā áyézó drālē rī

(Mātáyō 27.45-56; Mārākō 15.33-41; Lúkā 23.44-49)

²⁸ Tā 'dī 'bá yí vósī rī, Yēsū nī trá kī, yí ndē lōsī tībē íyī átá drí lélé yí drí 'elē rī trá ndrī. Ítī rī, gólá drí tā átázó kī, “Mā līmvū lōvó ró.” Gō'dá gólá átá tā 'dī bē rī, úlī tībē ígīlī búkū Ōvārī ká 'á rī drí ácázó pāḷī.³⁶ ²⁹ Tákō òjílā gólá rī ipá 'bá fē lāḷī-lāḷī drī 'dī 'bá yí ātrō īyī òdrá 'dī trá kpāā īyī lāgátī nīngá. Gō'dá Yēsū átá bē tā kī'á nī rī, yí 'ā'dō līmvū lōvó ró rī, ājū 'bū 'bá 'dī 'bá yí ālō rī drí ngāzō ngá cōfō-cōfō òzō cōfō kátī rī èrélē fē mvá sīlī sōlé òdrá rī 'dī 'á òjólé 'bālē Yēsū tī. ³⁰ Gō'dá Yēsū āmbē òdrá rī 'dī bē rī, gólá drí tā átázó kī, “Lōsī má drí ánī'á 'ēlā rī ndē rú trá!” Gō'dá ítī rī, kōrō gólá drí lōvó-lōvó áyézó. Gō'dá drī lā drí 'ā'dézó 'ālē'bē ágásī drī 'á.

Tā ājū 'bū 'bá drí ngá òpá 'bá ipálé Yēsū bē rī 'bá yí pá lá yí òñōzō gō'dá Yēsū rī gārā 'dīzō rī

³¹ Gō'dá 'dīlī vósī rī, káyī 'drú rī tī rī rī'á káyī rātāā ká 'i, 'ā'dó kō tándī ró òjílā 'āvō drí rīzō fē lāḷī-lāḷī drī cālē búúú káyī rātāā ká 'dī 'á. Gō'dá bē trá ítī rī, drī-'bá 'ángī Yúdā yí ká drí īyī ngāzō nīlī Pīlātō ngálá gólá rī íjílī, gólá 'bā ró tā, ājū 'bū 'bá gólākā drí ònī ró īyī nī'á Yēsū yí ipálé ngá òpá 'bá rī 'dī 'bá yí bē 'dī pá lá yí òñólé vólé, tālā gólīyī òōdrá ró bē 'wāā, gō'dá 'bā ró 'āvō lā īyī bē 'bū 'á drē 'ākpākā'dā 'tú fī kō.³⁷ ³² Gō'dá ājū 'bū 'bá Pīlātō ká 'árī īyī bē tā Pīlātō drí 'bālē gólīyī drí kī'á nī rī, gólīyī 'ōcā Yēsū yí pá òñólé 'dī rī, gólīyī drí 'tōzō 'āgō gólīyī ipálé Yēsū rī gārā drī 'á rī 'dī 'bá yí pá lá yí òñólé sīsī. ³³ Gō'dá 'ācā īyī bē Yēsū rú tī kpá yī 'ōcā ró Yēsū rī pá òñólé rī, 'dīlī gō'dá Yēsū drā íyīngá trá 'ākū ró. Gō'dá gbō drílīyī áyézó lā. ³⁴ 'Dīlī vósī, ājū 'bū 'bá 'ālō rī drí ngāzō Yēsū rī gārā 'dīlī ājū sī, kōrō 'ārī drí 'ādzō kpākā 'ālō līmvū bē lāzē 'dīlī 'dī 'ásī, tā 'ā'dā ró kī, Yēsū drā trá pāḷī.

³⁵ Mā rī gógó³⁸ rī, má ndrē tā 'dī 'bá yí trá cú 'ámā līfī sī. Mā átá tā pāḷī 'i kī, tā 'dī 'bá yí 'è rú trá ndrī. Mā ígī tā lā nō 'ānī drí, nī lē ró tā bē Yēsū 'á. ³⁶ Tā 'dī 'bá yí 'è rú ítī 'dī, tālā tā gólīyī ígīlī búkū Ōvārī ká 'á rī 'bá yí, 'ā'dō ró bē pāḷī ró kī nī rī, “Gólīyī 'ñō fā lā kō 'ālōwālā”,³⁹ ³⁷ gō'dá kpá kī nī rī, “Gólīyī 'ā'dō òjílā gólá tībē gārā lā 'dīlī rī ndrē'á”⁴⁰ rī.

Tā Yēsū rī 'āvō 'bāzō 'bū ūgī ró rī 'á rī

(Mātáyō 27.57-61; Mārākō 15.42-47; Lúkā 23.50-56)

³⁸ Gō'dá 'dīlī vósī, 'āgō āzā rú lā Yōsépā 'Ārāmātáyā lē 'bá ró rī drí ngāzō nīlī Pīlātō rī íjílī Yēsū rī 'āvō tāsī, yí 'ātrō ró nī'á 'bālā. Gō'dá Yōsépā rī 'dī rī'á kpá òjílā gólá tā lē 'bá trá kī'á nī rī, Yēsū 'dīyī pá 'bá 'i rī 'dī. Gō'dá tā lélé gólākā rī'á lāpī-lāpī lā ró, tālā gólá rī'á ūrī ró drī-'bá 'ángī Yúdā yí ká drí. Gō'dá ūrī gólākā 'dī 'ásī ndrī rī, gólá drí fī 'ātūzō 'ānīzō Pīlātō ngálá Pīlātō rī íjílī Yēsū rī 'āvō tāsī, yí 'ātrō ró fē lāḷī-lāḷī drī sī nī'á 'bālā ūgī 'á. Ítī Pīlātō drí tā-drī lēzō gólá drí. Gō'dá drílā gōzō Yēsū rī 'āvō 'ātrólē fē lāḷī-lāḷī drī sī vūdrī nī'á 'bālā ūgī 'á. ³⁹ Gō'dá 'āgō rú bē Nīkōdīmā rī drí kpá 'ānīzō Yōsépā rī pālē Yēsū rī 'āvō nīnī sī. Nīkōdīmā 'dī rī'á drī-'bá 'ángī Yúdā yí ká tībē sīsī 'ānī 'bá kírī ró ngācī bē Yēsū rī íjílī rī 'dī. Gō'dá Nīkōdīmā 'ātrō 'ālōkō 'āvō 'bā ká kpāā. 'Álōkō 'āvō 'bā ká gólá drí 'ātrólē 'dī rī'á cú 'āmbá.⁴¹ ⁴⁰ Gō'dá gólīyī drí Yēsū rī 'āvō nīzō 'ājílī 'bū ūgī ró rī 'álā. Tólā rī, drílīyī 'ālōkō 'āvō 'bā ká 'dī 'ñīzō Yēsū rī 'āvō rú, gō'dá drílīyī gólá rī gōzō ítá tándī sī, 'ā'dō lā'bī gólīyīkā rī vó ró.

³⁶19.28 Lôngó 69.21

³⁷19.31 Káyī rātāā ká 'dī 'tō trá 'tú drí fīrī 'á.

³⁸19.35 'Dīlī Yōwānī 'dī, búkū nō ígī 'bá ró rī.

³⁹19.36 Lôngó 34.20

⁴⁰19.37 Zēkārīyā 12.10

⁴¹19.39 'Álōkō 'dī kílō lā rī'á nyā'dī-trá-drī-lā-múdrī. Nīkōdīmā 'ōnjā 'ālōkō 'tī trá rī, mūrā gō'dá kpá 'ālō bē.

⁴¹ Ūgí gólá Yésū rí āwō 'bázó 'á lá 'dī rí'á ānyí vō Yésū rí ípázó fē lāfi-lāfi drī rí lāgátí. Ūgí 'dī rí drē rí'á ó'dí ró, ó'bāā āwō āzākā drē 'á lá kō. Ūgí rí 'dī lāgátí lá rí'á sūsū ró. ⁴² Nīngá sī, Yōsépā yī drí Yésū rí āwō trōzó 'wāā'wā, tālá ĩtú ābí fí'á rú ēdézó kǎyī rātāā ká rí tāsī. Ítí, drīlīyī Yésū rí āwō trōzó 'bālē ūgí ānyí vō lá drí sūlī sūsū 'dī 'á. Gō'dá gólīyī drí gōzó kúnī ūngū āngī līlīlī ā'bālē kpāākū ūgí rí 'dī tī.

Tā Māriyā drí Yésū rí āwō ūsúzó ūgí 'á kō rí

(Mātáyō 28.1-8; Mārākō 16.1-8; Lúkā 24.1-12)

20 ¹ Gō'dá nīngá sī rí, kǎyī Yúdā yí ká rātāā ká vósí rí, kǎyī Gímā ká sī ākpākā'dā cīnó, Māriyā Māgādālā lé 'bá ró gō'dá āzī-āzī lá yí bē drí ngāzó nīlī ĩyī ūgí Yésū rí āwō 'bázó rí 'álá. Gō'dá gólīyī cā bē tólá rí, Māriyā drí vō ndrēzó ūgí tī 'álá rí, gō'dá ūgí tī trá rí'á hūwā, kúnī ūngū līlīlī 'bālē kpāākū tī lá rí ólīlī trá volé. ² Ítí rí, Māriyā drí ngāzó ācálé ānyí ūgí tī, gō'dá gólá ĩndrī bē vō ūgí 'álá rí, Yésū rí āwō gō'dá trá yū tólá. Gō'dá nīngá sī, Māriyā yī drí ngāzó pá sōlē ngú 'á rālē gōlē volé vō gólīyī drí ānīzó 'álá sī rí 'álá. Gō'dá Māriyā cā bē tólá rí, drílā Símónā Pétērō rí ūsúzó lājó'ba ālō Yésū ká rí'á lēlā rōō rí bē. Gō'dá Māriyā drí tā yí drí ndrēlē trá 'dī ātázó gólīyī drí kī, “Ówū, nī ōtírī ānīkā rīlī nōtí nō rí, ótrō íyīngá kúmú āmākā Yésū rí āwō trá volé ūgí 'bázó lá rí 'ásí. Mā nīī kō ngátá ājī yī trá āngō lé yā rí.”

³ Tólá sī, Pétērō yī lājó'ba 'dī bē drí ĩyī ngāzó ūrú pá sōlē ngú 'á rālē Yésū rí ló'dé drī 'álá, nī'á tā rú 'ē 'bá trá 'dī ndrēlē. ⁴ Gō'dá lājó'ba gólá Yésū drí lēlē rōō nō rí rā íyíkā gō'dá kōrō Pétērō rí lāvūlī, gō'dá gólá cā nī sīšī ló'dé drī 'álá Pétērō drí sī. ⁵ Gō'dá drílā āndīzō vō ĩndrīlī ūgí 'álá rí, drílā ítá mvēēmvē gōlē Yésū rí āwō rú rí ndrēzó nyé tū vūdrī vō ālō 'á, ōzō gōrē lá Yésū rí āwō rú rí tī. Gō'dá gólá fī cú ūgí 'álá kō. ⁶ Gō'dá Pétērō drí íyíkā ācázó volé lésī ró kōrō fīlī ūgí 'álá. Gō'dá gólá fī bē rí, gólá drí kpá ítá mvēēmvē Yésū rí āwō gōzó 'á lá rí ndrēzó tū vō ālō 'á, Yésū rí āwō gō'dá trá 'á lá yū. ⁷ Pétērō drí kpá ítá gólá ōmbélē Yésū rí āwō rí drī rú rí ndrēzó rí'á kpá nyé tū vō ālō 'á drīlī lá lésī, ā'dó kō kpākā ālō ítá gōlē gólá rí āwō rú rí yí bē. ⁸ Gō'dá lājó'ba gólá tībē Yésū drí lēlē rōō gō'dá rā 'bá cālē sīšī ūgí tī 'álá rí drí kpá fīzó ūgí 'álá Pétērō ngálá. Gō'dá gólá drí kpá ítá 'dī 'bá yí ndrēzó cú ítí Yésū rí āwō ākó. Gō'dá ítí rí, tā lá 'dī drí fīzó gólá drī, gō'dá gólá drí kpá tā lēzó kī, Yésū līdrī trá ōdrā 'ásí. ⁹ Sīšī gólīyī lēé tā 'wāā kō kī'á nī rí, Yésū līdrī trá ōdrā 'ásí rí, tālá tā gólá ĩgīlī búkū Ōvārī ká 'á rí fī drē zāā gólīyī drī kō. ¹⁰ 'Dī vósí rí, Pétērō yī drí ngāzó gōlē vō drīlīyī ārázó 'álá sī rí 'álá lājó'ba Yésū ká lēlē rōō 'dī bē.

Tā Māriyā drí Yésū rí ūsúzó lédrē-lédrē ró rí

(Mātáyō 28.9-10; Mārākō 16.9-11)

¹¹ Gō'dá nīngá sī, Māriyā Māgādālā drí ngāzó gōlē Yésū rí ló'dé drī 'álá, gō'dá ādrélē ākpā ĩvī ló'dé drī 'á tólá, rí'á āwó ngōlē.

Gō'dá gólá drē zāā āwó ngō'á rí, gólá drí āndīzō vō ĩndrīlī ūgí Yésū rí āwō 'bázó nō 'álá kpá ó'dí. ¹² Tólá rí, kōrō drílā mālāyíkā rī ndrēzó ítá lāgū-lāgū bē rí'á ĩyī vō Yésū rí āwō 'bázó rí 'á, ālō drīlī lésī, gō'dá āzā rí íyíkā pálé lésī.

¹³ Nīngá sī, mālāyíkā rī 'dī 'bá yí drí tā ĩjízó gólá tī kī, “Āmā ĩzó, ní rí āwó ngōlē nō ā'dó tāsī yā?” Gō'dá Māriyā drí tā-drī lōgōzó gólīyī drí kī nī rí, “Āyē, ótrō íyīngá Kúmú tándí āmākā nō āwō lá trá ūgí 'ásí volé, má nīī kō, ngátá ótrō ĩyī trá 'bālē ā'dó 'á yā rí! 'Dī má drí rīzó āwó lá ngōlē nō.”

¹⁴ Gō'dá Māriyā ōtírī kpá ūlī 'dī ātá ítí mālāyíkā 'dī 'bá yí drí rí, kōrō gólá drí íyī jázó vō ndrēlē dīrī. Gō'dá gólá jā yí bē rí, kōrō drílā Yésū rí ndrēzó ādré'á tólá cú ítí Yésū rí nī ākó. ¹⁵ Gō'dá nīngá sī, Yésū drí gōzó tā ĩjīlī tī lá kī, “Ōkó nō, ní rí āwó ngōlē ā'dó tāsī yā? Ní ndā ā'dí 'dī yā?”

Gō'dá Māriyā ĩšū íyíkā kī, 'dīlī ā'dō ōjīlā gólá rí 'bá vō 'dī vó lá ndrēlē rí 'dī. Tólá rí, kōrō Māriyā drí tā-drī jázó Yésū drí kī, “Āmbá, ōzō ní ótrō kúmú āmākā Yésū rí āwō nī rí, ní ā'dā vō ní drí 'bázó lá 'á lá rí má drí, tālá má nī ró bē nī'á ātrólā 'bālē vō tándí 'á.”

¹⁶ Gō'dá ítí rí, Yésū drí gólá rí zīzó kī, “Māriyā.” Gō'dá Māriyā ārī lāzī Yésū drí zīlī 'dī bē rí, kōrō Māriyā ní drí ngāzó trēlē tā bē kī, “Tā ĩmbá 'bá āmākā!” Gō'dá drílā drī dōzó Yésū rú. ¹⁷ Gō'dá Yésū drí tā ātázó drílā, “Ní rí drí dōlē má rú kō, Māriyā, ní āyē mā, tālá má cá drē kō ūrú 'álá āmā átá ngálá. Ní nī gōlē vō āmā ādrúpī yī drí rīzó rí 'álá, ní ātá tā gólīyī drí kī, má trá ānyí 'ē'á gōlē ūrú 'álá Ōvārī āmā átá ró ānī bē rí ngálá.” ¹⁸ Ítí rí, kōrō Māriyā drí ūlī Yésū drí ātálé yí drí 'dī ārízó, gō'dá drílā ngāzó rālē gōlē kpá ó'dí lājó'ba Yésū ká rí 'bá yí ngálá. Gō'dá gólá cā bē gólīyī ngálá rí, gólá drí tā ātázó āyīkō sī lājó'ba Yésū ká 'dī 'bá yí drí kī, “Má ndrē kúmú āmākā Yésū trá! Gólá līdrī trá ōdrā 'ásí, gō'dá gólá bē rí'á lédrē-lédrē ró.” Gō'dá nīngá sī rí, drílā kpá ūlī Yésū ká ātálé yí drí 'dī 'bá yí ā'dázó gólīyī drí.

Tā Yésū drí íyī ā'dázó lājó'ba íyíkā drí rí

(Mātáyō 28.16-20; Mārākō 16.14-18; Lúkā 24.36-49)

¹⁹ Kǎyī ālólā Yésū drí līdrízó ōdrā 'ásí 'dī lānjátúlī lá 'dī sī rí, lājó'ba gólákā rí 'bá yí drí rú ē'bézó ĩyī ndrī jó 'á, ĩyī tī ā'bālē kpāākū jó 'á ūrī drī-'bá āngī Yúdā yí ká rí 'bá yí ká drí sī, tālá gólīyī ĩšū íyíkā tā kī, drī-'bá āngī Yúdā yí ká 'dī 'bá yí ā'dó ājū 'bū 'bá íyíkā ājó'á ānīlī ĩyī ūrūlī. Gō'dá nyī ró, Yésū drí āfōzó gólīyī lāfálé cú ítí āfī nīī ākó. Gō'dá Yésū drí nī-bē-yā fēzó gólīyī drí ūlī nō 'bá yí sī kī, “Tā ā'dī āā'dó ānī bē.” ²⁰ Gō'dá gólá fē nī-bē-yā bē gólīyī drí rí, gólá drí kpá ālībī íyī gārā 'á íyī drī yí bē rí ā'dázó gólīyī drí. Gō'dá lājó'ba 'dī 'bá yí drí ā'dózó ndrī āyīkō ró rōō, tālá gólīyī ndrē kúmú íyíkā Yésū trá lédrē-lédrē ró kpá ó'dí. ²¹ 'Dī vósí, Yésū drí tā ātázó kpá ó'dí gólīyī drí kī nī rí, “Tā ā'dī āā'dó ānī bē. Ōzō āmā átá drí āmā ājōrē trá ānīlī āngō nō 'á ānī līfī ĩmbálé rí tī rí, ngbāāngbānō má jō kpá ānī nī'á ōjīlā līfī ĩmbá bē.” ²² Gō'dá nīngá sī rí, Yésū drí drī-ācē Ōvārī ká fēzó drīlīyī lōvó-lōvó íyíkā vōzó gólīyī drīlī ōmbī ká sī. Vó lá sī rí, gólá kī gólīyī drí rí, “Mbārākā Līdrī Tándí Ōvārī ká rí ká ōrī ānī bē. ²³ Má fē kpá mbārākā ānī drí ōjīlā āyézó tā ōnjī

gólīyikā rī 'bā yī 'ásī. Ōzō nī āāyē tā ōnjī ōjīlā āzā kā trá rī, gō'dá Ōvārī á'dô kpá tā ōnjī ōjīlā rī gógó 'dī kā áyē'á. Ōzō nī āāyē tā ōnjī ōjīlā rī 'dī kā kô rī, Ōvārī áyē tā ōnjī gólákā kpá kô." Gō'dá Yēsū átalé bē úlī 'dī 'bā yī ndrī ndélé rī, kôrô gólá drī gólīyī áyézó.

Tā Yēsū drī íyī á'dázó Tórnā drī rī

²⁴ Kāyī gólá Yēsū drī íyī á'dázó lājó'ba íyikā yī drī rī sī, lājó'ba gólákā āzā ālô rú bē Tórnā Lāfīgó rī yū'dawá āzī-āzī lā yī lāfálé. ²⁵ Gō'dá Tórnā ācā bē volé lésī rī, lājó'ba āzī lā yī drī tā 'dī átalé gólá drī kī nī rī, "Kúmú ámakā Yēsū bē rī'á lédrē-lédrē ró, mā ndrē gólá trá." Gō'dá lé íti rī, Tórnā gā volé dó tā lélé úlī íyī āzī-āzī yī drī átalé yī drī 'dī 'á. Gólá kī gólīyī drī rī, "Ōzō má ōndrē ālībī gólá rī ípázó drī 'á gō'dá kpá gólá rī gārā 'dīlī ājū sī 'dī ālībī lā amā līfī sī kô, gō'dá ōzō má ōdô kpá amā drī-mvá sī kô rī, má lée tā gbô té kô úlī ānī drī átalé má drī 'dī 'á."

²⁶ Gō'dá kāyī nji-drī-lā-rī vósī rī, lājó'ba Yēsū kā rī 'bā yī è'bē rú kpá trá ó'dí jó ālô-ālô lā 'dī 'á íyī tī á'bálé kpāákū. Kāyī rī 'dī 'á rī, Tórnā gō'dá bē gólīyī bē jó 'á tólá. Gólīyī á'bā bē gbô lé áfī kpāákū rī, nyī ró Yēsū drī áfōzó gólīyī lāfálé ándalé kpá ó'dí gō'dá ádrélé gólīyī ándrá. Nīngá sī, drīlā nī-bē-yā 'ézó gólīyī drī kī nī rī, "Tā á'dī áá'dô ānī bē."

²⁷ Gō'dá nīngá sī rī, gólá drī íyī jázó Tórnā ngálá gō'dá Tórnā rī zīlī kī, "Tórnā, nī ānī ālībī amā drī ágálé 'á nō 'bā yī ndrélé. Nī ānī dōlā cú ānī drī-mvá sī. Nī ndrē kpá ālībī amā gārā 'á nō, nī gō ró kpá dōlā ānī drī sī, tálā nī lē ró tā bē. Nī áyē tā gólá rīzó tā ísūlī rī rī 'dī volé. Gō'dá íti rī, nī lē tā pīpīsīlī ālô sī ngbāangbānō kī, mā bē rī'á lédrē-lédrē ró!"

²⁸ Gō'dá nīngá sī, Tórnā drī tā-drī lōgōzó Yēsū drī kī, "Áwô, Kúmú! Má lē tā trá nī 'á ngbāangbānō. Gō'dá má nī kpá trá kī nī rī, nī rī'á Kúmú ámakā í'dī! Pāfī ró, nī rī'á Ōvārī í'dī!" ²⁹ Gō'dá nīngá sī, Yēsū drī tā-drī lōgōzó Tórnā drī kī nī rī, "Tórnā, nī lē tā ngbāangbānō kī'á nī rī, mā bē lédrē-lédrē ró nō, tálā nī ndrē mā trá ānī līfī sī rī drī sī yā? Má áta nī drī, rī'á tándí ró rōō áfī 'á tólá ōjīlā gólīyī tā lē 'bā kī mā bē lédrē-lédrē ró, gō'dá cú íti gólīyī ndrē mā kô rī 'bā yī drī."

Tā-vó áti-áti Yōwānī kā bükū íyikā nō 'á nōngá rī

³⁰ Yēsū 'è tā lārākô āzā 'bā yī trá rōō lājó'ba íyikā rī 'bā yī līfī drī lā yī 'á, gō'dá ígīí kô ndrī 'dó bükū nō 'á nōngá.

³¹ Gō'dá gólá fīnyáwá ígīlī nō, ígī trá, tálā ōjīlā ōlē ró íyī tā bē kī, Yēsū rī'á Ōvārī rī mvá 'í. Ōjīlā gólá tībē tā lē 'bā trá Yēsū 'á kī'á nī rī, Yēsū í'dī 'díyī pā 'bā Ōvārī drī ájólé trá, gō'dá gólá Ōvārī rī mvá 'í rī, gólá á'dô á'dó'á cú lédrē-lédrē ádūkū ákó rī bē tā lélé gólákā 'dī sī.

Tā Yēsū drī íyī á'dázó kpá ó'dí lājó'ba íyikā rī 'bā yī drī rī

21 ¹ Gō'dá kāyī āzā sī, Yēsū drī kpá íyī á'dázó ó'dí lājó'ba íyikā nji-drī-lā-rī rī 'bā yī drī 'bī 'ērē ímbá sī līmvū ándrē zīlī Gālīláyá⁴² rī 'á. ² Nīnī gólīyikā 'bī 'élé ímbá sī 'dī rī, tā lā á'dô trá nōtī. Lājó'ba nji-drī-lā-ngā-rī 'dī 'bā yī rú lā íyī, Sīmónā Pétērō, Tórnā, Nātānelé 'bálé bē Kánā lé 'bā ró Gālīláyá 'alā rī, Zēbédáyō rī mvá yī Yākóbā gō'dá Yōwānī bē, gō'dá kpá lājó'ba rī āzā 'bā yī bē, rī'á íyī ndrī 'dó vō ālô 'á. ³ Pétērō drī ngázó tā átalé lājó'ba āzī íyikā nji-kázíyá 'dī 'bā yī drī kī, "Má lē ámakā trá nī'á 'bī 'élé līmvū ándrē nā 'alā." Gō'dá lājó'ba āzī gólákā 'dī 'bā yī drī tā-drī lōgōzó gólá drī kī, "Má á'dô nī'á nī bē, mā nī ró kpá 'bī 'élé." Gō'dá íti rī, gólīyī drī ngázó nīlī cālē līmvū ándrē 'dī tī 'á tólá. Gō'dá gólīyī cā bē tólá rī, drīlīyī nīzó kōlóngbō sī līmvū ándrē 'dī drī sī 'bī 'é bē ngācī gīrī, gō'dá gólīyī úsú 'bī 'álólá kô.

⁴ Gō'dá vō drī drī 'bārē pōwā rī 'á, drīlīyī Yēsū rī ndrēzó ádré'á anyī 'alá lé drī lésī līmvū ándrē 'dī tī, gō'dá gólīyī nī kô kī nī rī, 'dī á'dô Yēsū í'dī, tálā ngá áwú drē dódó ōjīlā ndrēzó nīlī tō rī kô. ⁵ Gō'dá nīngá sī, kôrô Yēsū drī tā íjízó gólīyī tī kī, "Ámā ádrupī yī, nī úrú 'bī fī té trá yā?" Gō'dá drīlīyī tā-drī lōgōzó Yēsū drī kī, "É'è, mā rú ālōwálá kó kô."

⁶ Gō'dá íti rī, Yēsū drī tā-drī jázó gólīyī drī kī, "Nī 'bē drē ímbá ānīkā 'dī gólé drī-ágó drī 'alá ró." Gō'dá gólīyī drī gōzó ímbá íyikā 'dī 'bélé, ōzō Yēsū drī átalé trá rī kátī. Íti, tā lārō ró rī, drīlīyī 'bī rúzó dūū ímbá íyikā 'dī 'á. Gō'dá nīngá sī, gólīyī ngā bē ímbá áselé gólé kōlóngbō 'alā rī, gólīyī áse gō'dá kpī, tálā 'bī 'dē trá dūū 'á lā.

⁷ Gō'dá lājó'ba gólá Yēsū drī lélé rōō rī ndrē bē 'bī íyī drī áselé dūū 'dī rī, kôrô gólá drī nīzó lā kī, ōjīlā ádré 'bā 'alá lésī 'dī Yēsū í'dī. Gō'dá gólá drī tā átalé 'wāá Pétērō drī kī, "Wūū, āgō rī 'bā ádrélé nā Kúmú ámakā Yēsū í'dī!" Gō'dá Pétērō árílí bē tā kī'á nī rī, āgō rī 'bā ádrélé 'alá lé drī lésī nā kúmú íyikā Yēsū í'dī rī, 'wāá ró gólá drī itá íyikā úrúkā 'bā yī drīlā āngílí trá volé 'bī 'ézó rī átrōzó sōlé yī rú, gōzó wálé līmvū ándrē 'dī 'á gbōjō yálé nīzó Kúmú Yēsū ngálá līmvū tī 'alá íyī āzī-āzī yī áyélé kōlóngbō 'á līmvū ándrē 'dī 'á tólá. ⁸ Gō'dá āzī-āzī lā yī drī íyikā ānīzó kōlóngbō sī, 'bī tībē drīlīyī rūlī ímbá 'á dūū 'dī áselé kpá fōzó í'dī bē lā 'alá 'alá Yēsū ngálá. Vō gólīyī drī 'bī rúzó 'dī jēé 'alá lé drī rú sī kô.⁴³ ⁹ Gō'dá gólīyī cā bē 'alá lésī rī, gólīyī drī gōzó árílí kōlóngbō 'ásī, gólīyī drī lāšī ándrā-ándrā ndrēzó cú 'bī bē drī lā 'á lō'bī'á, gō'dá kpá āmbātā bē.

¹⁰ Gō'dá kôrô Yēsū drī tā átalé gólīyī drī kī nī rī, "Nī ájī 'bī ānī drī rūlī 'dī úrúkā 'bā yī nōlē." ¹¹ Gō'dá Pétērō árī tā 'dī bē rī, kôrô gólá drī ngázó fīlī kōlóngbō 'alá kpá ó'dí, gō'dá gólīyī drī ímbá tī rúzó lājó'ba āzī 'dī 'bā yī bē áselé ívī 'alá līmvū lésī. Gō'dá gólīyī áse ímbá bē cú ívī 'alá rī, gólīyī drī 'bī tándí úsúzó 'á lā dūū, ndrī 'dó rī'á kámá-ālō-nyā'dī-rī-drī-lā-ngā-múdrī-drī-lā-nā (153). 'bī tándí āmbā-āmbā lā á'dô bē gbô lé dūū ímbá 'dī 'á rī, ímbá 'dī ókī kô ālólá. Gō'dá Pétērō drī 'bī 'dī úrúkā 'bā yī átrōzó fēlé Yēsū drī.

¹² 'Dī vósī, Yēsū drī tā átalé gólīyī drī kī, "Nī ānī ngá nyálé." Nīngá sī rī, gólīyī íjī tā kī'á nī rī, gólá á'dī 'dī yā rī kô, tálā gólīyī trá ndrī lārō-lārō ró, tálā gólīyī nī trá kī, 'dī Kúmú Yēsū gólá drā 'bā trá, gō'dá līdrī 'bā kpá trá odrā 'ásī

⁴²21.1 Rómā lé 'bā yī zī līmvū ándrē 'dī Tībéríyā.

⁴³21.8 Óólā pá lāfálé sī rī á'dô 'bā'á kámá-ālô.

rī ī'dī. ¹³ Nīngá sī, gólīyī ānī bē īyī ndrī rīlī vūdrī rī, Yēsū drī ngāzō nī'á ī'bī lò'bī 'bá trá gō'dá āmbātā lâ bē 'dī trólé fēlé gólīyī drī nyālē. ¹⁴ 'Dī rī'á Yēsū rī rú ā'dā-ā'dā āndālā nā lâ lājó'bá íyíkā drī līdrī-līdrī gólákā ōdrā 'ásī rī vósī rī ī'dī.

Tā Yēsū drī Pétērō rī ātízó rī

¹⁵ Gō'dá gólīyī nyā bē īyī ngá ndrī ndélé rī, Yēsū drī ngāzō tā ātálé Pétērō drī kī, “Sīmónā Pétērō Yōwānī rī mvá, ní lē mā lāvūlī kōrō yā?” Gō'dá Pétērō drī tā-drī lōgōzō gólá drī kī, “Āwō Kúmú, ní nī trá kī, má lē ní trá.” Gō'dá ītī rī, Yēsū drī tā ātázó kī, “Ōzō ā'dō bē trá ītī rī, 'dōvó ní ndrē kábilīkī ámakā vó lâ.” ¹⁶ 'Dī vósī, Yēsū drī Pétērō rī ījízó kpá ó'dí 'wāá ró kī, “Pétērō, tā pāfī ró, ní lē mā trá yā?” Pétērō drī tā-drī lōgōzō kī, “Kúmú, ní nī trá tándí ró kī, má lē ní trá.” Gō'dá Yēsū drī gōzō kpá tā ātálé kī, “Ōzō ní ōlē mā trá pātī rī, 'dōvó ní ndrē kábilīkī ámakā vó lâ tándí ró.”

¹⁷ Gō'dá Yēsū drī tā ījī ālō-ālō 'dī ījízó kpá ó'dí Pétērō tī āndālā nā lâ ró kī, “Pétērō, pātī-pātī ró, ní lē mā fī trá yā?” Tā ījī 'dī 'bā Pétērō gō'dá trá ā'dólé tā īsū ró kpá īzā ró, tálā Yēsū ījī tā ījī ālō-ālō 'dī trá āndālā nā gólá tī. Gō'dá ītī Pétērō drī tā-drī lōgōzō kpá kī, “Kúmú, ní nī tā trá ndrī. Ní nī trá kī, má lē ní fī trá pīpīšīlī ālō sī!” Gō'dá Yēsū drī gōzō kpá tā ātálé kī, “Ōzō pātī-pātī ró ní ōlē mā trá rī, 'dōvó ní ndrē kábilīkī ámakā 'dī 'bá yī vó lâ yī tándí ró.”

¹⁸ Nīngá sī, Yēsū drī tā ātázó Pétērō drī zāā bādī kī, “Pātī-pātī ró, má ātā ní drī, Pétērō, kâyī ní drī 'bāzō drē āgō ānjī ró līfī bē rī, ānī nyāányā, ní rī trá ítā ánikā sōlē ní rú, gō'dá ní rī kpá trá lāmúllī lāfī ní drī lēlé rī yī 'ásī. Gō'dá ní ōtírī cāā ārākā ró rī, ōjīlā āzā ā'dō ānī drī rū'á nī lāsélé nīzō vō gólá ní drī lēlé nīzō 'álá kō rī 'álá.” ¹⁹ Gō'dá Yēsū ātā úlī mānīgō 'dī Pétērō drī ītī 'dī rī, ā'dō ró bē gólá rī līfī īmbálé ōdrā lārākō gólá 'ē 'bá ā'dólé gólá drī īzátú rī tāsī.⁴⁴ 'Dī rī ā'dálé kī, gólá Pétērō īnjī Ōvārī trá. Ōzō Pétērō rī āzī-āzī yī ōndrē gólá trá fī ātū'á ōdrā lārākō ītī 'dī 'á rī, gólīyī ā'dō Ōvārī rī rú lūyī'á. Gō'dá nīngá sī, Yēsū drī tā ātázó Pétērō drī kpá kī, “Ní ārī úlī ámakā, gō'dá ní 'dē má vó pīpīšīlī ālō sī.”

²⁰ Gō'dá ītī rī, Pétērō drī gōzō līfī jālē volé, drīlā līfī 'bēzō lājó'bá gólá tībē Yēsū drī lēlé rōō rī rú. Lājó'bá rī gógó 'dī rī'á ānī'á volé gólīyī vó. Lājó'bá rī 'dī kpá ī'dī tībē íyī āfī 'bá Yēsū rú⁴⁵ kâyī gólīyī drī rīzō ngá nyānyā ādūkū nyālē Yēsū yī bē drē ākpākā'dā úfú drē Yēsū kō, gō'dá kpá tā ījī 'bá kī'á nī rī, “Kúmú, ā'dī ā'dō ānī drī-bā fē'á nī yā rī.”

²¹ Gō'dá Pétērō ndrē lājó'bá 'dī bē rī, Pétērō drī tā ījízó Yēsū tī kī, “Kúmú, ā'dō tā ā'dō gō'dá ā'dó'á nī lājó'bá rī 'bá ānīlī nā bē, āā'dō kpá gólá rī fū'á yā?” ²² Gō'dá Yēsū drī tā-drī lōgōzō Pétērō drī kī, “Má ātā kpá ó'dí ní drī, Pétērō, ní 'ē tā má drī ātálé ní drī 'ēlé rī ī'dī. 'Dī ā'dó kō tā ánikā ī'dī, ōzō má ōlē gólá ōdrā kō būūū kâyī má drī 'ēzō āgólé rī tú rī. Tā ánikā bē 'á lâ yā? Nī rī gógó, ní ārī úlī ámakā ī'dī.”

²³ Úlī 'dī 'bá yī tāsī rī, tā ārī 'bá Yēsū kā rī 'bá yī drī tā īsūzō kī, Yēsū ōkī, lājó'bá yī drī lēlé rōō 'dī ōdrāá kō. Tákō úlī Yēsū drī ātálé Pétērō drī 'dī ífī lâ ā'dó íyīngá ītī kō. Ífī lâ kī íyīngá, ōzō yī Yēsū ōlē lājó'bá 'dī drī rīlī lédre-lédre ró būūū kâyī yī rī gógó Yēsū drī āgōzō āngó nō 'á rī sī rī, 'dī ā'dó kō tā Pétērō kā ī'dī.

²⁴ Lājó'bá gólá Yēsū drī lēlé rōō 'dī īgī tā nō nī, gō'dá gólá ndrē tā 'dī 'bá yī trá rú 'ērē 'á ndrī. Gólá īgī nō tā pātī-pātī 'ī. Āmā tā ārī 'bá gólīyī sīšī-lésī rī yī nī gólá trá, gólá ītū vósī cé rī íyíkā zāā tā mbī pātī-pātī rī ātálé ī'dī.

²⁵ Nōō trá úlī ādūkū īgīlī būkū nō 'á rī ī'dī. Yēsū 'ē tā āzā 'bá yī trá dūūdū āngó nō 'á nōngá, tībē má drī īgīlī būkū nō 'á kō rī. Ōzō tī má ōrō tā rī 'dī 'bá yī īgī ndrī rī, ōjīlā ndrī āngó 'á rī ícá kō nīlā, tálā būkū lâ ā'dō 'bā'á āngī ró lāvūlī kōrō. Ī'dī 'dī.

⁴⁴21.19 Úlī mānīgō 'dī tā ífī lâ kī, āā'dō Pétērō rī rū'á 'bālē gānīmā fūlī volé.

⁴⁵21.20 Nī zī Yōwānī 13.21-25 lājó'bá 'dī nīzō.